

OLYMPIC VALUES
EDUCATION PROGRAMME

ZÁKLADY VZDELÁVANIA O OLYMPIJSKÝCH HODNOTÁCH

ŠPORTOVÝ PROGRAM

PodĎakovanie:

MOV oceňuje prispievateľov, ktorí umožnili zverejniť súbor nástrojov OVEP. Špeciálne poďakovanie patrí Deanne L. Binderovej, PhD, vzdelávacej konzultantke za jej hlavnú úlohu pri písaní 1. vydania.

Vývoj vzdelávacieho programu MOV o olympijských hodnotách (OVEP) by nebol možný bez vedomostnej základne, podpory a príspevku našej globálnej siete trénerov, partnerov a pedagógov OVEP. Oddelenie kultúry a dedičstva im v mene MOV tleska a ďakuje za ich neúnavné úsilie a pokračujúcu vášeň pre olympizmus.

Novo publikovaný súbor nástrojov OVEP bol revidovaný a vyvinutý tak, aby obsahoval aktuálne informácie a vzdelávacie materiály. Teraz pozostáva z troch doplnkových častí:

- Základy vzdelávania o olympijských hodnotách: Športový program
- Realizácia PLAYbook OVEP: Praktický sprievodca vzdelávaním o olympijských hodnotách
- Pracovné listy: Cvičenia na podporu vzdelávania o olympijských hodnotách

MOV by rád vyjadril svoje uznanie nasledujúcim prispievateľom a mnohým ďalším, ktorí tu nie sú uvedení

Richard Bailey, PhD FRSA, Medzinárodná rada pre vedu o športe a telesnú výchovu

Gary Barber, St Michaels University School, Victoria, BC

Guin Batten a Viv Holt, The Youth Sport Trust

Deanna L. Binderová, PhD, Univerzita Royal Roads, Victoria, BC

Detlef Dumon, Medzinárodná rada pre športovú vedu a telesnú výchovu

Narin Hajtassová, manažérka pre vzdelávanie a prípravu, Jordánsky olympijský výbor

Katrin Koenenová, Medzinárodná rada pre športovú vedu a telesnú výchovu

Sock Miang Teo-Koh, PhD, Národný inštitút pre vzdelávanie, Technologická univerzita v Nankingu

Jennifer Leighová, PhD, Univerzita v Kente

Ralph Leighton, MA, Univerzita Canterbury Christ Church

Tony Macfadyen, Univerzita v Readingu

David Mutambara, výkonný riaditeľ Zimbabwe Business Council on Wellness

Ines Nikolausová, PhD, Medzinárodný výbor Pierra de Coubertina

Roland Naul, PhD, Univerzita Duisberg-Essen a riaditeľ, Willibald Gebhardt Institute

Matthew Reeves, MA, Liverpool John Moores University

Junko Tahara, PhD, Medzinárodný výbor Pierra de Coubertina

Henry Tandau, olympijská akadémia v Tanzánii

John Tillson, PhD, St Patrick's College, Univerzita Dublin City

Členovia komisie olympijskej výchovy MOV

Riaditeľ Olympijskej nadácie pre kultúru a dedičstvo

ZÁKLADY VZDELÁVANIA O OLYMPIJSKÝCH HODNOTÁCH ŠPORTOVÝ PROGRAM

Publikované v roku 2023
Vydal Medzinárodný olympijský výbor
Olympijská nadácia pre kultúru a dedičstvo
Lausanne, Švajčiarsko

Obsah OVEP a akékoľvek dielo, prvok alebo materiál sprístupnený alebo distribuovaný v súvislosti s OVEP, vrátane, bez obmedzenia, akýchkoľvek dokumentov, grafiky, obrázkov a videí (ďalej len „materiál OVEP“) je výhradným vlastníctvom a/alebo je sprístupnený Medzinárodným olympijským výborom (ďalej len „MOV“) na nekomerčné, nepropagačné účely a je obmedzený len na redakčné, vzdelávacie, výskumné, analytické, recenzné alebo spravodajské účely (pokiaľ nie je uvedené inak). Materiál OVEP sa nesmie upravovať, meniť a/alebo transformovať, udeľovať sublicencovanie alebo redistribuovať, či už čiastočne alebo ako celok, bez predchádzajúceho písomného súhlasu MOV (alebo uvedeného držiteľa práv). MOV neposkytuje žiadnu záruku a nepreberá žiadnu zodpovednosť za informácie obsiahnuté v materiáli OVEP, ani za ich presnosť ani úplnosť. Pohľady a názory vyjadrené (i) v akomkoľvek materiáli tretej strany, ktorý vám je sprístupnený ako súčasť materiálu OVEP, alebo (ii) prostredníctvom akejkoľvek publikácie, webovej stránky alebo inej platformy, prostredníctvom ktorej je vám takýto materiál tretej strany sprístupnený ako časť materiálov OVEP, zodpovedajú iba pohľadu ich autorov a nemusia nevyhnutne odrážať oficiálnu politiku alebo pozíciu MOV. Súhlasíte s tým, že odškodníte, budete brániť a chrániť MOV pred akýmkoľvek druhom škôd vyplývajúcich z vášho použitia alebo zneužitia materiálu OVEP alebo akéhokoľvek porušenia týchto licenčných podmienok z vašej strany. MOV (a v príslušnom rozsahu aj príslušný držiteľ práv) si vyhradzuje právo kedykoľvek a z akéhokoľvek dôvodu odvolať práva udelené na materiály OVEP.

© 2023 - International Olympic Committee - All Rights Reserved

ISBN: 978-92-9149-203-9

Dizajn: TwelfthMan

Titulná ilustrácia: TwelfthMan

Úprava kópií a aktualizácia obsahu: Caroline von Alvenslebenová a Roxanne Arthingalová, Olympijská nadácia pre kultúru a dedičstvo, Quai d'Ouchy 1, 1001 Lausanne, Švajčiarsko Tel +41 (0)21 621 6511
www.olympics.com

Vytlačené vo Veľkej Británii

Tento materiál je dostupný aj na www.olympics.com/olympic-values-and-education-program

Fotografia MOV a Getty Images®. strana 9 MOV/ Arnaud Meylan; strana 10 MOV/ Xiaoxi Wang; strana 13 MOV/ Bobby Allin; strana 14 MOV/ Tom Dulat; strana 15 Getty Images®/ Stu Forster/ Pascal Le Segretain; strana 17 Getty Images®/ Paul Gilham; strany 19, 26, 68, 89 MOV/ Richard Juilliant; strana 20, 108 MOV/ Shugo Takemi; strana 21 MOV/ Toru Hana; strana 22 NOV/ BRA; strana 24 NOV/ BHU; strana 26 MOV/ Hector Retamal; strana 27 Getty Images®/ Todd Warshaw; strany 28, 43 Getty Images®/ Jamie Squire; strany 30, 90 MOV/ Jean-Paul Maeder; strana 30 MOV/ John Huet; strany 31, 42, 67, 102 Getty Images®/ Streeter Lecka; strana 33 Getty Images®/ Bryn Lennon; strana 34 Getty Images®/ Harry How; strana 35 MOV/ Yo Nagaya; strany 36, 60 Getty Images®/ Clive Mason; strany 37, 54 Getty Images®/ Julian Finney; strany 37, 85 MOV/ Alexander Hassenstein; strana 38 MOV/ Greg Martin; strana 39 Getty Images®/ LOCOG; strana 39 MOV/ Organizačný výbor pre zimné

olympijské a paralympijské hry 2014 Soči; strany 40, 68 Getty Images®/ Martin Rose; strana 41 Getty Images®/ Ezra Shaw; strana 65 TOCOPG; strany 47, 62, 64, 75 MOV/ Bana Kasapoglu; strana 48 Getty Images®/ Jamie McDonald; strana 51 MOV/ Juerg Donatsch; strana 58, 59 MOV/ Catherine Leuteneggerová; strana 59 MOV/ Christophe Moratal; strana 60 Getty Images®/ Adam Pretty; strana 61 Getty Images®/ Mike Ehrmann/ Bruce Bennett; strana 63 MOV/ Ian Jones; strana 68 MOV/ Kishimoto; strana 68 Getty Images®/ Harry Engels; strana 69 Getty Images®/ Lutz Bongarts/ Lars Baron; strana 70 Getty Images®/ Michael Steele; strana 71 Getty Images®/ Clive Rose/ Quinn Rooney; strana 72 Mestská rada v Brisbane; strana 73 MOV/ Alex Ferro; strana 74 MOV/ Randy Lincks; strana 76 MOV/ Anthony Charlton; strana 80, 93 MOV/ Jason Evans; strana 83 Getty Images®/ Pawel Kopczynski; strana 84 MOV/ Hélène Toblerová; strana 86 MOV/ Pilar Olivares; strana 87 Getty Images®/ Visual China; strana 88 MOV/ Alexandre Loureiro; strana 91 NOV/ SOM/ JPN; strana 92 Getty Images®/ Scott Heavey; strana 96 Getty Images®/ Jed Jacobsohn; strany 103 Getty Images®/ Shaun Botterill; strana 106 Getty Images®/ Central Press; strana 107 Shutterstock/ Tinna Pongová; strana 110 SYOGOC; strana 111 Getty Images®/ Rick Stewart; strana 112 Getty Images®/ Antonio Scorza/ Mike Powell; strana 114 Getty Images®/ Pascal Rondeau; strana 115 Getty Images®/ Hamish Blair; strana 116 Getty Images®/ Jasper Juinen; strana 117 Getty Images®/ Ronald Martinez; strana 119 MOV/ Xi Yang. Strana 120 NOV/ FRA

OBSAH

Ako používať túto príručku	8
Časť 1	11
Úvod do vzdelávania o olympijských hodnotách	11
Úvod	12
Základné princípy olympizmu	14
Základné hodnoty olympizmu	15
Vzdelávacie témy olympizmu	16
Vyučovacie prístupy	17
Vzdelávanie o olympijských hodnotách a vaša komunita	19
Vzdelávacie reality a príležitosti	22
Využitie tohto zdroja na riešenie výziev	23
Účasť na programe OVEP	24
Časť 2	29
Oslava olympizmu prostredníctvom symbolov, ceremoniálov a umenia	29
Základné informácie	30
Prepojení kruhmi: olympijský symbol	32
Vztýčenie vlajky	34
Olympijské motto: Citius, Altius, Fortius – Communiter	36
Vzplanutie ducha: olympijský oheň	38
Otvárací ceremoniál olympijských hier	40
Záverečný ceremoniál olympijských hier	42
Hudba a olympijská hymna	44
Olympijské medaily	45
Olympijská prísaha	46
Olympijské prímerie v staroveku a v súčasnosti	47

POKRAČOVANIE OBSAHU

Jazyk mieru	49
Symboly mieru	50
Šport a umenie v starovekom Grécku	51
Šport a umenie na moderných olympijských hrách	52
Logá a maskoti: navrhni si identitu	53
Časť 3 Realizácia olympizmu prostredníctvom športu a olympijských hier	55
Olympijské hnutie	56
Olympijské múzeum a Centrum olympijských štúdií	58
Olympijský športový program	60
Olympijské hry mládeže (OHM)	62
Nadácia olympijských utečencov a Olympijský tím utečencov MOV	66
Búranie bariér: ženy na olympijských hrách	67
Paralympijské hry: „Duch v pohybe“	70
Vítanie sveta: organizovanie olympijských hier	72
Dejiská olympijských hier	74
Olympijská dedina	75
Prekonávanie výziev spojených s olympijskými hrami	76
Udržateľný rozvoj prostredníctvom olympijských hier	78
Časť 4: Vyučovanie vzdelávacích tém olympizmu	81
Kultúra športu	82
Športové disciplíny v starovekom Grécku	84
Výklad základných princípov	85

Päť olympijských vzdelávacích tém	86
A. Prežívanie radosti z úsilia prostredníctvom športu a pohybovej aktivity	87
Radosť ako životný štýl	89
Oslava olympizmu: Olympijský deň	91
B. Učiť sa hrať fér	92
Čo je fair play?	93
Žiť podľa zásad fair play	94
Fair play v komunitnom športe	96
Realizácia programu fair play	98
Sľub fair play pre trénerov	99
Závazok fair play pre rodičov	100
Závazok fair play pre športovcov a účastníkov	101
C. Prejavovanie rešpektu k sebe samému, druhým a životnému prostrediu	102
Žiť podľa zásad rešpektu	103
Ľudské práva: základy rešpektu a prijatia	104
Mať práva znamená mať povinnosti	105
„Mám sen“	106
Robiť zložité rozhodnutia	107
Rešpekt k životnému prostrediu	108
D. Vynakladanie maximálneho úsilia pre dosiahnutie výnimočnosti	110
Výnimočnosť ako životný štýl	111
Dlhá cesta k víťazstvu: príbeh športovca	114
Dokončiť súťaž	115
Vynakladať maximálne úsilie	116
E. Žiť harmonický a vyvážený život – telo, vôľa, myseľ	117
Nájsť rovnováhu	118
Aktívny život	119
Formy aktívneho životného štýlu	120
Príloha	122
Dodatok	126
Slovník pojmov	127
Odkazy	129

AKO POUŽÍVAŤ TENTO MANUÁL

Program vzdelávania o olympijských hodnotách (OVEP) je séria vzdelávacích zdrojov vytvorených Medzinárodným olympijským výborom (MOV).

Hodnoty sú princípy a základné presvedčenia, ktoré máme každý, a ktoré riadia správanie každého človeka. Hodnoty poskytujú štandardy, podľa ktorých sa konkrétne činy posudzujú ako dobré alebo žiaduce.

HODNOTOVÉ VZDELÁVANIE

Miesta vzdelávania, akými sú školy, podporujú sociálny a morálny rozvoj mladých ľudí, aby sa mohli postarať o seba a o druhých a aby boli prínosom pre spoločnosť. Prístupy k príprave detí a mladých ľudí na život vyučovaním hodnôt sú známe ako hodnotová výchova.

Telesná výchova a skúsenosti s pohybovou aktivitou môžu podporiť hodnotovú výchovu, keď podnecujú morálnu a sociálnu zodpovednosť, prosociálne správanie a úctu k druhým.

Kombinácia vzdelávacích tém OVEP s pozitívnymi „princípami rozvoja mládeže“, integrovanými do programovania pohybovej aktivity, poskytuje ideálny vzdelávací prístup pre sociálny, kognitívny, fyzický a akademický rozvoj mladých ľudí.

Pomocou symbolov olympijských hier a tém olympizmu a vo veľkej miere čerpajúc z tradície starovekých a moderných olympijských hier sa tento program zameriava na šírenie učebných osnov založených na hodnotách, ktoré budú formovať rozvoj charakteru medzi deťmi a mladými ľuďmi. V kontexte olympijských športov sa účastníci učia zručnostiam a stratégiám, ktoré im pomôžu prevziať zodpovednosť za globálne občianstvo a občiansku gramotnosť.

Na dosiahnutie týchto cieľov používa program OVEP tieto kľúčové informačné zdroje:

- Základy vzdelávania o olympijských hodnotách: Športový program
- Realizácia PLAYbook OVEP: Praktický sprievodca vzdelávaním o olympijských hodnotách
- Pracovné listy: Cvičenia na podporu vzdelávania o olympijských hodnotách

Príručka Základy vzdelávania o olympijských hodnotách je rozdelená do štyroch sekcií. Prvá časť predstavuje účastníkom základné princípy olympizmu – účastníci sú vyzvaní, aby premýšľali o tom, ako tieto princípy súvisia s ich vlastným životom. V nasledujúcich troch častiach sa skúma história, príbeh a symboly olympijských hier s použitím olympijských vzdelávacích tém. Účastníci programu OVEP majú možnosť prehĺbiť svoje skúsenosti a porozumenie prostredníctvom série pracovných listov.

Pedagógovia a účastníci môžu tiež čerpať zo širokej škály zdrojov (videá, články, webové stránky atď.), na ktoré sa odkazuje v príručke Základy vzdelávania o olympijských hodnotách, ako aj v príručke Pracovné listy.

Portrét mladého dievčaťa na 33. olympijskom týždni, Olympijské múzeum Lausanne, 2013.

Realizácia PLAYbook OVEP je príručka založená na vzdelávacích postupoch týkajúcich sa pohybovej aktivity pre deti a mládež. PLAYbook bude podporovať získavanie zručností a kompetencií účastníkov o tom, ako čo najlepšie odovzdať program OVEP cieľovej skupine ľudí z rôznych kultúr a v rôznych prostrediach.

Peking 2022: príprava hier – úvod do curlingu

„Budúcnosť našej civilizácie nestojí
na politických alebo ekonomických základoch.
Úplne závisí od smerovania vzdelávania.“

Pierre de Coubertin

ČASŤ 1

ÚVOD DO VZDELÁVANIA O OLYMPIJSKÝCH HODNOTÁCH

Úvod	12
Základné princípy olympizmu	14
Základné hodnoty olympizmu	15
Vzdelávacie témy olympizmu	16
Vyučovacie prístupy	17
Vzdelávanie o olympijských hodnotách a vaša komunita	19
Vzdelávacie reality a príležitosti	22
Využitie tohto zdroja na riešenie výziev	23
Účasť na programe OVEP	24

ČASŤ 1

ÚVOD

Základy manuálu obsahujú základné informácie a rôzne vzdelávacie aktivity, ktoré pomáhajú propagovať vzdelávacie hodnoty olympizmu.

Keď sa národné olympijské výbory pripoja k olympijskému hnutiu a vyšlú športovcov, aby súťažili na olympijských hrách, súhlasia so spoločným súborom hodnôt nazývaným „základné princípy“ (ako je uvedené v Olympijskej charte). Tieto princípy zahŕňajú súbor hodnôt, ktoré Medzinárodný olympijský výbor označuje ako „vzdelávacie témy olympizmu“ (pozri stranu 16).

Táto príručka obsahuje informácie a materiály určené na uľahčenie hodnotového vzdelávania. Dôraz je kladený na to, ako vyučovať a učiť sa o vzdelávacích témach olympizmu, nie na rigidné učenie faktov. Keďže príručka je určená pre študentov vo veku od 5 do 18 rokov, často s angličtinou ako druhým jazykom, obsahuje aktivity pre rôzne vekové úrovne a schopnosti čítania. Učitelia a vedúci mládežníckych skupín sú vyzývaní k tomu, aby prispôsobili a prepracovali aktivity tak, aby boli vhodné pre ich žiakov a športovcov.

Vo svete, kde je obezita hlavným problémom a kde deti v zanedbaných komunitách potrebujú nádej a pocit úspechu, zohráva pohybová aktivita a šport dôležitú úlohu. Symboly, ceremoniály, športové a kultúrne podujatia olympijských hier sú inšpiratívne a motivačné. Poskytujú relevantný kontext pre vzdelávacie a vyučovacie aktivity a pre podporu športu a pohybovej aktivity.

Vzdelávacie metódy použité v príručke Základy vzdelávania o olympijských hodnotách sú založené na súčasných vzdelávacích teóriách o multikultúrnych, interkultúrnych a multi-inteligenčných prístupoch k učeniu sa a vyučovaniu.

Tieto metódy sú podporované nasledujúcimi princípmi učenia sa:

- Učenie je aktívna, nie pasívna činnosť. Čím viac sú študenti zapojení, o to efektívnejšia a príjemnejšia je skúsenosť s učením.
- Existujú rôzne spôsoby podpory učenia sa. Vzdelávacie aktivity zahŕňajú hovorenie a počúvanie, hru, písanie, diskusiu a polemizovanie, tvorivé aktivity – ako výtvarné, dramatické a hudobné – a telesný pohyb prostredníctvom aktivít ako šport, tanec a telesná výchova. Táto príručka obsahuje aktivity, ktoré umožňujú rôzne prístupy k učeniu sa.
- Učenie sa je individuálna aj spoločná činnosť. Niektorí ľudia najlepšie pracujú nezávisle. Ľudia však potrebujú aj pracovať spoločne, aby sa naučili a precvičili si spoluprácu. Z tohto dôvodu príručka obsahuje mnoho aktivít, ktoré sú navrhnuté tak, aby prinútili ľudí spolupracovať.

Stimulácia predstavivosti študentov je ďalšou vzdelávacou metódou používanou v príručke Základy vzdelávania o olympijských hodnotách. Všetci športovci si uvedomujú silu predstavivosti, ktorá im pomáha dosiahnuť cieľ. Pozitívne a kreatívne využitie predstavivosti môže mladým ľuďom pomôcť aj pri rozvíjaní nových postojov a nových spôsobov myslenia o sebe a iných a pri skúmaní rôznych spôsobov správania.

SÚHRNNÝ PREHĽAD

Časť 1 vysvetľuje účel príručky, predstavuje hodnoty olympijského hnutia a poskytuje návrhy na implementáciu OVEP pedagógmi, administrátormi, športovými vedúcimi mládeže a ostatnými členmi olympijskej rodiny.

Časť 2 načrtáva aktivity, ktoré pomáhajú žiakom a športovcom pochopiť a preskúmať symboly a ceremónie olympijského hnutia.

Časť 3 poskytuje základné informácie a súvisiace činnosti o histórii, štruktúre a organizácii olympijských hier a olympijského hnutia.

Časť 4 obsahuje teoretické východiská a aktivity týkajúce sa každej z piatich vzdelávacích tém olympizmu: radosť z úsilia v športe a pohybovej aktivite; fair play; rešpekt k druhým; snaha o výnimočnosť; a rovnováha medzi telom, vôľou a myslou. Tieto aktivity pomôžu študentom pochopiť tieto témy a uviesť ich do praxe.

Príloha obsahuje glosár a zoznam odkazov uvedených v príručke.

Slávnostné odovzdávanie olympijských hier medzi Tokiom 2020 a Parížom 2024 v záhradách Trocadéro vo Francúzsku.

ČASŤ 1

ZÁKLADNÉ PRINCÍPY OLYMPIZMU

Základné princípy olympizmu, ktoré sú uvedené v Olympijskej charte, definujú spoločný súbor hodnôt.

ZÁKLADNÉ PRINCÍPY OLYMPIZMU

1. Olympizmus je životná filozofia, ktorá povyšuje a vo vyváženom celku spája vlastnosti tela, vôle a mysle. Olympizmus spája šport s kultúrou a vzdelávaním a snaží sa vytvoriť spôsob života založený na radosť z úsilia, výchovnej hodnote dobrého príkladu, sociálnej zodpovednosti a rešpektovaní všeobecných základných etických princípov.
2. Cieľom olympizmu je dať šport do služieb harmonického rozvoja ľudstva s cieľom podporovať mierovú spoločnosť pri zachovaní ľudskej dôstojnosti.
3. Olympijské hnutie je zosúladená, organizovaná, univerzálna a trvalá činnosť všetkých jednotlivcov a entít, ktorí sú inšpirovaní hodnotami olympizmu, vykonávaná pod najvyššou autoritou MOV. Pokrýva päť kontinentov. Svoj vrchol dosahuje stretnutím svetových športovcov na veľkom športovom festivale, olympijských hrách. Jeho symbolom je päť prepletených kruhov.
4. Vykonávanie športu je ľudské právo. Každý jednotlivec musí mať možnosť vykonávať šport bez akejkoľvek diskriminácie a v olympijskom duchu, čo si vyžaduje vzájomné porozumenie v duchu priateľstva, solidarity a fair play.
5. Uznávajúc, že šport sa odohráva v rámci spoločnosti, športové organizácie v rámci olympijského hnutia majú práva a povinnosti autonómie, ktoré zahŕňajú slobodné stanovovanie a kontrolu pravidiel športu, určovanie štruktúry a riadenia svojich organizácií, ako aj právo voľiť bez akéhokoľvek vonkajšieho vplyvu a zodpovednosť za zabezpečenie uplatňovania zásad dobrej správy vecí verejných.
6. Užívanie práv a slobôd uvedených v tejto Olympijskej charte bude zabezpečené bez diskriminácie akéhokoľvek druhu, ako je rasa, farba pleti, pohlavie, sexuálna orientácia, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, majetok, rodinný alebo iný stav.
7. Príslušnosť k olympijskému hnutiu si vyžaduje dodržiavanie Olympijskej charty a uznanie MOV.

Peking 2022: Dobrovoľníci prichádzajú na záverečné prejavy počas záverečného ceremonálu zimných olympijských hier.

ČASŤ 1

ZÁKLADNÉ HODNOTY OLYMPIZMU

Výnimočnosť, rešpekt a priateľstvo sú tri základné hodnoty olympizmu a sú ústredným bodom olympijských hier a olympijských hier mládeže.

POZNÁMKA:

V tejto časti je zahrnutých päť vzdelávacích tém, z ktorých všetky súvisia so základnými olympijskými hodnotami:

- Radosť z úsilia;
- Fair play;
- Rešpekt k druhým;
- Snaha o výnimočnosť;
- Životná rovnováha medzi telom, vôľou a myslou.

Tieto témy možno ľahko integrovať do cieľov, ktoré sa bežne sledujú v mládežníckom športe a školských osnovách.

Výnimočnosť

Výnimočnosť znamená robiť to najlepšie, čo vieme, na ihrisku alebo v našom profesionálnom živote. Dôležité nie je vyhrať, ale zúčastniť sa, robiť pokroky a užívať si zdravú kombináciu tela, vôle a mysle.

PODPORUJTE ÚSILIE – SNAŽTE SA O DOKONALOSŤ

Rešpekt

To zahŕňa rešpekt k sebe a svojmu telu, k iným ľuďom, k pravidlám a predpisom, k športu a životnému prostrediu.

ZACHRÁŇTE ĽUDSKÚ DÔSTOJNOSŤ – PREUKAZUJTE REŠPEKT

Priateľstvo

Priateľstvo je jadrom olympijského hnutia. Povzbudzuje nás vidieť šport ako nástroj vzájomného porozumenia medzi jednotlivcami a medzi ľuďmi na celom svete.

ROZVÍJAJTE HARMÓNIU – OSLAVUJTE PRIATEĽSTVO

ČASŤ 1

VZDELÁVACIE TÉMY OLYMPIZMU

V tejto príručke bolo zdôraznených päť vzdelávacích tém, ktoré sú založené na základných princípoch olympizmu. Zahŕňajú tri základné prístupy k učeniu: kognitívny (intelektuálny), afektívny (sociálny/emocionálny) a kinestetický (fyzický).

POZNÁMKA:

Návrhy na vyučovanie a praktické aktivity boli zahrnuté pre každú z piatich tém v časti 4: „Vyučovanie vzdelávacích tém olympizmu“.

PLATFORMA PRE VYUČOVANIE A UČENIE SA

ČO:

Hodnoty VÝNIMOČNOSŤ, REŠPEKT a PRIATEĽSTVO sú olympijským hnutím identifikované ako základné hodnoty olympizmu. Sú želaným výsledkom účasti elitných športovcov na olympijských športových súťažiach. Tieto hodnoty sú zvýraznené na všetkých olympijských hrách a olympijských hrách mládeže.

AKO:

OVEP sa zameriava na vzdelávacie procesy pre prežívanie hodnôt, pričom v metodológii učenia je zdôraznených päť vzdelávacích tém: prežívanie radosti z úsilia, stelesnenie fair play, praktizovanie rešpektu, snaha o výnimočnosť a učenie sa o rovnováhe medzi telom, vôľou a myslou. Tieto vyučovacie témy vychádzajú z Olympijskej charty a základných princípov olympizmu a integrujú ciele pozitívneho rozvoja mládeže do učebných osnov.

ZÁKLADNÉ OLYMPIJSKÉ HODNOTY

VÝNIMOČNOSŤ

REŠPEKT

PRIATEĽSTVO

VZDELÁVACIE TÉMY

RADOŠŤ Z ÚSILIA

Mladí ľudia rozvíjajú a precvičujú fyzické, behaviorálne a intelektuálne zručnosti tým, že sa sami a navzájom s ostatnými vyzývajú v telesných aktivitách, pohybe, hrách a športe.

FAIR PLAY

Fair play je športový pojem, no dnes sa celosvetovo uplatňuje mnohými rôznymi spôsobmi. Naučiť sa hrať fair play v športe môže viesť k rozvoju a posilneniu fair play správania v komunite a v živote človeka.

PRAKTIZOVANIE REŠPEKTU

Keď sa mladí ľudia, ktorí žijú v multikultúrnom svete, naučia akceptovať a rešpektovať rozmanitosť a praktizovať mierumilovné osobné správanie, podporujú mier a medzinárodné porozumenie.

SNAHA O VÝNIMOČNOSŤ

Zameranie sa na dokonalosť môže pomôcť mladým ľuďom robiť pozitívne a zdravé rozhodnutia a snažiť sa stať sa tými najlepšimi, akými môžu byť.

ROVNOVÁHA MEDZI TELOM, VÔĽOU A MYSLOU

Učenie prebieha v celom tele, nielen v myšli a telesná gramotnosť a učenie pohybom prispieva k rozvoju mravného aj intelektuálneho učenia. Tento koncept bol základným bodom záujmu Pierra de Coubertina v rámci oživenia olympijských hier.

ČASŤ 1

VYUČOVACIE PRÍSTUPY

Táto časť sa zaoberá niektorými z mnohých spôsobov použitia informácií a aktivít uvedených v tejto príručke.

Olympijská výchova znamená pre rôznych ľudí rôzne veci. Nasledujúca časť obsahuje príklady širokej škály programov, ktoré spadajú pod olympijskú výchovu. Tieto programy majú rôzne ciele a rôzne cieľové skupiny, aj keď sa značne prekrývajú. Základy manuálu sú založené na prístupe „vzdelávanie prostredníctvom športu“.

Umelci vystupujú na veľkom glóbose počas otváracieho ceremoniálu olympijských hier v Pekingu 2008 na Národnom štadióne v čínskom hlavnom meste.

VZDELÁVANIE O OLYMPIJSKÝCH HODNOTÁCH

Hodnotové vzdelávanie pripravuje deti na život tým, že poskytuje vyučovanie prostredníctvom hodnôt. Vzdelávanie založené na olympijských hodnotách zoskupuje metodológie, nástroje a aktivity na podporu a prežívanie olympijských hodnôt v športe a prostredníctvom neho.

Výchova k olympijským hodnotám má za cieľ:

- Podporovať psychosociálne hodnoty v športe a prostredníctvom športu (celoživotné sociálne, kognitívne a fyzické kompetencie).
- Poskytnúť rámec a nástroje a metodológie na prežívanie radosti z úsilia, stelesnenie fair play, praktizovanie rešpektu, dosiahnutie výnimočnosti a učenie sa o rovnováhe medzi telom, vôľou a mysľou.
- Zdieľať poznatky o tom, ako môže šport a najmä olympijské hnutie prispieť k mierovému a lepšiemu svetu.

ČASŤ 1

GESTY K ÚČASTI

Materiál v príručke Základy vzdelávania o olympijských hodnotách možno použiť mnohými rôznymi spôsobmi.

Prvá cesta: Vzdelávanie prostredníctvom športu – integrovaný a medzipredmetový prístup

Niektorí učitelia využívajú tematický alebo projektový vyučovacie prístup, ktorý integruje aktivity z rôznych predmetov. Olympijská téma so svojim potenciálom priblížiť históriu, matematiku, vedu, jazyk, telesnú výchovu, zdravie a štúdie života sa ideálne hodí pre tento druh integrovaného prístupu.

Druhá cesta: Pomoc mladým športovcom v úsilí o dokonalosť prostredníctvom športu a telesnej výchovy

Programy športovej výchovy a telesnej výchovy môžu byť obohatené o aktivity, ktoré pomáhajú študentom pochopiť a uviesť do praxe hodnoty olympizmu. Olympijský deň 23. júna, ako aj Medzinárodný deň športu pre rozvoj a mier 6. apríla možno osláviť pomocou aktivít a myšlienok obsiahnutých v tomto manuáli.

Cesta tri: Týždeň alebo mesiac s olympijskou tematikou

Mnohé z aktivít obsiahnutých v príručke možno použiť na vytvorenie týždňa alebo mesiaca s olympijskou tematikou, ktorý zahŕňa celý rad tém v rámci školských osnov. Olympijský týždeň alebo olympijský mesiac by mohol zahŕňať otvárací a záverečný ceremoniál, ako aj celý rad súťažných pohybových aktivít, hier a športov.

Štvrtá cesta: Učenie zamerané na učiteľa

Pre programy, ktoré sú viac zamerané na učiteľa, alebo ktoré sa riadia predpísaným plánom učebnice/ pracovného zošita, je možné aktivity čítania a písania obsiahnuté v príručke prepracovať a reštrukturalizovať pre špecifické vekové úrovne. Pre učiteľov s veľmi veľkými triedami môže byť žiaduca práca v malých skupinách.

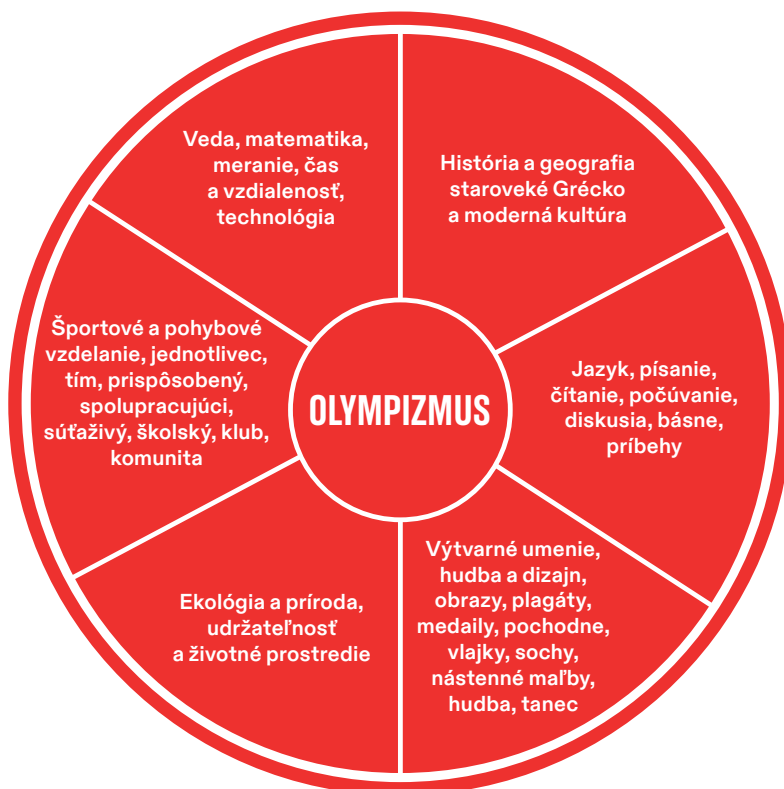
Cesta piata: Postsekundárne vzdelávanie a workshopy pre facilitátorov

Pre študentov vo vysokoškolskom vzdelávaní alebo účastníkov workshopov pre facilitátorov (napr. učiteľov a vedúcich

mládežníckych skupín) môže byť príručka upravená ako rámec pre kurz „Olympijská výchova: prístup založený na hodnotách“.

Napríklad kurz olympijskej výchovy by mohli ponúkať pedagogické alebo telovýchovné fakulty. Zatiaľ čo rôzne krajiny majú rôzne tradície a kódexy správania, v dôsledku globalizácie sa mnohé hodnoty prispôbili a zdieľali medzi kultúrami a regiónmi. Olympijské hnutie vytvorilo príležitosti na podporu týchto spoločných hodnôt. Základy manuálu sú navrhnuté tak, aby umožnili učiteľom a vedúcim mládežníckych skupín prispôbiť rôzne aktivity tak, aby vyhovovali ich vlastným programom a spĺňali potreby a očakávania ich študentov.

VZDELÁVACIE CESTY

ČASŤ 1

VZDELÁVANIE O OLYMPIJSKÝCH HODNOTÁCH A VAŠA KOMUNITA

V mnohých krajinách športové a rekreačné strediská pomáhajú vytvárať súdržnosť komunity a podporujú pozitívne sociálne hodnoty. Táto sekcia sa zaoberá myšlienkou komunitného centra zameraného na šport, ktoré možno použiť ako príklad na pomoc mladým ľuďom predstaviť si alebo navrhnuť športové centrum pre svoju komunitu.

ŠPORTOM PRE ROZVOJ A MIER

„Šport zohráva významnú úlohu ako propagátor sociálnej integrácie a ekonomického rozvoja v rôznych geografických, kultúrnych a politických kontextoch. Šport je mocným nástrojom na posilnenie sociálnych väzieb a sietí a na presadzovanie ideálov mieru, bratstva, solidarity, nenásilia, tolerance a spravodlivosti.“

Spojené národy

DEFINOVANIE ŠPORTU

V kontexte rozvoja definícia športu zvyčajne zahŕňa široké a inkluzívne spektrum aktivít vhodných pre ľudí všetkých vekových kategórií a schopností, s dôrazom na pozitívne hodnoty športu. Organizácia Spojených národov definuje šport ako „všetky formy pohybovej aktivity, ktoré prispievajú k fyzickej kondícii, duševnej pohode a sociálnej interakcii, ako je hra, rekreácia, organizovaný alebo súťažný šport a domorodé športy a hry“.

Medzi výhody športu a iných pohybových aktivít patria:

- zlepšenie výsledkov vzdelávania;
- podpora zdravia a prevencia chorôb;
- podpora rodovej rovnosti;
- sociálne začlenenie a rozvoj sociálneho kapitálu;
- budovanie mieru a predchádzanie/riešenie konfliktov;
- úľava po katastrofe/traume a normalizácia života;
- ekonomický vývoj;
- komunikácia a sociálna mobilizácia;
- rozvoj životných zručností; a
- budovanie sebadôvery a sebaúcty.

Hokejový tím pri otvorení prvého olympijského centra rozvoja mládeže v Zambii v roku 2010. Centrum bolo vybudované v rámci programu MOV Šport pre nádej.

„Olympijské symboly, hodnoty, ceremoniály atď. som považoval za samozrejmosť. Tu som však zistil, že sú základom vecí, ktoré hovoria k „ľudskému duchu“. To má doslova potenciál riešiť holistický rozvoj jednotlivcov smerom k pozitívnej sociálnej zmene na globálnej úrovni.“

Učiteľ/tréner, Trinidad a Tobago

ČASŤ 1

V KOMUNITE¹

Zapojením sa do športu sa mladí ľudia učia neoceniteľné životné lekcie tímovej práce, odhodlania a rešpektu k pravidlám. Aktivity v súprave nástrojov OVEP môžete použiť na podporu športových programov vo vašej komunite.

POSILŇOVANIE MLÁDEŽE PROSTREDNÍCTVOM ŠPORTU

1. Vo vidieckom aj mestskom prostredí môžu byť športové stretnutia spojené s výučbou zdravotných a životných zručností, ako aj s workshopmi rovesníckeho vzdelávania, fundraisingovými aktivitami, vodcovskými klinikami, diskusnými fórami o sexe a sexualite a dramatickými a umeleckými workshopmi.
2. Mládežnícki vedúci môžu byť vyškolení na uľahčenie športových stretnutí pre deti a mládež. Tieto vekové skupiny s väčšou pravdepodobnosťou absorbujú informácie od iných mladých ľudí.

POSILŇOVANIE DETÍ PROSTREDNÍCTVOM ŠPORTU

1. Oslovte deti z rôznych prostredí: osirelé a zraniteľné deti, deti žijúce s HIV a AIDS, deti so zdravotným postihnutím, pracujúce deti, deti ulice a deti, ktorých rodiny boli vysídlené vojnou alebo hladomorom.
2. Mobilizujte rodičov a iné dospelé zainteresované strany, aby sa zúčastnili na diskusných fórach a podujatiach.

POSILŇOVANIE ŽIEN PROSTREDNÍCTVOM ŠPORTU

1. Zabezpečte rovnosť príležitostí pre dievčatá a ženy, aby sa zúčastňovali na aktivitách podľa vlastného výberu vrátane športov, ktoré boli tradične výlučne mužské; vyzdvihujte a oslavujte rozdiely podporovaním pohybových aktivít, ako sú domáce formy pohybu, aerobik a tanec.²
2. Zdôrazňujte a posilňujte rozvoj sociálnej súdržnosti, ako aj rozvoj zručností. Napríklad môžu byť ponúkané kliniky pre šport a vedenie komunity alebo kurzy rozhodcov v populárnych komunitných športoch (napr. futbal, nohejbal, volejbal, basketbal atď.).
3. Integrujte získavanie finančných prostriedkov a aktivity na vytváranie príjmov na podporu sebavedomia a asertivity.

KULTÚRNE VÝMENY A SKÚMANIE TRADÍCIÍ

1. Dajte mladým ľuďom príležitosť vyjadriť svoje emócie a myšlienky prostredníctvom tanca, piesne, drámy, hrania rolí, umenia a rozprávania. Pozvite starších v komunite, aby učili a zdieľali svoje skúsenosti a poznatky o tradičnej kultúre.
2. Sprostredkujte kultúrne výmeny s mládežou z iných krajín. Tieto výmeny pomôžu mladým ľuďom lepšie pochopiť a oceniť rôzne kultúry, ako aj ich vlastnú.

Tokio 2020: Príprava na hry – podujatie „Let’s 55“ – Úvod do lezenia.

Tokio 2020: Vizuálna identita olympijskej Agory v Nihonbashi.

PLÁNUJTE A PRIPRAVUJTE KOMUNITNÉ PRIESTORY NA ŠPORTOVANIE

Koncept toho, čo tvorí športové zariadenie, sa líši od jedného kontinentu k druhému.

V Európe bol štadión už od staroveku ústredným centrom športových aktivít. V Etiópii však bežci, ktorí sú šampiónmi krajiny, trénujú v horách v nadmorskej výške 2000 metrov nad morom.

Medzitým v meste Guatemala slúži rovina v preplnenej osade na svahoch ako „telocvičňa“ pre miestnych boxerov. A hongkónsky šampión v skokoch na lane môže trénovať takmer kdekoľvek.

Na komunitnej úrovni si šport a pohybové aktivity nevyžadujú drahé športové zariadenia. Parky, trávnaté plochy, dvory, svahy, ulica bez premávky alebo piesočnatá pláž, to všetko môže slúžiť ako miesta pre pohybové aktivity.

Moderné športy ako hokej, volejbal a tenis si však so svojimi zložitými pravidlami a rôznymi úrovňami súťaží vyžadujú špecifické typy priestorov a vybavenia.

Účelom vytvorenia priestorov pre športovanie je:

- dať mladým ľuďom príležitosť venovať sa športu a rozvíjať svoje telo, vôľu a myseľ v súlade s olympijským duchom;
- ponúkať športovcom moderné a profesionálne tréningové zariadenia;
- podporovať trénerov a športových administrátorov;
- organizovať športové súťaže;
- poskytnúť miestnej komunite priestor pre komunitné aktivity, a tým prispieť k sociálnemu rozvoju; a
- poskytovať zdravotné služby.

ČASŤ 1

VZDELÁVACIE REALITY A PRÍLEŽITOSTI

Politické, náboženské a vzdelávacie systémy na celom svete sa líšia, rovnako ako ekonomické podmienky. Všetky tieto faktory budú mať vplyv na to, ako pedagógovia pristupujú k svojej úlohe.

VZDELÁVACIE SYSTÉMY:

Príručka Základy vzdelávania o olympijských hodnotách je globálna vzdelávacia iniciatíva. Vzdelávacie priority, programy a systémy sa však vo svete značne líšia. Vzťahy medzi učiteľmi a študentmi a očakávania rodičov, študentov, školských úradov a členov komunity sú v každej krajine iné. Veľkosť tried a infraštruktúra na vyučovanie a učenie sa líšia. V mnohých komunitách sa napríklad kladie oveľa väčší dôraz na neformálne vzdelávanie ako na formálne vzdelávanie; zameriava sa skôr na ústnu než písomnú komunikáciu a na úlohu rodiny a komunity.³

SKÚŠKY:

Niektoré vzdelávacie systémy kladú veľký dôraz na zapamätanie si faktických informácií a písomné skúšky. Tento druh prístupu môže predstavovať výzvu pre pedagógov, ktorí sa snažia prijať kreatívnejšie prístupy zamerané na študenta.

JAZYK:

Preklad dokumentu z pôvodného jazyka, v ktorom bol napísaný, do iného jazyka je vždy nedokonalý proces, pretože preklad je filtrovaná komunikácia medzi autorom, prekladateľom a čitateľom

alebo poslucháčom. Nápad ľahko vyjadrené v jednom jazyku, niekedy nie je také ľahké vyjadriť v inom jazyku. Napríklad francúzska fráza „esprit du sport“ neznamená úplne to isté ako anglická fráza „fair play“. V čínštine, kde sa jazyk prezentuje prostredníctvom tisícok rôznych symbolických znakov, a nie prostredníctvom abecedy, je preklad z angličtiny alebo európskeho jazyka náročný a zložitý proces. Olympijskí pedagógovia z rôznych kontinentov preskúmali materiály v tejto príručke v snahe nájsť najlepšie slová a frázy na vyjadrenie myšlienok a hodnôt, ktoré sú základom olympizmu.

FILozOFIA:

Výchovné myšlienky olympijského hnutia majú korene v európskej filozofii a vzdelávacích tradíciách. Zatiaľ čo základné princípy rezonujú vo viac ako 200 krajinách, ktoré patria do olympijskej rodiny, existuje aj veľa rozdielov medzi presvedčeniami a vzdelávacími systémami týchto krajín. To znamená, že v niektorých krajinách môže byť problematické získať akceptovanie stratégií vyučovania a učenia sa založených na hodnotách, ktoré sa používajú v tejto príručke. Napríklad vo vzdelávacích komunitách založených na viere bude výzvou pre olympijských pedagógov a vedúcich mládežníckych skupín identifikovať spôsoby, ako môže výchova k olympijským hodnotám podporiť existujúce vzdelávacie priority, a prispôbiť a využiť rôzne aktivity navrhované v príručke spôsobmi, ktoré sú vhodné pre miestne systémy viery a sociálne rámce.

Deti v Brazílii si užívajú Olympijský deň v roku 2013

ČASŤ 1

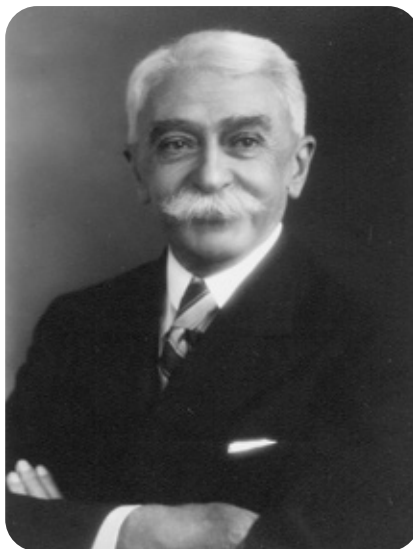
POUŽÍVANIE TOHTO ZDROJA NA SPLNENIE VÝZIEV

Dnešnou výzvou je presadzovať hodnoty a princípy, ktoré inšpirovali Pierra de Coubertina k vytvoreniu moderného olympijského hnutia, ktoré tvorí základ Olympijskej charty.

Vždy, keď sa počas otváracieho ceremoniálu olympijských hier vztýči olympijská vlajka, svet oslavuje myšlienky zakladateľa moderného olympijského hnutia Pierra de Coubertina (1863 – 1937). Veril, že mladí ľudia potrebujú trénovať svoje telo aj myseľ. Obhajoval vykonávanie športu a pohybovej aktivity na školách vo svojej krajine. Myslel si, že jeho nápady získajú dobrú publicitu, ak zorganizuje medzinárodné športové podujatie založené na starovekých olympijských hrách v Grécku.

Plagát sa objavil na obálke oficiálnej správy olympijských hier v Aténach 1896.

Barón Pierre de Coubertin sa narodil v Paríži v roku 1863. Po strate kariéry v armáde zasvätil svoj život reforme školstva vo Francúzsku, založeniu olympijských hier a výchovným cieľom olympijského hnutia. V roku 1890 dostal Coubertin list od Williama Pennyho Brookesa, ktorý ho pozýval na olympijské hry vo Wenlocku v Anglicku, ktoré sa prvýkrát konali v roku 1850. Obaja muži diskutovali o svojej túžbe vidieť oživenie olympijských hier ako medzinárodného podujatia v Aténach.

V roku 1894 pozval Pierre de Coubertin kolegov a priateľov na kongres, kde predstavil plán na oživenie olympijských hier. Orgán poverený plánovaním týchto hier sa nazýval Medzinárodný olympijský výbor.

Coubertin stál za vypracovaním pôvodnej Olympijskej charty.

Olympijská charta bola mnohokrát revidovaná. Usmerňuje prácu Medzinárodného olympijského výboru a olympijského hnutia. Obsahuje základné princípy olympizmu a vyvinula sa z pôvodnej Coubertinovej vízie.

CIELE OLYMPIJSKÉHO HNUZIA

- Podporovať rozvoj tých telesných a morálnych vlastností, ktoré sú základom športu.
- Vychovávať mladých ľudí prostredníctvom športu v duchu lepšieho vzájomného porozumenia a priateľstva, a tým pomáhať budovať lepší a pokojnejší svet.
- Šíriť olympijské princípy po celom svete, a tým vytvoriť medzinárodnú dobrú vôľu.
- Spojiť športovcov z celého sveta na veľkom štvorročnom športovom festivale, olympijských hrách.

ČASŤ 1

ÚČASŤ NA PROGRAME OVEP

ČLENOVIA OLYMPIJSKEJ RODINY

Ako člen olympijskej rodiny zastupujete olympijské hnutie. Či už ste členom MOV, olympionikom, organizátorom hier alebo sponzorom, stojíte za hodnotami a princípmi olympizmu.

Predstavte si seba ako čestného hosťa na otváracom ceremoniáli Olympijského dňa v škole alebo komunite. Stovky nadšených mladých ľudí čakajú na to, aby ste vyhlásili podujatie Olympijského dňa za oficiálne otvorené. Aby sa dozvedeli o olympijskej histórii, iných zúčastnených krajinách a hodnotách olympijského hnutia. V súlade s presvedčením, že olympijské hry sú viac ako len ďalšie športové podujatie, študenti si vyrobili vlastné pochodne a plagáty

a tešia sa na deň športových a kultúrnych aktivít. Budú vyzvaní, aby praktizovali fair play, akceptovali individuálne rozdiely a boli tým najlepším, čím môžu byť. Toto je olympizmus v akcii! Tieto výchovné hodnoty olympizmu sa nevyvíjajú len z aktívnej účasti v športe. Treba ich vyučovať. Ako člen olympijskej rodiny máte jedinečnú pozíciu na zdieľanie a propagáciu obsahu tejto príručky. Vďaka vašej účasti môže byť dieťa inšpirované, aby sa stalo budúcim olympionikom alebo šampiónom za ľudské práva. Urobili ste zmenu v živote tohto dieťaťa.

Mladé dievča sa zúčastňuje na súťaži v behu cez prekážky počas Olympijského dňa v Bhutáne v roku 2014.

TRÉNERI A VEDÚCI ŠPORTOVÝCH A MLÁDEŽNÍCKYCH KLUBOV

Bývalý prezident MOV Jacques Rogge raz povedal:

„Jedinečná sila olympijského hnutia spočíva v jeho schopnosti nadchnúť pre sen nasledujúce mladé generácie:

- Príklady šampiónov motivujú mladých ľudí.
- Sen zúčastniť sa na hrách ich privedie k športu. Prostredníctvom športu budú profitovať z výchovného nástroja.
- Šport pomôže ich telu aj myslí.
- Šport ich naučí rešpektovať pravidlá.
- Šport ich naučí rešpektovať svojich súperov.
- Šport im umožní začleniť sa do spoločnosti a rozvíjať sociálne zručnosti.
- Šport im dá identitu.
- Šport im prinesie radosť a hrdosť.
- Šport zlepší ich zdravie.“⁴

Väčšina vedúcich športových a mládežníckych klubov by tieto vyjadrenia akceptovala a pravdepodobne by sa domnievala, že fair play, rešpektovanie pravidiel, rešpekt k súperom, pozitívne sociálne zručnosti a zdravé správanie sú hodnoty, ktoré možno rozvíjať aktívnou účasťou v športe a pohybovou aktivitou. Tieto výsledky však nie sú výsledkom samotnej účasti v športe; tieto žiaduce spôsoby správania sa musia naučiť.

Tvrdá konkurencia a tlak na víťazstvo v školských aj komunitných športoch môžu niekedy odrádzať od realizácie olympijských hodnôt, ako je fair play. Napriek tomu sú tréneri na celom svete v jedinečnej pozícii učiť hodnoty olympizmu. Jedným

z najúčinnějších spôsobov, ako sa môžu mladí športovci dozvedieť o fair play, je poskytnúť im príležitosť diskutovať o dôsledkoch svojho správania. Keď tréneri dajú svojim hráčom príležitosť preskúmať hodnotové konflikty a diskutovať o svojich pocitoch, presvedčeníach a správani, začalo sa hodnotové vzdelávanie.

V starších skupinách sa diskusia môže zamerať na násilie a zneužívanie návykových látok, zatiaľ čo v mladších skupinách sa diskusia môže zamerať skôr na hru podľa pravidiel, rovnaké príležitosti a fair play.

Príbehy a príklady v tejto príručke môžu poskytnúť základ pre diskusiu. Iniciatívu vzdelávania o olympijských hodnotách, ktorá spája školské a komunitné kluby ako súčasť integrovaného prístupu, možno použiť na poskytovanie jednotného a konzistentného posolstva mladým ľuďom o vhodných hodnotách a správani.

Atény 1896: Na bielom mramorovom štadióne Panathinaikos počas prvých novodobých olympijských hier sú pripravené preteky v behu cez prekážky.

VZDELÁVACIE AUTORITY A SPRÁVCOVIA

Moderné olympijské hry majú širokú medzinárodnú príťažlivosť a priťahujú celosvetové televízne a online publikum. Začali svoj život pred viac ako 100 rokmi ako projekt európskej reformy vzdelávania z 19. storočia, ktorý navrhol Pierre de Coubertin. Dnes vytvárajú „najväčšiu časovo-priestorovú koncentráciu pozornosti v dejinách ľudstva“.⁵

Vzdelávacie hodnoty olympizmu poskytujú „nadnárodný priestor“, v ktorom možno symboly, ceremoniály, hodnoty a princípy olympijského hnutia vypracovať, prepracovať, prispôbiť a znovu vynájsť v kontexte miestnych vedomostí a kultúrnych tradícií.⁶ Profesor John MacAloon z univerzity v Chicagu naznačil, že „nie je nič také ako jediné ‚olympijské hry‘; olympijských hier je mnoho tisíc“.⁷

Príručka Základy vzdelávania o olympijských hodnotách je navrhnutá tak, aby konvertovala olympijské príbehy,

tradície a históriu do vzdelávacích aktivít založených na vyučovacích osnovách. Deti a mladí ľudia sa najlepšie učia, ak sú zaangažovaní s nadšením. Vzdelávacie aktivity založené na vzdelávacích hodnotách olympizmu poskytujú užitočný kontext pre lokálne vytvorené interpretácie, náhľady, reprezentácie a aktivity.

Zdá sa, že vzdelávacie možnosti, ktoré poskytuje, zodpovedajú požadovaným vzdelávacím výsledkom školských osnov. Juhoafrickí učitelia napríklad integrujú koncept ubuntu – starodávne subsaharské slovo, ktoré sa prekladá približne ako „Som tým, čím som, pretože sme všetci“ – s olympijskými spoločenskými hodnotami univerzálności a ľudskosti.⁸

Preto cvičenia a príbehy založené na olympijských témach poskytujú prirodzenú motiváciu pre hodnotové vyučovacie aktivity v rôznych oblastiach predmetov. Program založený na hodnotách

olympizmu môže pomôcť osláviť aj prekonať rozdiely tým, že sa zameria na spoločné túžby, ktoré všetci máme pre budúcnosť našich detí. Chceme, aby boli pohybovo aktívni a zdraví; chceme, aby hrali fér; chceme, aby rešpektovali ostatných; a chceme, aby sa stali tými najlepšími, akými môžu byť. Aktivity v tejto príručke môžu byť použité na inšpiráciu predstavivosti a nádeje spojením vzdelávania so športom a kultúrou v službe mieru.

Otvorenie Centra športu pre nádej, Port-au-Prince (Haiti), 2014.

UČITELIA A INŠTRUKTORI

Jedným z hlavných cieľov olympijského hnutia je inšpirovať morálny a telesný rozvoj detí a mládeže prostredníctvom športu a pohybových aktivít. Ide o spoločný cieľ Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) a Organizácie Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru (UNESCO). Tieto organizácie sa obávajú narastajúceho problému obezity medzi mladými ľuďmi v ekonomicky vyspelých krajinách – problém spojený s nedostatkom pohybovej aktivity a nárastom sedavého spôsobu života. Je to cieľ, ktorý rezonuje aj v ekonomicky menej vyspelých krajinách, kde je konkurencia v dôsledku obmedzeného prístupu k vyššiemu vzdelaniu prostredníctvom písomných skúšok tvrdá a deti sú nútené dosahovať akademické výsledky aj na úkor svojho zdravia.

Možno, že vaša škola nemá vybavenie alebo učebný plán na telesnú výchovu. Možno nemáte kvalifikovaných ľudí na vyučovanie telesnej výchovy. Pierre de Coubertin čelil rovnakej situácii pred viac ako 100 rokmi, keď sa snažil reformovať vzdelávací systém vo Francúzsku. Sťažoval sa, že mladí ľudia sú „napchatí vedomosťami... [a]... zmenení na chodiace slovníky“.⁹ Navrhol, aby si mladí ľudia rozvíjali pozitívne hodnoty, ako je fair play, rešpekt k druhým a túžba testovať svoje schopnosti ich aktívnym uplatňovaním v reálnych situáciách – a najmä v športe a hrách.

Vzdelávací výskum dnes podporuje Coubertinovo presvedčenie, že účasť v športe a pohybových aktivitách

prispieva k zdravému životnému štýlu, efektívnemu učeniu sa a rozvoju pozitívnych hodnôt. Okrem toho výchovné hodnoty olympijského hnutia – radosť zo športového úsilia a pohybovej aktivity, fair play, rešpekt k druhým, snaha o výnimočnosť a rovnováha medzi telom, vôľou a myslou – majú význam a uplatnenie presahujúce ďaleko za rámec športu. Činnosti, ktoré sa zameriavajú na rozvoj týchto hodnôt, môžu prispieť k rozvoju výsledkov vzdelávania v rôznych tematických oblastiach.

Požiadavky národných učebných osnov často ponechávajú malý priestor pre

Basketbalista pri otvorení prvého Olympijského centra pre rozvoj mládeže, ktoré bolo postavené v Zambii v roku 2010 v rámci programu Šport pre nádej.

dodatkové programy alebo používanie voliteľných učebných materiálov. S ohľadom na túto skutočnosť bola príručka Základy vzdelávania o olympijských hodnotách navrhnutá a štruktúrovaná pre maximálnu flexibilitu použitia. Umožňuje učiteľovi vykonávať niektoré alebo všetky z nasledujúcich činností:

- Vyberať informácie alebo aktivity z príručky za účelom podpory alebo stavania na existujúcich programoch.
- Použiť príručku Základy vzdelávania o olympijských hodnotách ako primárnu učebnicu pre kurz olympijskej výchovy.
- Naplánovať si Olympijský deň alebo Olympijský týždeň v škole alebo mimo školy. Integrovať aktivity z príručky do rôznych oblastí predmetov, čo ponúka škole príležitosť spolupracovať a začať a ukončiť olympijskú tému špeciálnymi symbolmi a ceremoniami, ktoré ešte viac vylepšia vzdelávacie skúsenosti. Prečítajte si viac o Olympijskom dni v časti 4 na strane 91.
- Inšpirovať sny študentov olympijskými príbehmi o triumfe a tragédii. Povzbudzovať medzinárodné porozumenie a mier pomocou posolstiev, mágie a tajomstva olympijských symbolov a ceremónií.
- Zvýšiť účasť v športe vyučovaním o olympijských hodnotách.

„Nikto sa nenarodí s tým, že bude nenávidieť iného človeka kvôli farbe jeho pleti, pôvodu alebo náboženstvu. Ľudia sa musia naučiť nenávidieť, a ak sa môžu naučiť nenávidieť, možno ich naučiť milovať, pretože láska prichádza k ľudskému srdcu prirodzenejšie ako jej opak.“

Nelson Mandela

Nelson Mandela, inšpiratívny bývalý prezident Juhoafrickej republiky.

„...kde získava abstraktná koncepcia olympijskej ideológie ako hnutia za mier a medzinárodné porozumenie ľudské mäso a krv?... Odpoveď je v ceremoniáloch...“

Profesor John MacAloon¹

Londýn 2012: fénix je zavesený nad olympijskou čašou počas zhasínania ohňa v rámci záverečného ceremoniálu.

ČASŤ 2

OSLAVA OLYMPIZMU PROSTREDNÍCTVOM SYMBOLOV, CEREMONIÁLOV A UMENIA

Olympijské hry žijú v predstavách prostredníctvom symbolov a tradícií. Táto časť predstavuje tieto symboly a tradície a ukazuje, ako môžu byť používané na propagáciu hodnôt olympizmu.

Základné informácie	30
Prepojení kruhmi: olympijský symbol	32
Vztýčenie vlajky	34
Olympijské motto: Citius, Altius, Fortius – Communiter	36
Vzplanutie ducha: olympijský oheň	38
Otvárací ceremoniál olympijských hier	40
Záverečný ceremoniál olympijských hier	42
Hudba a olympijská hymna	44
Olympijské medaily	45
Olympijská prísaha	46
Olympijské prímerie v staroveku a modernej dobe	47
Jazyk mieru	49
Symby mieru	50
Šport a umenie v starovekom Grécku	51
Šport a umenie na moderných olympijských hrách	52
Logá a maskoti: navrhni si identitu	53

ČASŤ 2

ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE

Táto časť predstavuje a rozvádza rôzne olympijské symboly a tradície, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou hier. Aktivity súvisiace s každou témou nájdete v príručke Pracovné listy.

Pierre de Coubertin (1863 – 1937), zakladateľ novodobých olympijských hier, chápal dôležitosť emócií a predstavivosti ako výchovných nástrojov. Pri organizovaní hier spojil šport s kultúrou. Vytváral symboly a podporoval obrady, hudbu a okázalosť. Tieto umelecké a kultúrne skúsenosti pomáhajú odlišovať olympijské hry od všetkých ostatných športových podujatí a poskytujú základ pre hodnotové vzdelávacie aktivity v rôznych oblastiach vzdelávania, ako aj šport a telesnú výchovu.

Jedna z prvých olympijských vlajok, ktorú objednal barón Pierre de Coubertin, a ktorá bola prvýkrát vystavená pri inaugurácii štadióna Chatby v Alexandrii v Egypte v roku 1914. Na vlajke môžete vidieť francúzske slová „Alexandrie 5 avril 1914“ (Alexandria, 5. apríla 1914).

Rio 2016: Vlajkonosička Rose Nathike Lokonyenová vedie Olympijský tím utečencov počas nástupu športovcov.

OLYMPIJSKÉ KRUHY A OLYMPIJSKÁ VLAJKA

Päť olympijských kruhov sa označuje aj ako „olympijský symbol“. Farby sú modrá, žltá, čierna, zelená a červená. Sú prepojené, aby symbolizovali univerzálnosť olympizmu.

Aspoň jedna z týchto piatich farieb (alebo biele pozadie) sa objaví na vlajke každého súťažiaceho štátu. O kruhoch sa často hovorí, že predstavujú päť regiónov sveta zapojených do olympijských hier: Európa, Ázia, Oceánia, Afrika a Amerika.

Olympijská vlajka bola prvýkrát vztýčená nad olympijským štadiónom v roku 1920 počas hier v Antverpách v Belgicku. Na každých olympijských hrách je vlajka prinesená na štadión počas otváracieho ceremoniálu a vztýčená na stožiar. Potom musí viať na štadióne počas trvania hier.

Na záverečnom ceremoniáli olympijských hier je vlajka spustená. Starosta hostiteľského mesta hier potom odovzdá olympijskú vlajku starostovi hostiteľa ďalšieho vydania hier. (Viac sa dozviete na stranách 34 – 35.)

OLYMPIJSKÉ MOTTO

Pôvodné olympijské heslo bolo Citius, Altius, Fortius, čo v latinčine znamená Rýchlejšie, Vyššie, Silnejšie. Heslo vytvoril v roku 1881 otec Henri Didon, priateľ Pierra de Coubertina, a MOV ho prijal v roku 1894. 20. júla 2021 MOV pridal do hesla štvrté slovo. Teraz znie „Citius, Altius, Fortius – Communiter“, čo znamená Rýchlejšie, Vyššie, Silnejšie – Spoločne. (Viac sa dozviete na stranách 36–37.)

ŠTAFETA OLYMPIJSKÉHO OHŇA A OLYMPIJSKEJ POCHODNE

V kontexte moderných hier je olympijský oheň prejavom pozitívnych hodnôt, ktoré ľudstvo vždy spájalo so symbolikou ohňa. Funkcia štafety s pochodňou je dvojaká: ohlasovať olympijské hry a prenášať posolstvo mieru a priateľstva ľuďom na svojej trase. Tradícia novodobého olympijského ohňa začala v roku 1936 na hrách v Berlíne a odvtedy zostala olympijským zvykom. Plameň je zapálený slnkom v starovekej Olympii v Grécku, a potom prechádza z bežca na bežca a často rôznymi spôsobmi dopravy v štafete, až kým nepríde do hostiteľského mesta. Tam sa ním zapaluje čaša na olympijskom štadióne počas otváracieho ceremoniálu. Plameň horí počas hier a zhasne na záverečnom ceremoniáli. (Viac sa dozviete na stranách 38 – 39.)

OTVÁRACÍ CEREMONIÁL

Otvárací ceremoniál je mimoriadnou a zložitou choreografickou extravaganciou, ktorá hostiteľovi umožňuje predviesť svoju jedinečnosť a je v prvom rade zodpovednosťou hostiteľského organizačného výboru. Poradie podujatí na otváracom ceremoniáli je stanovené v zmluve o usporiadaní olympijských hier.

ZÁVEREČNÝ CEREMONIÁL

Záverečný ceremoniál signalizuje oficiálny koniec olympijských hier a je zvyčajne kratší a jednoduchší ako otvárací ceremoniál. Záverečný ceremoniál sa organizuje v posledný deň hier, zvyčajne po všetkých podujatiach.

OLYMPIJSKÁ HYMNA

Hudbu k olympijskej hymne napísal grécky skladateľ Spyros Samaras a slová pridal grécky básnik Kostís Palamás v roku 1896. MOV ju prijal v roku 1958. Olympijská hymna sa hrá na otváracom a záverečnom ceremoniáli všetkých olympijských hier a počas všetkých oficiálnych ceremoniálov MOV.

OLYMPIJSKÁ PRÍSAHA

„V mene [športovcov], [všetkých rozhodcov], [všetkých trénerov a funkcionárov] sľubujeme, že sa zúčastníme na týchto olympijských hrách pri rešpektovaní a dodržiavaní pravidiel a v duchu fair play, inklúzie a rovnosti. Spoločne stojíme solidárne a zaväzujeme sa športovať bez doping, bez podvádžania, bez akejkoľvek formy diskriminácie. Robíme to pre česť našich tímov, rešpektujeme základné princípy olympizmu a robíme svet lepším miestom prostredníctvom športu.“

Pri otváracom ceremoniáli skladajú sľub dvaja športovci, dvaja tréneri a dvaja rozhodcovia. Olympijská prísaha bola prvýkrát použitá na olympijských hrách v roku 1920 v Antverpách. (Viac sa dozviete na strane 46.)

MEDAILOVÝ CEREMONIÁL

Na starovekých olympijských hrách dostávali ocenenia len víťazi – jednoduchý veniec vyrobený z vetvy olivovníka, ktorý bol vystrihnutý zlatými nožnicami z divého olivovníka. Starovekí Gréci verili, že vitalita posvätného stromu sa prenáša na príjemcu prostredníctvom vetvy.

Na novodobých olympijských hrách sa medaily odovzdávajú športovcom na prvom, druhom a treťom mieste. Za prvé miesto sa udeľuje ZLATÁ medaila, za druhé STRIEBORNÁ a za tretie BRONZOVÁ. Hostiteľ je zodpovedný za dizajn medailí v rámci smerníc stanovených MOV. Pri vztyčení štátnej vlajky každého medailistu sa hrá štátna hymna víťaza.

PRACOVNÝ LIST 01

BARON PIERRE DE COUBERTIN A OLYMPIJSKÉ HNUTIE

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Fair play

Rovnováha

Praktizovanie rešpektu

ODPORUČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Otázka a odpoveď, zdieľanie v kruhu, okrúhly stôl, pýtanie sa.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Rozpoznať, ktoré správanie prispieva k zdravému a škodlivému životnému štýlu.
- Spoznávanie života a úspechov zakladateľa moderného olympijského hnutia Pierra de Coubertina.

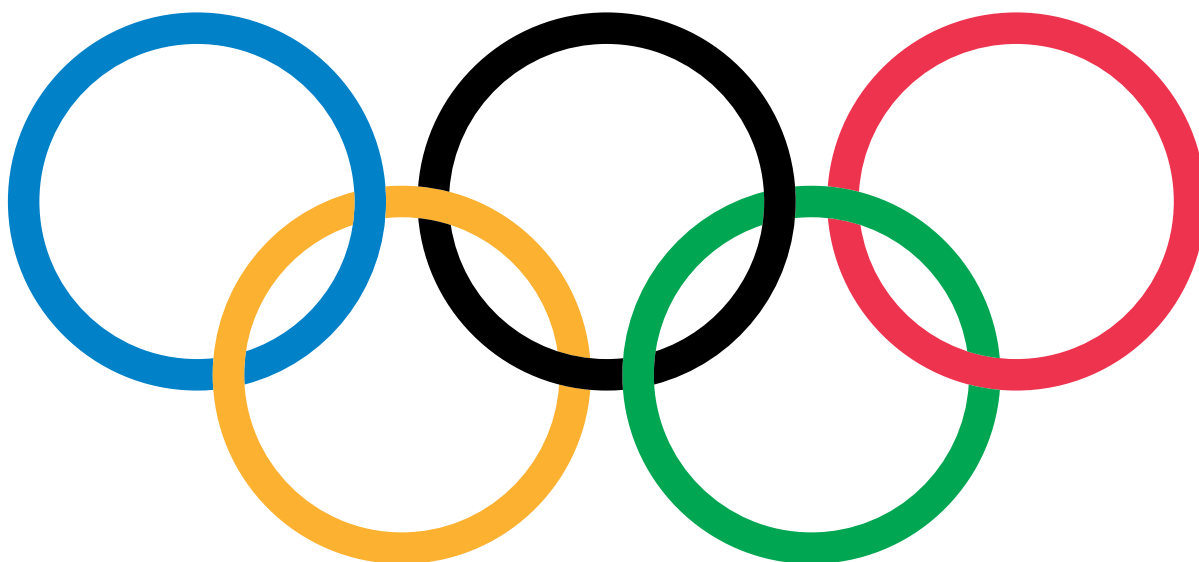

Soči 2014: Strieborná medailistka Kelsey Serwaová (Kanada), zlatá medailistka Marielle Thompsonová (Kanada) a bronzová medailistka Anna Holmlundová (Švédsko) oslavujú počas medailového ceremoniálu súťaže v ženskom skikrose.

ČASŤ 2

PREPOJENÍ KRUMI: OLYMPIJSKÝ SYMBOL

Táto časť sa zaoberá ikonickými olympijskými kruhmi a vysvetľuje, ako sa dá olympijský symbol použiť na predstavenie a preskúmanie hodnôt olympijského hnutia.

SKÔR, NEŽ ZAČNETE ČÍTAŤ - POLOŽTE TIETO OTÁZKY

Videli ste už olympijské kruhy? Kde? Ako by ste ich opísali niekomu, kto ich ešte nevidel? Čo si myslíte, že znamenajú?

PREČÍTAJTE SI

Pozrite sa na päť kruhov na obrázku vyššie. Sú spojené ako reťaz. Počas olympijských hier ich uvidíte všade v televízii a digitálnych médiách. Olympijské kruhy sú označované ako „olympijský symbol“ a sú uznávané po celom svete. Pri použití v päťfarebnej verzii sú kruhy zoradené zľava doprava: modrý, čierny a červený kruh hore, žltý a zelený kruh dole. Olympijské kruhy predstavujú spojenie piatich kontinentov a stretnutie športovcov z celého sveta na olympijských hrách. Čo si myslíš?

Londýn 2012: Cyklisti Veľkej Británie dosiahli nový svetový rekord počas kvalifikácie stíhacích pretekov tímov na velodróme.

DISKUTUJTE

- Pierre de Coubertin, zakladateľ moderných olympijských hier navrhol tento symbol v roku 1913.
 - Myslíte si, že je to dobrý symbol pre olympijské hry?
 - Prečo áno alebo prečo nie?
- Symboly a farby znamenajú rôzne veci v rôznych kultúrach. Čo znamenajú vo vašej kultúre? Poznáte iné kultúry? Môžete uviesť príklady?

PRACOVNÝ LIST 02 OLYMPIJSKÝ SYMBOL

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Praktizovanie rešpektu

Snaha o výnimočnosť

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Pýtanie sa, zdieľanie v kruhu, kreativita, spolupráca, vstupné kartičky, výstupné kartičky, prispôsobovanie, uvažovanie.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Pochopenie významu olympijských kruhov.

ČASŤ 2

VZTÝČENIE VLAJKY

Vlajky krajín sa používajú ako symbol národnej hrdosti, zatiaľ čo olympijská vlajka predstavuje medzinárodnú jednotu prostredníctvom športu a olympijských hodnôt.

„Všetci z nás mali tú mimoriadnu česť niesť vlajku na štadión a vidieť ju vztyčovať počas trvania olympijských hier. Bolo mi ctou, že som bol vybraný ako ten, ktorý reprezentuje životné prostredie... Bol to emotívny a pokorujúci zážitok.“

Jean-Michel Cousteau²

? SKÔR, NEŽ ZAČNETE ČITAŤ - POLOŽTE TIETO OTÁZKY

Videli ste niekde viať olympijskú vlajku? Kde? Prečo olympijské hnutie potrebuje vlajku?

Salt Lake City 2002: Osem jednotlivcov, ktorí významne prispeli svetu, nesie olympijskú vlajku počas otváracieho ceremoniálu.

PREČÍTAJTE SI 1

Keď všetci športovci vstúpia na olympijský štadión počas otváracieho ceremoniálu, všetko stíchnie. Potom z jedného konca štadióna vchádza do arény osem ľudí oblečených v bielom. Každý z nich drží okraj olympijskej vlajky, ktorú potom opatrne prenášajú po dráhe. Zastavia sa pri stožiaroch, pripevnia vlajku, a potom ju začnú vztyčovať. Obrovský zbor spieva olympijskú hymnu. Je to veľmi emotívny moment.

Počas každého vydania olympijských hier je olympijská vlajka vždy vztyčená spolu s ostatnými národnými alebo miestnymi vlajkami v hostiteľských regiónoch. Tieto vlajky symbolizujú, že región teraz žije v olympijskom duchu. Počas záverečného ceremoniálu sa konkrétna olympijská vlajka (jedna pre zimné a jedna pre letné hry) odovzdá primátorovi hostiteľského mesta ďalšej edície olympijských hier.

PREČÍTAJTE SI 2

MÁVANIE VLAJKOU Z VOZÍKA³

Sam Sullivan, starosta Vancouveru (CAN), používa invalidný vozík a má minimálny pohyb rúk. Povedal, že nechce, aby v jeho mene niekto mával olympijskou vlajkou, ktorá je vysoká takmer päť metrov.

„To je úplne proti všetkému, čo zastávam. Chcem to dokázať sám,“ vysvetlil Sullivan.

Keďže sa očakáva, že záverečný ceremoniál na ZOH 2006 v Turíne bude sledovať jedna miliarda divákov, Sullivan povedal, že symbolika prevzatia vlajky je dôležitá.

„Je veľa ľudí so zdravotným postihnutím, ktorí mi poslali e-mail a povedali, že je to naozaj veľmi dôležitý moment pre nich, ako aj pre mňa a ďalších ľudí so zdravotným postihnutím v Kanade,“ povedal Sullivan.

Na vyriešenie problému inžinieri a dobrovoľníci vo Vancouveri navrhli trojuholníkový držiak vlajky, ktorý sa dá namontovať na laktovú opierku Sullivanovho invalidného vozíka. Musel byť navrhnutý tak, aby sa vyrovnal s množstvom scenárov.

„To je jedna veľká vlajka. Ak ju strhne vietor, skončím na tvári alebo spadnem z okraja javiska?“ povedal Sullivan.

Keď mu vtedajší prezident MOV Jacques Rogge odovzdal vlajku, Sullivan pohyboval svojím motorizovaným invalidným vozíkom tam a späť, aby vlajka zamávala.

PRACOVNÝ LIST 03

VZTÝČENIE VLAJKY

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Praktizovanie rešpektu

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Diskusia, kreativita, spolupráca, kartičky s úlohami.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Pochopenie významu vlajky pri odrážaní identity a hodnôt.

Turin 2006: Na záverečnom ceremoniáli sa olympijská vlajka odovzdáva Samovi Sullivanovi, starostovi Vancouveru, dejisku zimných olympijských hier 2010.

ČASŤ 2

OLYMPIJSKÉ MOTTO: CITIUS, ALTIUS, FORTIUS – COMMUNITER

Mottá a posolstvá zvyrazňujú dôležité hodnoty.

Citius, Altius, Fortius – Communiter sú latinské slová. Znamenajú „Rýchlejšie, vyššie, silnejšie – spoločne“. Toto motto zhrňa olympijské hodnoty snahy o výnimočnosť a snahy stať sa čo najlepším. Posledné slovo, ktoré v roku 2021 pridal MOV, je „Spoločne“ a uznáva zjednocujúcu silu športu.

Existuje niekoľko olympijských športov a disciplín, ktoré používajú systém hodnotenia na rozhodnutie o tom, kto získa zlatú medailu. Gymnastika, skoky do vody a krasokorčuľovanie sú tri príklady. Panel rozhodcov sleduje veci ako efektne pohyby, ovládanie tela, umelecký štýl a náročnosť pohybov alebo kombinácie pohybov.

DISKUTUJTE

Môžu rozhodcovia alebo funkcionári podvádzať? Ak áno, ako?

Prečo by podvádžali?

Mal by existovať trest alebo sankcie za podvádžanie v športe?

Ak áno, aké by mali byť?

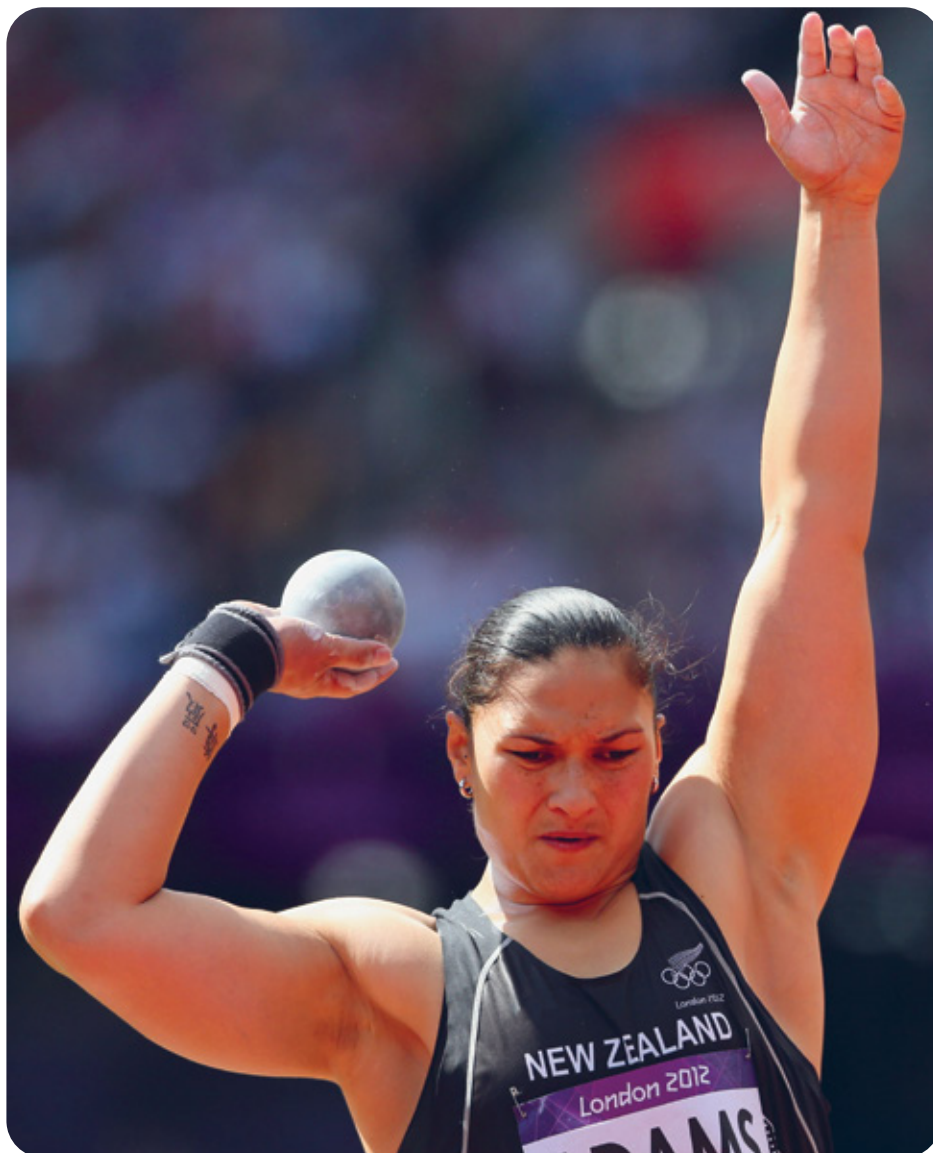
Prečo si myslíte, že MOV nedávno pridal do hesla slovo „Spoločne“?

Soči 2014: Rýchlokorčuliari Brittany Schusslerová, Kali Christová a Ivania Blondinová z Kanady v akcii v Adler Arena Skating Centre.

Soči 2014: Jean-Frédéric Chapuis, Arnaud Bovolenta a Jonathan Midol (všetci Francúzsko) a Brady Leman (Kanada) v akcii počas finále mužského skikrosu v Rosa Khutor Extreme Park.

Londýn 2012: Valerie Adamsová z Nového Zélandu súťaží v kvalifikácii vrhu guľou žien na olympijskom štadióne.

DISKUTUJTE

„Dôležitá vec v živote nie je triumfovať, ale bojovať; nie je podstatné zvíťaziť, ale dobre bojovať.“

Barón Pierre de Coubertin

Toto posolstvo sa objaví na výsledkovej tabuli na každých olympijských hrách. Vysvetlite, čo si myslíte, že to znamená vlastnými slovami.

- Súhlasíte s týmto posolstvom? Prečo/prečo nie?
- Nie všetci športovci alebo ich tréneri s týmto odkazom súhlasia. V niektorých prípadoch budú podvádzať, aby vyhrali. Aké sú niektoré zo spôsobov, ktorými športovci podvádžajú? Prečo podvádžajú?
- Ako podvádžanie škodí iným športovcom? Ako podvádžanie poškodzuje športovca, ktorý podvádzal.

PRACOVNÝ LIST 04

**OLYMPIJSKÉ MOTTO:
CITIUS, ALTIUS, FORTIUS -
COMMUNITER**

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Rovnováha

Snaha o výnimočnosť

Radosť z úsilia

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Pýtanie sa, konštruktivizmus, kreativita, divadelné fórum, riešenie problémov, spolupráca.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Spoznať silu hesiel, ktoré môžu inšpirovať a motivovať účastníkov na ich ceste v duchu olympizmu.
- Pochopenie významu olympijského hesla.

ČASŤ 2

VZPLANUTIE DUCHA: OLYMPIJSKÝ OHEŇ

Oheň, plamene, pochodne a sviečky mali pre človeka vždy osobitný význam. Zohrávajú dôležitú úlohu v rituáloch a ceremóniách, ako aj na starovekých a moderných olympijských hrách.

PREČÍTAJTE SI

Každé vydanie olympijských hier má svoj špeciálny oheň, ktorý putuje na dlhej ceste – známej ako štafeta s olympijskou pochodňou – prenáša ho z ruín dejiska starovekých olympijských hier do hostiteľského mesta. Obrad zapálenia pochodne sa koná pred zničenými stĺpmi Hérimho chrámu v starovekej Olympii. Plameň je zapálený teplom slnka odrážajúcim sa od zrkadla do oleja veľkého kotla. Olympijská pochodneň je zapálená z tohto plameňa a začína svoju cestu, aby zapálila olympijského ducha v iných častiach sveta.

DISKUTUJTE

Pozrite sa na ženy na fotografii. Sú to herečky, ktoré hrajú rolu starogréckych kňažiek. Veľkňažka odráža svetlo slnka zo zrkadla do oleja veľkej misy alebo kotla.

- Prečo si myslíte, že ľudia, ktorí organizujú novodobé olympijské hry, chcú použiť symboly a obrady zo starovekých olympijských hier?
- Sú vo vašej komunite nejaké špeciálne udalosti, pri ktorých sa používajú špeciálne plamene alebo ohne? Existujú napríklad príležitosti alebo obrady, keď používate sviečky alebo zakladáte oheň?
- Prečo si myslíte, že sú oheň a svetlo pri obradoch také dôležité?

Peking 2022: Veľkňažka Xanthi Georgiou zapálila olympijský oheň v roku 2022 počas slávnostného zapálenia olympijského ohňa v Olympii v Grécku.

PRACOVNÝ LIST 05

VZPLANUTIE DUCHA: OLYMPIJSKÝ OHEŇ

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Praktizovanie rešpektu

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Diskusia, učenie sa na základe otázok, divadelné fórum, okrúhly stôl, kreativita, spolupráca, výučba medzi rovesníkmi.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Pochopenie hodnoty olympijského ohňa ako symbolu, ktorý vzbudzuje nádej a je spojený so spoločnými hodnotami na celom svete.

Štafeta s olympijskou pochodňou počas OH 2012 v Londýne dorazila do mesta Carlisle v Anglicku.

„Olympijské hry v Aténach budú mať zmysel, aj keď sa ich nemôžem zúčastniť ako športovec, pretože sa môžem zúčastniť celosvetovej štafety s olympijskou pochodňou.“

Cathy Freemanová, zlatá medailistka, olympijské hry v Sydney 2000

Soči 2014: Olympijský oheň dorazil na Medzinárodnú vesmírnu stanicu.

ČASŤ 2

OTVÁRACÍ CEREMONIÁL OLYMPIJSKÝCH HIER

Ceremoniály a rituály, ktoré tvoria neoddeliteľnú súčasť olympijských hier, odlišujú olympijské hry od všetkých ostatných medzinárodných športových podujatí. Otvárací a záverečný ceremoniál prostredníctvom mixu hudby, spevu, tanca a ohňostroja pozývajú ľudí objavovať kultúru krajiny, v ktorej sa hry odohrávajú.

OTVÁRACÍ CEREMONIÁL

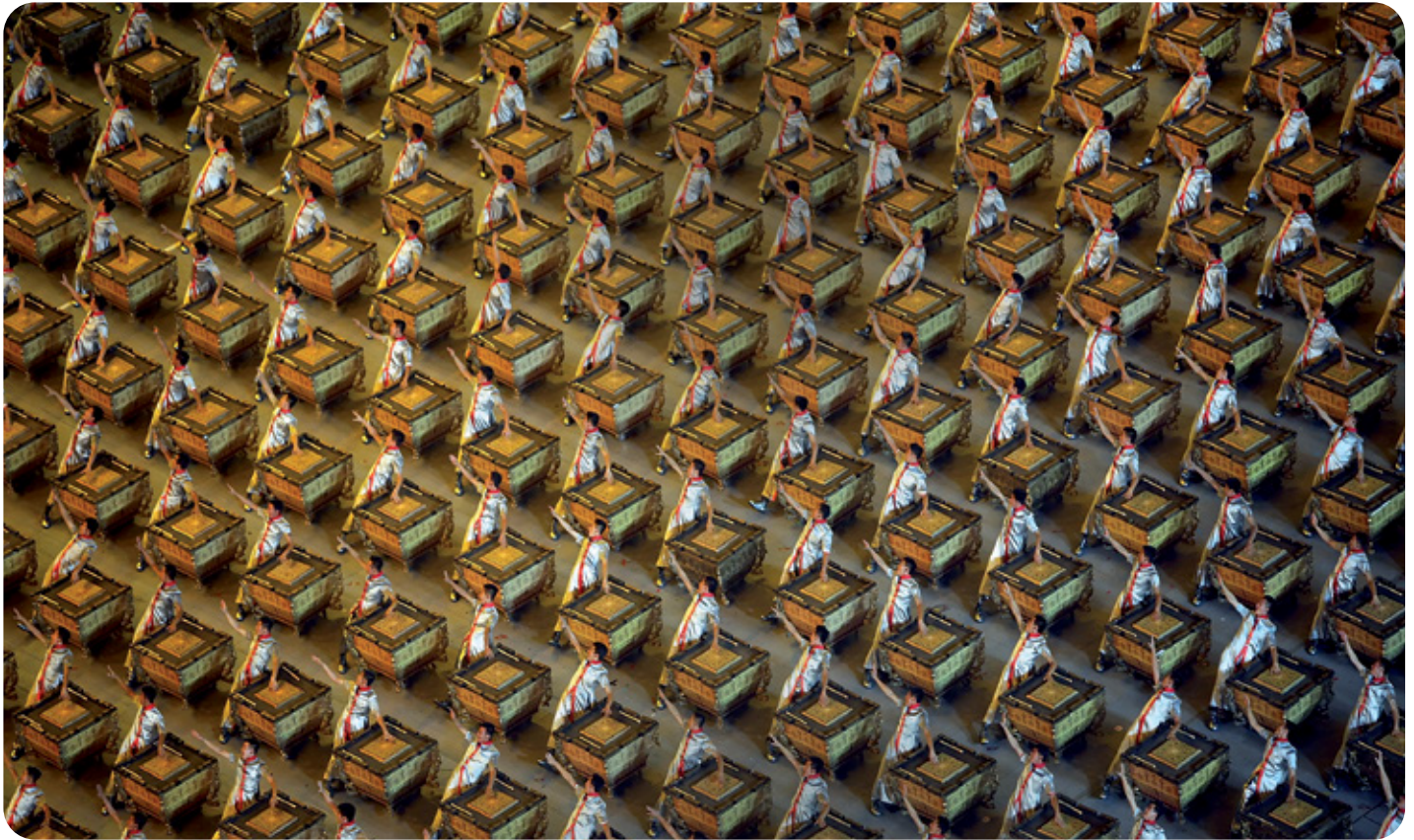
Otvárací ceremoniál je mimoriadna a zložitá choreografická extravagancia, ktorá umožňuje hostiteľovi predviesť svoju jedinečnosť a je v prvom rade zodpovednosťou hostiteľského organizačného výboru.

Poradie podujatí:

- Hlavu štátu hostiteľskej krajiny prijíma na štadióne prezident MOV.
- Pri vztyčovaní vlajky hostiteľského štátu sa hrá alebo spieva štátna hymna hostiteľa.
- Prehliadka športovcov – prvé nastupuje Grécko, ostatné delegácie v abecednom poradí, reprezentanti hostiteľa budúci hier a hostiteľskej krajiny nastupujú ako poslední.
- Štylizované znázornenie holubic je prezentované ako symbol mieru.
- Príhovory predsedu organizačného výboru a predsedu MOV.
- Hlava štátu hostiteľskej krajiny oficiálne vyhlasuje hry za otvorené.
- Olympijská hymna sa hrá, keď je vztyčená olympijská vlajka.
- Olympijskú prísahu skladajú dvaja športovci, dvaja tréneri a dvaja rozhodcovia alebo funkcionári.
- Olympijská pochodeň sa používa na zapálenie olympijskej čaše.
- Organizačný výbor zabezpečuje zábavný program odrážajúci kultúru a históriu hostiteľa.

Soči 2014: Farebná prehliadka tradičných ruských tanečníkov a architektúry počas otváracieho ceremoniálu zimných olympijských hier na olympijskom štadióne Fišt.

Peking 2008: Bubeníci vystupujú počas otváracieho ceremoniálu na Národnom štadióne v čínskom hlavnom meste.

PRACOVNÝ LIST 06

OTVÁRACÍ CEREMONIÁL OLYMPIJSKÝCH HIER

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Fair play

Rovnováha

Praktizovanie rešpektu

Snaha o výnimočnosť

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Pýtanie sa, kreativita, divadelné fórum, spolupráca, prezentácie s otázkami a odpoveďami.

VÝSLEDKO UČENIA SA

- Rozpoznať silu olympijskej symboliky.
- Naučiť sa, ako sa dá prostredníctvom otváracieho ceremoniálu olympijských hier vyjadriť kultúra, história a duch hostiteľskej krajiny.

ČASŤ 2

ZÁVEREČNÝ CEREMONIÁL OLYMPIJSKÝCH HIER

Záverečný ceremoniál predstavuje oficiálny koniec olympijských hier a je zvyčajne kratší a jednoduchší ako otvárací ceremoniál.

ZÁVEREČNÝ CEREMONIÁL

Poradie podujatí:

- Po vstupe hlavy štátu hostiteľa a prezidenta MOV sa následne zahrá alebo zaspieva štátna hymna hostiteľa a vztýči sa vlajka hostiteľského štátu.
- Vstup vlajok národov – pochod otvára grécka vlajka, po ktorej nasledujú vlajky krajín zúčastnených na hrách a na konci vlajka hostiteľského štátu.
- Prehliadka športovcov – na rozdiel od otváracieho ceremoniálu nie sú športovci pri vstupe na štadión rozdelení do národných tímov, čo symbolizuje jednotu a priateľstvo hier.
- Udeľovanie medailí za vybrané súťaže hier – všeobecne maratón na letných hrách alebo klasické lyžovanie na zimných hrách – prebieha počas záverečného ceremoniálu.
- Zástupcom dobrovoľníkov hier dávajú pamätné dary novozvolení športovci do komisie športovcov MOV ako prejav vďaky za ich prácu vykonanú počas hier.
- Vztýči sa grécka vlajka sprevádzaná gréckou štátnou hymnou.
- Olympijská vlajka sa spúšťa pri hraní olympijskej hymny. Starosta hostiteľského mesta odovzdá vlajku predsedovi MOV, ktorý ju odovzdá starostovi nasledujúceho hostiteľského mesta.
- Organizátor nasledujúcich hier sa prezentuje prostredníctvom umeleckého predstavenia.
- Prezident MOV vyhlasuje hry za ukončené: „Vyhlasujem hry [súčasnej] olympiády za ukončené a v súlade s tradíciou vyzývam mládež sveta, aby sa o štyri roky zhromaždila na [mieste ďalšej olympiády], aby sme tam oslávili hry [ďalšej] olympiády.“

Vancouver 2010: Športovci kráčajú okolo olympijskej čaše počas záverečného ceremoniálu zimných olympijských hier.

Londýn 2012: Ohňostroj explodoval nad olympijským štadiónom počas záverečného ceremoniálu olympijských hier.

DISKUTUJTE

Otvárací a záverečný ceremoniál ponúkajú hostiteľovi príležitosť zdieľať a oslavovať svoju kultúru, tradície a identitu.

- Diskutujte v skupinách o kultúre, tradíciách a identite vášho regiónu alebo krajiny. Čo najlepšie vystihuje pocit, aké to je vyrastať na tomto mieste?
- Vytvorte choreografiu jednoduchého tanca, ktorý zachytáva niektoré kľúčové aspekty vašej kultúry. Na základe čoho sa rozhodujete, čo zahrnúť a čo vylúčiť?

PRACOVNÝ LIST 07

OTVÁRACÍ CEREMONIÁL OLYMPIJSKÝCH HIER

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Fair play

Rovnováha

Praktizovanie rešpektu

Snaha o výnimočnosť

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Diskusia, pýtanie sa, spolupráca, komunikačné zručnosti, učenie sa pomocou skladačky, učenie sa pomocou kolotoča, výučba medzi rovesníkmi.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Spoznanie dôležitosti tradícií a protokolov na olympijských hrách.
- Pochopenie, ako sa oslavuje olympizmus a aké hodnoty sú prezentované prostredníctvom tohto ceremoniálu.

ČASŤ 2

HUDBA A OLYMPIJSKÁ HYMNA

Olympijská hymna bola vytvorená pre prvé moderné olympijské hry v roku 1896 v Aténach. Je to najstaršia súčasť olympijských hier, ktorú vytvoril grécky skladateľ Spyros Samaras na slová básnika Kostisa Palamása.

Hudba je dôležitou súčasťou hier. V rokoch 1912 až 1948 boli ich súčasťou dokonca výtvarné súťaže, kde sa udeľovali medaily v piatich kategóriách: architektúra, sochárstvo, maľba, literatúra a hudba.

PREČÍTAJTE SI

Olympijská hymna od Samarasa a Palamása nebola vždy súčasťou otváracieho ceremoniálu. V skutočnosti zmizla na viac ako 60 rokov.

Hymna sa hrá, keď hlava štátu hostiteľskej krajiny oficiálne vyhlási hry za otvorené, keď je vztyčená olympijská vlajka.

Slová Palamása sa často prekladajú do jazyka hostiteľa, ako to bolo v prípade hier v roku 1984 v Los Angeles a hier v roku 1996 v Atlante; ale používajú sa aj pôvodné slová v gréčtine.

Okrem hymny bolo na vytvorenie diel, ktoré sú často určené na otvárací ceremoniál hier, poverených niekoľko známych skladateľov. Americký skladateľ John Williams napísal originálne námety pre štyri rôzne vydania hier (1984, 1988, 1996 a 2002) a v roku 1981 Leonard Bernstein zložil olympijskú hymnu pre XI. olympijský kongres v Baden-Badene.

Olympijské hry vždy pozývali na ceremoniály prestížnych umelcov ako boli Céline Dion (1996), violončelistka Yo-Yo Ma a Sting (2002) a Luciano Pavarotti (2006).

Hudba bola použitá v epických momentoch ceremoniálov, ako sú hry v Los Angeles v roku 1984, keď 85 klavírov hralo Rhapsody in Blue od Georgea Gershwina, a hry v Pekingu 2008, kde vystúpilo 2 008 bubeníkov v súzvuku.

Príležitostne sa používa v humorných kontextoch, ako napríklad na hrách v Londýne 2012, kde sa Rowan Atkinson pripojil k Sirovi Simonovi Rattleovi a Londýnskemu symfonickému orchestru, aby zahrli Vangelisovu melódiu k filmu Chariots of Fire.

„Harmonické tóny hudby sa vznášali vo vzduchu a zapálili oheň nadšenia v hrudi každého poslucháča. Všetci boli hlboko dojatí, zdalo sa, že duch staroveku sa vznášal okolo štadióna.“

Oficiálna správa hier v Aténach 1896.

DISKUTUJTE

- Je hudba pre olympijské hry nevyhnutná?
- Potrebujú niektoré športy hudbu, aby sa mohli konať? Viete si predstaviť, ktoré a prečo? Čo majú tieto športy spoločné?
- Prečo ste mali pocit, že olympijské hry potrebujú hymnu a s čím sa hymny zvyčajne spájajú?

PRACOVNÝ LIST 08

HUDBA A OLYMPIJSKÁ HYMNA

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Priateľstvo

Praktizovanie rešpektu

Snaha o výnimočnosť

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Diskusia, počúvanie, pohybová koordinácia, kreativita, scénka.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Pochopenie úlohy hudby na olympijských hrách.
- Naučiť sa, ako sa hudba používa na zobrazenie rôznych emócií.

ČASŤ 2

OLYMPIJSKÉ MEDAILY

Zlaté, strieborné a bronzové medaily sa udeľujú trom najlepším na každom podujatí na olympijských hrách.

Zlaté, strieborné a bronzové medaily udelené pretekárom na olympijských a paralympijských hrách predstavujú najvyššie úrovne športových úspechov.

PREČÍTAJTE SI

Na starovekých hrách boli víťazi odmenení olivovým vencom (známym aj ako kotinos), a nie medailami, ktoré dostávajú dnes. Prvé medaily boli udelené na olympijských hrách v Aténach v roku 1896. Vtedy si víťaz odniesol striebornú medailu, za druhé miesto sa udeľoval bronz a za tretie a nižšie umiestnenie sa neudeľovalo nič. Tradícia troch medailových cien sa začala v St. Louis v roku 1904.

Od Atén 1896 do Amsterdamu 1928 sa odovzdávanie medailí tradične konalo počas záverečného ceremoniálu hier. Od Los Angeles 1932 sa medaily udeľovali po každej súťaži.

Dizajn medailí je v kompetencii organizačného výboru olympijských hier a líši sa v každom vydaní.

Pre letné a zimné hry existujú rôzne vizuálne požiadavky. Na letných hrách musia medaily obsahovať vyobrazenie Nike (bohyne víťazstva) stojacej na štadióne Panathinaikos; celý názov edície hier; názov športu a podujatia; a logo organizačného výboru.

Pre zimné hry musia medaily obsahovať olympijský symbol; celý názov edície hier; názov športu a podujatia; a logo organizačného výboru.

Zatiaľ čo viacerí olympijskí hostitelia navrhli medaily s použitím čiastočne recyklovaného materiálu, ako to bolo v Riu 2016, hry v Tokiu 2020 boli prvými v histórii, na ktorých boli medaily vyrobené výhradne z recyklovaného materiálu.

DISKUTUJTE

- Myslíte si, že všetci olympijskí medailisti si ponechajú svoje medaily?
- Stojí podľa vás medaila za námahu, ktorú športovec vynakladá na prípravu a súťaž na hrách?

PRACOVNÝ LIST 09 OLYMPIJSKÉ MEDAILY

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Praktizovanie rešpektu

Snaha o výnimočnosť

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Diskusia, počúvanie, kreativita, scénka.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Pochopenie úlohy symboliky.
- Pochopenie toho, ako je šport spojený s kultúrnym a sociálno-ekonomickým
- Pochopenie toho, ako je šport spojený s kultúrnym a sociálno-ekonomickým kontextom.

ČASŤ 2

OLYMPIJSKÁ PRÍSAHA

Prísaha atlétov, trénerov a rozhodcov počas otváracieho ceremoniálu je dôležitým olympijským protokolom. Olympijskú prísahu možno použiť ako základ pre aktivitu zameranú na skúmanie problémov podvádzania v športe v staroveku aj modernej dobe.

„V mene športovcov sľubujeme, že sa zúčastníme na týchto olympijských hrách a budeme rešpektovať a dodržiavať pravidlá v duchu fair play, inklúzie a rovnosti. Spoločne stojíme solidárne a zaväzujeme sa športovať bez doping, bez podvádzania, bez akejkoľvek formy diskriminácie. Robíme to pre česť našich tímov, rešpektujúc základné princípy olympizmu, aby sme robili svet lepším miestom prostredníctvom športu.“

Olympijská prísaha

PREČÍTAJTE SI

Podvádzanie a tresty v starovekej Olympii

Ako by ste potrestali podvodníka na športovom podujatí vo vašej komunite?

Starovekí Gréci mali veľmi nezvyčajný spôsob trestania športovcov, ktorí podvádzali.

Olympijské hry v starovekom Grécku boli organizované s mnohými pravidlami a rituálmi – rovnako ako moderné hry. Hry boli považované za posvätné a konali sa na počesť gréckeho boha Dia. Pred začiatkom hier športovci, ich otcovia, bratia a úradníci prisľúbili, že budú dodržiavať pravidlá na špeciálnej ceremónii, ktorá sa konala pred Diovým chrámom.

Niekedy však došlo k podvodom. Ako trest za podvádzanie museli športovec a jeho rodné mesto zaplatiť vysokú pokutu. Tieto pokuty boli použité na stavbu malých sôch Dia nazývaných „Zanes“. Stovky rokov prechádzali okolo týchto sôch iní športovci, keď pochodovali na štadión.

Sochy slúžili ako silná pripomienka dôsledkov podvádzania. Niektoré z podstavcov týchto sôch možno ešte dnes vidieť v starovekej Olympii. Mená podvodníkov sú stále k dispozícii, aby ich každý videl – aj o 3 000 rokov neskôr.

DISKUTUJTE

- Aké činy porušujú pravidlá olympijských športových súťaží?
- Čo sa stane s ľuďmi, ktorí porušia pravidlá?
- Opíšte obrad vo vašej kultúre alebo tradícii, pri ktorom ľudia skladajú sľuby alebo prisahy. Prečo ľudia dávajú takéto sľuby?
- Už ste niekedy niekomu niečo sľúbili?
- Dodržali ste svoj sľub?
- Ako ste sa cítili pri dodržaní alebo porušení sľubu?
- Prečo ste sa takto cítili?
- Ak ste podvádzali počas športovej súťaže, chceli by ste, aby vaša škola alebo obec umiestnila vaše meno na sochu pred školou?
- Prečo/prečo nie?
- Ako by sa cítili vaši rodičia?
- Aké sú primerané tresty pre vašich spolužiakov, ak podvádzajú?
- Myslíte si, že je to efektívny „dôsledok“ podvádzania?
- Aký je trest pre tých, ktorí dnes podvádzajú v športe?

Športovci, ktorí podvádzali na starovekých olympijských hrách, boli potrestaní tým, že museli zaplatiť za malú sochu Dia nesúcu ich meno.

- Zabraňujú tieto tresty ľuďom podvádzat?
- Prečo/prečo nie?
- Aké opatrenia by ste navrhli, aby sa zabránilo podvádzaniu v športovej súťaži?

PRACOVNÝ LIST 10 OLYMPIJSKÁ PRÍSAHA

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

- Fair play
- Praktizovanie rešpektu
- Radosť z úsilia

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Sokratovské kladenie otázok, konštruktivizmus, pýtanie sa, spolupráca, učenie sa pomocou skladačky, učenie sa pomocou kolotoča, denníky, reflexívne denníky, blogy.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Pochopenie významu olympijskej prisahy.
- Uvedomenie si, že podvádzanie má následky nielen v športe, ale aj v živote.

ČASŤ 2

OLYMPIJSKÉ PRÍMERIE V STAROVEKU A V SÚČASNOSTI

V tejto časti sa zameriavame na prísahy a záväzky založené na olympizme a olympijských hodnotách, ktoré sú určené na podporu medzinárodného mieru a jednoty.

Poslaním Medzinárodného centra olympijského prímeria je podporovať olympijské ideály – slúžiť mieru, priateľstvu a medzinárodnému porozumeniu. Usiluje sa najmä o dodržiavanie olympijského prímeria, vyzýva na ukončenie všetkých nepriateľských akcií počas olympijských hier a mobilizuje mládež na celom svete v prospech mieru.⁴

POZNÁMKA K OLYMPIJSKÉMU PRÍMERIU⁵

Slovo „prímerie“ sa bežne definuje ako „dohoda medzi nepriateľmi alebo protivníkmi, že na určitý čas prestanú bojovať alebo sa hádať“.⁶ Slovo je odvodené z rovnakého koreňa ako slovo „pravda“. Vždy malo osobitný význam pre olympijské hry, siahajúce až do staroveku, keď bolo pred každými hrami vyhlásené prímerie.

Soči 2014: Pan Ki-mun, vtedajší generálny tajomník Organizácie Spojených národov, na návšteve olympijskej dediny.

ČASŤ 2

Kňazka vypúšťa holubicu v starovekej Olympii.

História olympijského prímeria

Tradícia prímeria alebo „ekecheiria“ bola založená v starovekom Grécku v 8. storočí pred Kristom podpísaním zmluvy medzi tromi kráľmi v gréckom mestskom štáte Elis. Počas obdobia prímeria mohli športovci a ich rodiny, ako aj bežní pútnici cestovať úplne bezpečne, aby sa zúčastnili na olympijských hrách a po ich skončení mali bezpečný návrat domov. Keď sa blížilo otvorenie hier, občania mestského štátu Elis cestovali po celom Grécku, aby odovzdali posolstvo, vyhlásili posvätné prímerie. Po tisíc rokov mohli Gréci bezpečne cestovať, aby sa zúčastnili na hrách.

Medzinárodný olympijský výbor v roku 1992 oživil starodávny koncept olympijského prímeria, aby:

- chránil záujmy športovcov a športu;
- ponúkol ľuďom, ktorí boli vo vzájomnej vojne, možnosť zastaviť svoj konflikt počas dvoch týždňov, počas ktorých ich športovci súťažili na olympijských hrách, a vytvoril tak príležitosť na dialóg, porozumenie a zmierenie; a
- využiť šport na nadviazanie kontaktov a nájdenie spoločnej reči medzi komunitami v konflikte.

Olympijské prímerie symbolizuje holubica mieru letiaca nad olympijskými kruhmi. Holubica drží olivovú ratolesť, ďalší symbol mieru. V pozadí sa objavuje olympijský oheň.

PRACOVNÝ LIST 11 OLYMPIJSKÉ PRÍMERIE

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Fair play

Praktizovanie rešpektu

Radosť z úsilia

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Sokratovské kladenie otázok, konštruktivizmus, pýtanie sa, spolupráca, učenie sa pomocou skladačky, učenie sa pomocou kolotoča, denníky, reflexívne denníky, blogy.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Pochopenie významu olympijskej prisahy.
- Uvedomenie si, že podvádžanie má následky nielen v športe, ale aj v živote.

Symbol olympijského prímeria.

ČASŤ 2

JAZYK MIERU

Olympijské hry nie sú len festivalom, ktorý spája svet a vyzýva ľudí, aby v športovej súťaži podávali čo najlepšie výkony. Sú tiež mocnou sociálnou silou, ktorá podporuje mier a porozumenie medzi športovcami a národmi.

DISKUTUJTE

Nižšie uvádzame zbierku inšpiratívnych citátov o živote v mieri. Prečítajte si vety, a potom diskutujte o nápadoch v pravom stĺpci.

„Nech sa mier rozhostí na zemi a nech začne u mňa.“

Sy Miller and Jill Jackson

Diskutujte: Identifikujte jeden skutok, ktorý by ste dnes mohli podniknúť s tým, že by pomohol vytvoriť mier medzi vami a niekým vo vašej rodine alebo medzi vami a nejakým priateľom.

„Ak si niekto poradí s neporiadnymi pomocou poriadku, s kriklúňmi pomocou pokoja, taký človek ovláda srdce.“

Sun Tzu

Diskutujte: Akú stratégiu navrhuje Sun Tzu na riešenie chaotických situácií?

„Veľké problémy vznikajú vtedy, keď nevieme, kedy máme dost. Veľké konflikty sa rodia z prílišného chcenia. Ak vieme, kedy máme dost, vždy budeme mať dost.“

Tao Te Ching

Diskutujte: Čo je podľa Tao Te Chinga dôvodom konfliktov? Ako by sa podľa neho dali vyriešiť tieto konflikty?

„Ľudia dnes cestujú rýchlejšie, len neviem, či za lepším.“

Willa Catherová

Diskutujte: „Rýchlejšie, vyššie, silnejšie – spoločne“. Niektorí ľudia si myslia, že snaha ísť „rýchlejšie, vyššie a silnejšie“ nie je vždy spôsob, ako vytvoriť „lepší a pokojnejší svet“. Čo sa snažia Willa Catherová a Mahátma Gándhí povedať? Súhlasíte s nimi? Prečo/prečo nie?

„V živote ide o viac, než len zvyšovať jeho rýchlosť.“

Mahátma Gándhí

„Len sa pozrite, ako príroda – stromy, kvety, tráva – v tichosti rastie. Pozrite sa na hviezdy, mesiac a slnko, ako sa v tichosti pohybujú... Potrebujeme ticho, aby sme sa mohli dotknúť duší.“

Matka Tereza

Diskutujte: Mnoho skvelých učiteľov hovorí, že pár minút ticha každý deň nám pomáha zostať pokojnými uprostred konfliktných situácií. Kde by ste mohli nájsť pokojné miesto, aby ste si každý deň užili pár minút ticha? Kedy by ste sa takto mohli stíšiť?

„Nechciet sa vzdať hnevu je ako zviazať žeravý uhlík s úmyslom ho po niekom hodiť. Popáľite sa však len vy.“

Budha

Diskutujte: Ako hnev škodí človeku, ktorý sa hnevá? Porozprávajte o situácii, keď ste boli nahnevaní. Akým spôsobom vám hnev uškodil?

„Hovoríť bez rozmýšľania je ako strieľať bez mierenia.“

Španielske príslovie

Diskutujte: Zlé slová môžu ľudí raniť natrvalo. Ako sa môžete vyvarovať toho, aby ste „vystrelili z úst“ slová skôr, než domyslíte dôsledky toho, čo hovoríte?

„Dve slová „mier“ a „pokoj“ majú hodnotu tisíc kusov zlata.“

Čínske príslovie

Diskutujte: Prečo si myslíte, že si autor tohto výroku myslí, že mier a pokoj sú také cenné? Opíšte, aké to je, keď sa cítite pokojne.

„So zaťatou pästou rukou nepotrasieš.“

Indira Gándhiová

Diskutujte: Vysvetlite tento výrok. Súhlasíte sním? Na konci zápasu, ktorý ste prehrali, je niekedy ťažké podať si ruky. Prečo je vôbec dôležité podať si ruky?

ČASŤ 2

SYMBOLY MIERU

Obrázok 12-ročnej Eleny Barbuovej z Rumunska, ktorý sa objavil v roku 1985 na detskej medzinárodnej výtvarnej súťaži.

PRACOVNÝ LIST 12

MIER A OLYMPIJSKÉ HRY

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Fair play

Praktizovanie rešpektu

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Občianska gramotnosť, spolupráca, riešenie problémov, kritické myslenie, sokratovské kladenie otázok, zdieľanie v kruhu.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Učenie sa o mierových iniciatívach a o tom, ako ich uviesť do praxe v našom vlastnom živote.

PRACOVNÝ LIST 13

HRY MIEROVÉHO DEDIČSTVA

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Praktizovanie rešpektu

Fair play

Priateľstvo

Radosť z úsilia

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Pýtanie sa, riešenie problémov, spolupráca, tvorivosť, občianska gramotnosť, kruh zdieľania, okrúhly stôl, dráma, pieseň, rozprávanie.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Uznať dôležitosť dedičstva a kultúr iných ľudí v súvislosti so športom a mierom.
- Rozvíjať lepšie znalosti, pochopenie a uvedomenie si dôležitosti mieru a zmierenia.

ČASŤ 2

ŠPORT A UMENIE V STAROVEKOM GRÉCKU

Telesná výchova a športové súťaže boli dôležitou súčasťou výchovy gréckych chlapcov v staroveku.

Umelecké diela na keramike zo starovekého Grécka často zobrazujú športovcov v akcii. Fotografie (vpravo) môžu študentom pomôcť preskúmať športové aktivity starých Grékov. To im pomôže preskúmať športové tradície v ich vlastných kultúrach.

Artefakty z Grécka zobrazujú udalosti zo starovekých olympijských hier.

PREČÍTAJTE SI

Starí Gréci písali nádherné básne, hry a príbehy. Mali tiež krásnu architektúru, sochárstvo a umenie. Z ich športových tradícií, sóch a malieb na keramike sa dá veľa naučiť.

DISKUTUJTE

Pozrite si obrázky na tejto stránke a ďalej skúmajte staroveké grécke umenie, sochy a keramiku.

- Aké udalosti vidíte zobrazené v starovekom gréckom umení a keramike?
- Čo sa ešte môžete dozvedieť o živote v starovekom Grécku?
- Porovnajte a dajte do protikladu športové udalosti v starovekom Grécku a v novovekých olympijských športoch.

PRACOVNÝ LIST 14

ŠPORT A UMENIE V STAROVEKOM GRÉCKU

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Praktizovanie rešpektu

Rovnováha

Snaha o výnimočnosť

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Pýtanie sa, kreativita, spolupráca, riešenie problémov.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Uvedomenie si dôležitej úlohy, ktorú zohrávalo umenie a kultúra pri zachovávaní histórie a odkazu starovekých olympijských hier.

ČASŤ 2

ŠPORT A UMENIE NA MODERNÝCH OLYMPIJSKÝCH HRÁCH

Plagáty sprostredkujú správy prostredníctvom slov, obrázkov a symbolov. Štúdium olympijských plagátov sa môže použiť na to, aby študentom predstavilo rôzne spôsoby reprezentácie miestneho dedičstva a hodnôt olympijského hnutia.

ŠTÚDIUM OBRÁZKA⁷

Kontext: Keď Rím (Taliansko) získal právo organizovať olympijské hry v roku 1960, rozhodol sa poukázať na bohatú históriu mesta. Plagát zobrazuje hornú časť stĺpa, známeho ako hlavica, ozdobenú ľudskými postavami. Na vrchu je vidieť vlčicu, ktorá kŕmi dve dojčatá. Text, dátumy a olympijské kruhy dopĺňajú dizajn.

Vlčica kŕmiaca Romula a Rema: Vlčica a dvojčatá predstavujú populárny mýtus o založení Ríma. Legenda hovorí, že chlapci-dvojčičky boli potomkami rímskeho boha vojny Marsa a synovcami kráľa z Alby Longy.

Kráľ, ktorý sa bál o svoju korunu, poslal dvojčatá v košíku po rieke Tiber, ktorý neskôr vyplával na breh a našla ho vlčica.

Dvojčičky, ktoré vlčica odchovala, si neskôr adoptoval pastier a pomenovali ich Romulus a Remus. Podľa tradície dospelý Romulus a Remus založili mesto Rím v roku 753 pred Kristom na mieste, kde ich objavila vlčica. Neskôr, v hádke o vodcovstvo, Romulus zabil Rema a stal sa jediným vládcom Ríma.

Zobrazenie vlčice a dvojčiat vychádza zo sochy Lupa Capitolina (Kapitolská vlčica), ktorá pochádza zo 6. storočia pred Kristom. Pôvodná socha bola v staroveku poškodená a počas renesancie bola obnovená. Z tohto obdobia pochádzajú dvojčičky, ktoré dnes vidíme. Socha sa stala známym symbolom mesta Rím.

Stĺp – športovec a dav: Zobrazená scéna zobrazuje športovca, ktorý sa korunuje pravou rukou, pričom v ľavej drží palmový list víťazstva. Kým on sám je nahý, jeho okolie má na sebe tógy. Koruny, symbol víťazstva, má na hlave aj niekoľko ďalších športovcov.

Text: Text na plagáte využíva písmo starovekého Ríma kvôli číslam (rímske číslice), namiesto arabských číslic (tie sa používajú v súčasnosti). Rímske číslice posilňujú starovekú identitu hier v Ríme 1960. Text znie „Roma MCMLX“.

PRACOVNÝ LIST 15

ŠPORT A UMENIE NA MODERNÝCH OLYMPIJSKÝCH HRÁCH

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

- Praktizovanie rešpektu
- Rovnováha
- Snaha o výnimočnosť

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Kreativita, spolupráca, riešenie problémov, učenie sa pomocou skladačky, učenie sa pomocou kolotoča.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Rozvíjanie zručností súvisiacich s výtvarným umením, ktoré pomáhajú komunikovať kľúčové posolstvá olympizmu.

JEUX DE LA XVII OLYMPIADE

ROMA

25.VIII-11.IX

Oficiálny plagát olympijských hier 1960 v Ríme.

DISKUTUJTE

Aký je dopad používania plagátov ako komunikačného nástroja?

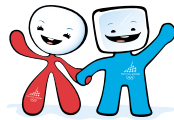
ČASŤ 2

LOGÁ A MASKOTI: NAVRHNI SI IDENTITU

Logá, maskoti a návrhy olympijských pochodní môžu byť použité na to, aby študentom predstavili spôsoby, akými olympijské dejiská používajú tieto vizuálne prvky na reprezentáciu jedinečného umenia a tradícií svojej kultúry. Pomôže to pochopiť kultúrne rozdiely.

PREČÍTAJTE SI 1 – MASKOTI

Hostiteľské mesto olympijských hier si často vyberie maskota, ktorý má špeciálnu symboliku pre hostiteľskú krajinu. Moskva 1980 (ZSSR) mala medveďa (Míša); Sarajevo 1984 (Juhoslávia) malo vlka (Vučko); a Calgary 1988 (Kanada) malo ľadové medvede (Hidy and Howdy). Niekedy je maskot animovaná alebo kreslená postavička.

Turín 2006

Maskotmi vybranými pre ZOH 2006 v Turíne boli Neve (vľavo), nežná, milá a elegantná snehová guľa a Gliz (vpravo), živá, hravá kocka ľadu. Boli navrhnutí tak, aby zosobnili podstatu zimných športov a symbolizovali mladú generáciu plnú života a energie.

Pjongčang 2018

Maskot zimných olympijských hier 2018 v Pjongčangu, Soohorang prevzal svoj motív z bieleho tigra. Soohorang zosobňuje náročného ducha a vášeň, ale aj dôveryhodného priateľa, ktorý chráni športovcov, divákov a všetkých účastníkov zimných olympijských hier.

Peking 2022

Bing Dwen Dwen – oficiálny maskot pre zimné olympijské hry 2022 v Pekingu. „Bing“ znamená ľad, ale tiež symbolizuje čistotu a silu, zatiaľ čo „Dwen Dwen“ znamená robustný a živý a predstavuje deti.

Paríž 2024

Maskot pre Paríž 2024, olympijský Phryge a paralympijský Phryge je založený na tradičných malých frygijských klobúkoch, ktoré sa vyskytujú vo francúzskej histórii. Názov a dizajn sú zvolené ako symboly Francúzskej republiky a slobody. Ich motto „Sami ideme rýchlejšie, ale spolu ideme ďalej“ predstavuje spôsoby, akými sa maskoti a ľudia na celom svete môžu navzájom zlepšiť tým, že budú pracovať bok po boku.

PRACOVNÝ LIST 16

LOGÁ A MASKOTI

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

- Praktizovanie rešpektu
- Rovnováha
- Radosť z úsilia

ODPORUČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Konštruktivizmus, kreativita, literárne kruhy.

VÝSLEDK UČENIA SA

- Uvedomenie si sily symbolov ako nástroja na sprostredkovanie odkazov.

PREČÍTAJTE SI 2 – LOGÁ A SYMBOLY

Logo je jedným z úplne prvých grafických prvkov vybraných ako súčasť vizuálnej identity príslušnej edície hier, pričom okrem olympijských prvkov zvyčajne obsahuje aj prvky reprezentujúce hostiteľa. Tu sú dva príklady z olympijských hier v Tokiu 2020 a zimných olympijských hier 2022 v Pekingu.

„...kde získava abstraktná koncepcia olympijskej ideológie ako hnutia mieru a medzinárodného porozumenia ľudské mäso a krv?... Odpoveď je v ceremoniáloch...“

Profesor John MacAloon

Soči 2014: Strieborný medailista Christof Innerhofer (Taliansko) a zlatý medailista Matthias Mayer (Rakúsko) oslavujú na pódiu počas kvetinového ceremoniálu v rámci zjazdu mužov.

ČASŤ 3

REALIZÁCIA OLYMPIZMU PROSTREDNÍCTVOM ŠPORTU A OLYMPIJSKÝCH HIER

V tejto časti sa pozrieme na organizácie a podujatia, ktoré propagujú a šíria olympizmus v spoločnosti.

Olympijské hnutie	56
Olympijské múzeum a Olympijské študijné centrum	58
Olympijský športový program	60
Olympijské hry mládeže (OHM)	62
Nadácia olympijských utečencov a Olympijský tím utečencov MOV	66
Búranie bariér: ženy na olympijských hrách	67
Paralympijské hry: „Duch v pohybe“	70
Vítanie sveta: organizovanie olympijských hier	72
Dejiská olympijských hier	74
Olympijská dedina	75
Prekonávanie výziev spojených s olympijskými hrami	76
Udržateľný rozvoj prostredníctvom olympijských hier	78

ČASŤ 3

OLYMPIJSKÉ HNUTIE

Olympijské hnutie je zosúladená, organizovaná, univerzálna a trvalá činnosť všetkých jednotlivcov a subjektov, ktorí sú inšpirovaní hodnotami olympizmu, vykonávaná pod najvyššou autoritou MOV.

MEDZINÁRODNÝ OLYMPIJSKÝ VÝBOR (MOV)

Medzinárodný olympijský výbor dohliada na organizáciu jednotlivých olympijských hier a koordinuje športové, kultúrne a vzdelávacie aktivity súvisiace s olympijskými hrami. Členovia MOV sú vplyvní jednotlivci, ktorí prispeli k rozvoju športu. Títo ľudia vystupujú ako zástupcovia MOV vo svojich krajinách.

Členovia MOV nie sú zástupcovia národných vlád. Niekedy musí člen MOV zastupovať MOV vo viac ako jednej krajine. Niektorí členovia MOV zastupujú športovcov, zatiaľ čo iní reprezentujú medzinárodné športové federácie. Počet členov MOV v žiadnom momente nemôže presiahnuť 115, bez započítania čestných členov. Všetci členovia sa spravidla stretávajú raz ročne na zasadnutí MOV.

NÁRODNÉ OLYMPIJSKÉ VÝBORY (NOV)

Existuje 206 národných olympijských výborov. MOV je jediný orgán, ktorý môže uznať NOV. Spolu s medzinárodnými športovými federáciami sú NOV súčasťou olympijského hnutia pod vedením MOV. Poslaním NOV je rozvíjať, podporovať a chrániť olympijské hnutie vo svojich krajinách v súlade s Olympijskou chartou.

ORGANIZAČNÉ VÝBORY OLYMPIJSKÝCH HIER (OCOG)

Keď sa mesto, región (regióny) alebo krajina vyberú ako hostiteľ olympijských hier, musí sa vytvoriť OCOG. OCOG sa skladá zo stále rastúcej skupiny odborníkov, ktorí strávia roky pred hrami plánovaním každého aspektu podujatia, výberom miesta konania, organizovaním športových a kultúrnych podujatí a prípravou mesta alebo regiónu (regiónov) na privítanie tisícov športovcov, divákov a médií. OCOG má tiež zodpovednosť za organizáciu paralympijských hier, ktoré sa konajú dva až tri týždne po olympijských hrách, pod dohľadom Medzinárodného paralympijského výboru.

MEDZINÁRODNÉ ŠPORTOVÉ FEDERÁCIE (MŠF)

Pravidlá a protokoly olympijských športových súťaží musia byť rovnaké pre každého športovca, bez ohľadu na to, z ktorej krajiny pochádza. Preto sa každý šport riadi pravidlami medzinárodnej federácie. MŠF sú zodpovedné za dohľad nad technickými aspektmi a manažmentom ich športov na olympijských hrách. Stanovujú tiež kritériá spôsobilosti pre súťaže na hrách v súlade s Olympijskou chartou a spolupracujú s MOV v boji proti dopingovému v športe.

KOMISIE MOV

Komisie MOV sú pracovné skupiny, ktoré sú zodpovedné za štúdium a preskúmanie špecifických tém, poradenstvo prezidentovi MOV a vypracovanie odporúčaní Výkonnému výboru MOV. Ak nie je

v Olympijskej charte alebo v osobitných predpisoch ustanovených Výkonným výborom MOV výslovne uvedené inak, prezident ustanoví ich mandát, vymenuje všetkých ich členov a rozhodne o ich rozpustení, ak sa domnieva, že splnili svoje poslanie. Žiadne zasadnutie žiadnej komisie alebo pracovnej skupiny sa nemôže konať bez predchádzajúceho súhlasu prezidenta, pokiaľ nie je výslovne uvedené inak v Olympijskej charte alebo v osobitných predpisoch ustanovených Výkonným výborom MOV.

OLYMPIJSKÍ SPONZORI

Olympijské hnutie získava väčšinu svojich financií z predaja práv na vysielanie olympijských hier mediálnym spoločnostiam. Má však aj podporu viacerých nadnárodných korporácií prostredníctvom sponzorského programu TOP (The Olympic Partner). Všetky vyzbierané peniaze okrem malého zlomku sa distribuujú späť do športu prostredníctvom NOV, OCOG a MŠF.

DISKUTUJTE

Prečo si myslíte, že olympijské hry a olympijské hnutie oslovujú toľko rôznych krajín a kultúr po celom svete?

ČASŤ 3

OLYMPIJSKÝ SVET

Univerzálnosť športu a hodnôt olympizmu sú potvrdené prácou národných olympijských výborov každej z nasledujúcich krajín (zoradených podľa abecedy):

AFG	Afganistan	DJI	Džibutsko	LUX	Luxembursko	SEN	Senegal
ALB	Albánsko	DMA	Dominika	MAD	Madagaskar	SRB	Srbsko
ALG	Alžírsko	DOM	Dominikánska republika	MAW	Malawi	SEY	Seychely
ASA	Americká Samoa	ECU	Ekvádor	MAS	Malajzia	SLE	Sierra Leone
AND	Andorra	EGY	Egypt	MDV	Maledivy	SGP	Singapur
ANG	Angola	ESA	El Salvador	MLI	Mali	SVK	Slovensko
ANT	Antigua a Barbuda	GEQ	Rovníková Guinea	MLT	Malta	SLO	Slovinsko
ARG	Argentína	ERI	Eritrea	MHL	Maršalove ostrovy	SOL	Šalamúnove ostrovy
ARM	Arménsko	EST	Estónsko	MTN	Mauritánia	SOM	Somálsko
ARU	Aruba	SWZ	Eswatini	MRI	Maurícius	RSA	Juhoafrická republika
AUS	Austrália	ETH	Etiópia	MEX	Mexiko	SSD	Južný Sudán
AUT	Rakúsko	FIJ	Fidži	FSM	Mikronézia	ESP	Španielsko
AZE	Azerbajdžan	FIN	Fínsko	MON	Monako	SRI	Srí Lanka
BAH	Bahamy	FRA	Francúzsko	MGL	Mongolsko	SUD	Sudán
BRN	Bahrain	GAB	Gabon	MNE	Čierna Hora	SUR	Surinam
BGD	Bangladéš	GAM	Gambia	MAR	Maroko	SWE	Švédsko
BAR	Barbados	GEO	Gruzínsko	MOZ	Mozambik	SUI	Švajčiarsko
BLR	Bielorusko	GER	Nemecko	MYA	Mjanmarsko	SYR	Sýria
BEL	Belgicko	GHA	Ghana	NAM	Namíbia	TJK	Tadžikistan
BIZ	Belize	GRE	Grécko	NRU	Nauru	TAN	Tanzánia
BEN	Benin	GRN	Grenada	NEP	Nepál	THA	Thajsko
BER	Bermudy	GUM	Guam	NED	Holandsko	TLS	Východný Timor
BHU	Bhután	GUA	Guatemala	NZL	Nový Zéland	TOG	Togo
BOL	Bolívia	GUI	Guinea	NCA	Nikaragua	TGA	Tonga
BIH	Bosna a Hercegovina	GBS	Guinea-Bissau	NIG	Niger	TTO	Trinidad a Tobago
BOT	Botswana	GUY	Guyana	NGR	Nigéria	TUN	Tunisko
BRA	Brazília	HAI	Haiti	MKD	Severné Macedónsko	TUR	Turecko
IVB	Britské Panenské ostrovy	HON	Honduras	NOR	Nórsko	TKM	Turkménsko
BRU	Brunei Darussalam	HKG	Hong Kong, Čína	OMA	Omán	TUV	Tuvalu
BUL	Bulharsko	HUN	Maďarsko	PAK	Pakistan	UGA	Uganda
BUR	Burkina Faso	ISL	Island	PLW	Palau	UKR	Ukrajina
BDI	Burundi	IND	India	PLE	Palestína	UAE	Spojené arabské emiráty
CPV	Kapverdy	INA	Indonézia	PAN	Panama	GBR	Veľká Británia
CAM	Kambodža	IRI	Irán	PNG	Papua-Nová Guinea	USA	Spojené štáty americké
CMR	Kamerun	IRQ	Irak	PAR	Paraguaj	URU	Uruguaj
CAN	Kanada	IRL	Írsko	CHN	Čínska ľudová republika	UZB	Uzbekistan
CAY	Kajmanské ostrovy	ISR	Izrael	PER	Peru	VAN	Vanuatu
CAF	Stredoafrická republika	ITA	Taliansko	PHI	Filipíny	VEN	Venezuela
CHA	Čad	CIV	Pobrežie Slonoviny	POL	Poľsko	VIE	Vietnam
CHI	Čile	JAM	Jamajka	POR	Portugalsko	ISV	Panenské ostrovy
TPE	Čínsky Taipei	JPN	Japonsko	PUR	Portoriko	YEM	Jemen
COL	Kolumbia	JOR	Jordánsko	QAT	Katar	ZAM	Zambia
COM	Komory	KAZ	Kazachstan	KOR	Kórejská republika	ZIM	Zimbabwe
CGO	Kongo	KEN	Keňa	MDA	Moldavská republika		
COK	Cookove ostrovy	KIR	Kiribati	ROU	Rumunsko		
CRC	Kostarika	KOS	Kosovo	RUS	Ruská federácia		
CRO	Chorvátsko	KUW	Kuvajt	RWA	Rwanda		
CUB	Kuba	KGZ	Kirgizsko	SKN	Svätý Krištof a Nevis		
CYP	Cyprus	LAO	Laoská republika	LCA	Svätá Lucia		
CZE	Česká republika	LAT	Lotyšsko	VIN	Svätý Vincent a Grenadíny		
PRK	Kórejská ľudovodemokratická republika	LBN	Libanon	SAM	Samoa		
		LES	Lesotho	SMR	San Maríno		
		LBR	Libéria	STP	Svätý Tomáš a Princov ostrov		
COD	Demokratická republika Kongo	LBA	Líbya				
		LIE	Lichtenštajnsko				
DEN	Dánsko	LTU	Litva	KSA	Saudská Arábia		

ČASŤ 3

OLYMPIJSKÉ MÚZEUM A OLYMPIJSKÉ ŠTUDIJNÉ CENTRUM

Olympijské múzeum a Olympijské študijné centrum sa nachádzajú vo švajčiarskom meste Lausanne, v blízkosti sídla MOV a sú vzdelávacími centrami olympijského hnutia.

S myšlienkou vytvorenia olympijského múzea prišiel barón Pierre de Coubertin, zakladateľ moderných olympijských hier a predseda Medzinárodného olympijského výboru v rokoch 1896 až 1925. Aj keď sa nikdy nedožil vytvorenia takejto budovy, Coubertin si predstavoval miesto, ktoré by spájalo historický a súčasný olympizmus. Popri múzeu Coubertin tiež chcel, aby sa olympijské hnutie stalo predmetom neustáleho vzdelávania a štúdií a veril, že centrum olympijských štúdií je preto neoddeliteľnou súčasťou zachovania pokroku olympijského hnutia a jeho ochrany pred falošnými cestami.

Sny Pierra de Coubertina sa napokon splnili pod predsedníctvom Juana Antonia Samarancha, ktorý v roku 1982 vytvoril Olympijské študijné centrum (OSC) a o niekoľko rokov neskôr v roku 1993 slávnostne otvoril olympijské múzeum vo švajčiarskom Lausanne.

POSLANIE OLYMPIJSKÉHO MÚZEA

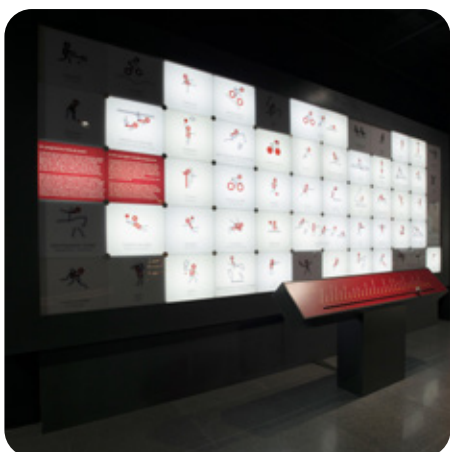
Poslaním olympijského múzea je prezentovať, vystavovať a interpretovať olympijské dedičstvo a zároveň pútavým spôsobom vyjadrovať olympijské hodnoty na miestnej i medzinárodnej úrovni.

Jeho poslaním je každodenne umožniť ľuďom objavovať olympijské hnutie, aby mohli byť svedkami jeho zásadného prínosu pre spoločnosť, ktorý presahuje oslavy hier a ich súťaže. Múzeum tiež rozvíja vzdelávacie programy založené na jeho rozsiahlych zbierkach artefaktov a obrazov.

V súčasnosti existuje sieť olympijských múzeí, ktorú spravuje Olympijské múzeum v Lausanne, a ktorá združuje viac ako tridsať inštitúcií po celom svete.

Socha Pierra de Coubertina od Jeana Cardota, ktorá stojí v Lausanne.

Olympijské múzeum v Lausanne. Vľavo: Korčule podpísané olympijskou víťazkou v krasokorčuľovaní Sonjou Henieovou; Piktogramy olympijských hier v stálej expozícii. Vpravo: múr olympijského príméria z Londýna 2012.

OLYMPIJSKÉ ŠTÚDIE CENTRUM (OSC)

Dnes je Olympijské študijné centrum uznávané ako referenčné stredisko pre olympijské znalosti a jeho poslaním je sprístupniť olympijské poznatky všetkým.

Jeho služby a programy sa zameriavajú na zhromažďovanie, uchovávanie, obohacovanie a šírenie vedomostí, zabezpečenie dostupnosti písomných zbierok MOV, podporu olympijského vzdelávania a výskumu a prínosu k lepšiemu pochopeniu olympijského hnutia a olympizmu.

Centrum nielenže zdieľa bohatú históriu olympijského hnutia, ale aktívne podporuje vzťah s akademickým svetom tým, že podporuje výskum a intelektuálne úvahy a dialóg o všetkých ľudských, sociálnych, kultúrnych, politických a ekonomických rozmeroch olympijského hnutia. Celosvetová sieť akademikov a univerzitných centier olympijských štúdií a výskumu podporuje OSC v týchto misiách.

So svojimi unikátnymi knižnicami a archívnymi zbierkami, s viac ako 38 000 titulmi, 11 500 digitalizovanými dokumentmi a viac ako 1,25 km historických archívov má OSC najlepšiu pozíciu na šírenie olympijských vedomostí a podporu olympijského vzdelávania a štúdia.

Prostredníctvom Olympijskej svetovej knižnice (<http://www.olympic.org/library>) sprístupňuje OSC svoju rozsiahlu knižničnú zbierku všetkým. Pedagógovia a študenti môžu nájsť oficiálnu a akademickú literatúru ku všetkým dôležitým témam olympijského hnutia, či už ide o olympijské hodnoty, filozofiu olympizmu, symboly a rituály olympijských hier, olympijských športovcov, históriu a odkaz hier.

ČASŤ 3

OLYMPIJSKÝ ŠPORTOVÝ PROGRAM

Olympijský športový program sa v priebehu rokov neustále rozrastal a pravidelne pribúdali nové športy. Aby bol šport prijatý do olympijského programu, musí byť riadený medzinárodnou federáciou, ktorú uznáva MOV. Do programu sa môžu zapojiť iba športy, ktoré sú v súlade s Olympijskou chartou, Svetovým antidopingovým kódexom a Kódexom olympijského hnutia o predchádzaní manipulácii súťaží.

Zoznam športov a disciplín na programe olympijských hier v Paríži v roku 2024:

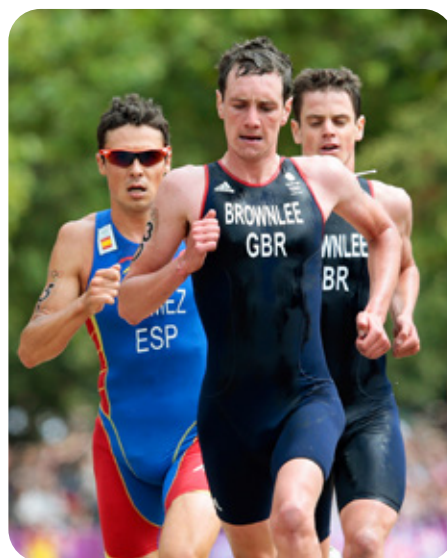
Atletika
 Basketbal
 Basketbal 3×3
 Bedminton
 BMX freestyle
 BMX preteky
 Box
 Cestná cyklistika
 Diaľkové plávanie
 Dráhová cyklistika
 Džudo
 Futbal
 Golf
 Hádzaná
 Horská cyklistika
 Jachting
 Jazdectvo – drezúra
 Jazdectvo – skoky
 Jazdectvo – všestranná spôsobilosť
 Lukostreľba
 Moderný päťboj
 Plávanie
 Plážový volejbal
 Pozemný hokej
 Ragby
 Rýchlostná kanoistika
 Skoky do vody
 Skoky na trampolíne
 Stolný tenis
 Šerm
 Športová gymnastika
 Športová streľba
 Taekwondo
 Tenis
 Triatlon
 Umelecká gymnastika
 Umelecké plávanie
 Veslovanie
 Vodné pólo
 Vodný slalom
 Volejbal
 Vzpieranie
 Zápasenie grécko-rímske
 Zápasenie voľný štýl

Nové športy navrhované OCOG:

Breaking
 Skejtbording
 Surfing
 Športové lezenie

DISKUTUJTE

- Ktoré olympijské športy sú u vás populárne? Robia sa vo vašej krajine športy, ktoré sú podobné týmto športom alebo z nich vychádzajú?
- Ktoré tradičné športy, ktoré nie sú na programe olympijských hier, sú u vás obľúbené?
- Keď nájdete šport, ktorý momentálne nie je súčasťou olympijského programu, zostavte prípad s argumentmi na jeho zaradenie.
- Vytvorte časovú os športových disciplín od pôvodných športov na olympijských hrách až po ich najnovšie prírastky.

Londýn 2012: Alistair Brownlee z Veľkej Británie vedie pred Javierom Gomezom zo Španielska a svojim bratom Jonathanom v mužskom triatlone.

Peking 2008: Haris Papadopoulos z Cypru, Ben Ainslie z Veľkej Británie a Tim Goodbody z Írska súťažiaci v pretekoch triedy Finn v olympijskom jachtárskom centre Qingdao.

Zoznam športov a disciplín na programe zimných olympijských hier Miláno-Cortina 2026:

Akrobatické lyžovanie	Rýchlokorčuľovanie
Alpské lyžovanie	Sánkovanie
Bežecké lyžovanie	Severská kombinácia
Biatlon	Skeleton
Boby	Skialpinizmus
Curling	Skoky na lyžiach
Krasokorčuľovanie	Snoubording
Ľadový hokej	Šortrek

PREČÍTAJTE SI

Zimné športy ako korčuľovanie a lyžovanie sú obľúbené v častiach sveta, kde chladné zimné teploty menia vodu na ľad a dážď na sneh. Šmýkanie, kĺzanie a skákanie na šmyklavých či zasnežených kopcoch na lyžiach, korčuľoch alebo saniach sú skvelou zábavou pre deti aj dospelých v krajinách, ktoré majú chladné zimy.

Soči 2014: Rakúšanka Julia Dujmovitsová súťaží v ženskom paralelnom slalome na snouborde.

Vancouver 2010: Brankár Roberto Luongo z Kanady inkasoval gól počas zápasu o zlato v ľadovom hokeji medzi USA a Kanadou.

PRACOVNÝ LIST 17

OLYMPIJSKÝ ŠPORTOVÝ PROGRAM OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMYZRUČNOSTI

Radosť z úsilia

Rovnováha

Snaha o výnimočnosť

Fair play

Praktizovanie rešpektu

ODPORUČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Konštruktivizmus, pýtanie sa, divadelné fórum, otázka a odpoveď, okrúhly stôl, vstupné kartičky, výstupné kartičky.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Uvedomenie si, že v rôznych častiach sveta sa hrajú rôzne športy.
- Uvedomenie si, že program olympijských športov sa v priebehu rokov vyvíjal tak, aby zahŕňal rôznorodosť športov.

ČASŤ 3

OLYMPIJSKÉ HRY MLÁDEŽE (OHM)

Olympijské hry mládeže: celosvetové multišportové podujatie najvyššej úrovne pre mladých ľudí, ktoré spája vzdelávanie a kultúru, inšpiruje ich, aby žili v súlade s olympijskými hodnotami a stali sa vyslancami olympizmu.

Prvýkrát sa OHM konali v lete v roku 2010 v Singapure a o dva roky neskôr v Innsbrucku nasledovali Zimné olympijské hry mládeže a druhé letné OHM v Nankingu v roku 2014. Ďalšie edície sa budú konať v Kangwone v Južnej Kórei v roku 2024 (zima) a v senegalskom Dakare v roku 2026 (leto).

Poslaním olympijských hier mládeže je udržať mladých ľudí v súťažnom a organizovanom športe a propagovať olympizmus ako životnú filozofiu. Okrem toho majú OHM za cieľ byť vedúcou zložkou siete mládežníckych športových podujatí, vrátane mládežníckych majstrovstiev sveta a kontinentálnych šampionátov v mládežníckych kategóriách.

CIELE OHM:

- Spojiť najlepších mladých športovcov na vrcholovej celosvetovej multišportovej súťaži a športovom festivale, ktorý zahŕňa kultúrne a vzdelávacie aktivity.
- Podporovať kultúrnu výmenu a olympijské hodnoty vrátane nediskriminácie, fair play a snahy o výnimočnosť.
- Zapojiť mladých ľudí im blízkymi spôsobmi prostredníctvom digitálnych platforiem olympijského hnutia, za účelom ovplyvniť mládež propagovaním výhod praktizovania súťažného, rekreačného športu a osvojenia si aktívneho zdravého životného štýlu.
- Byť katalyzátorom inovácií a inkubátorom pre nové koncepty, ako sú:
 - nové športové a súťažné formáty
 - iniciatívy v oblasti vzdelávania mládeže
 - technológie pre udržateľnejší model organizácie podujatí
 - programy, ktoré je možné zdieľať digitálne.

Innsbruck 2012: Dve účastníčky ukazujúce logo OHM vytlačené na rukách.

Nanking 2014: Strieborná medailistka Stephanie Jenksová (USA) a bronzová medailistka Emilie Morierová (FRA) gratulujú zlatej medailistke Brittany Duttonovej (AUS) v ženskom triatlone.

FAKTY A ČÍSLA

- OHM sú postavené na skúsenosti v duchu hesla „Súťaž, uč sa a zdieľaj“ pred, počas a po podujatí.
 - Cieľom tejto skúsenosti je osláviť mládežnícky šport, kultúru a vzdelávanie a ponúknuť jedinečný a transformačný zážitok, ktorý prispeje k vízií MOV vybudovať lepší svet prostredníctvom športu.
 - Pre mladých elitných športovcov sú OHM krokom na ich ceste učenia sa, ktorá zlepšuje ich dlhodobý rozvoj a prináša príležitosti.
 - Miestna mládež je povzbudzovaná, aby objavila nové vášne, učila sa o nových témach, rozvíjala nové zručnosti, prevzala nové zodpovednosti a stala sa vyslancami športu a olympijských hodnôt.
- Všetci športovci na OHM musia mať k 31. decembru v roku konania OHM od 15 do 18 rokov. V závislosti od športu a disciplíny však môžu byť špecificky definované vekové skupiny.
- Najnovšie zimné OHM vo švajčiarskom Lausanne mali v programe 8 športov a 16 disciplín.
- Ďalšie letné OHM budú mať súťaže v bejzbale a wushu.
- Na zimných OHM momentálne súťaží približne 1 800 športovcov z 80 NOV.
- Približne 4 000 mladých športovcov z takmer všetkých 206 NOV súťaží na letných OHM.

ŠPORTOVÝ PROGRAM OHM

Špecifickou charakteristikou OHM je, aby boli otvorené voči inováciám pre potreby medzinárodných športových federácií. Federácie môžu navrhovať nové podujatia a formáty súťaží (napr. medzinárodné tímy, zmiešané tímy, obmedzený počet hráčov atď.).

Napríklad pozemný hokej s piatimi hráčmi bol predstavený v Nankingu 2014, súťaž monobobov v Lillehammeri 2016 a v Dakare 2026 sa objaví bejzbal s piatimi hráčmi. Športový program OHM má byť flexibilný, aby umožňoval organizátorovi premiestniť šport v závislosti od dostupnosti športovísk a infraštruktúry.

VZDELÁVACÍ PROGRAM ATHLETE365

MOV sa zaviazal podporovať mladých elitných športovcov vo veku 15 až 18 rokov z celého sveta, aby sa stali šampiónmi na ihrisku, ale aj v živote mimo ihriska.

Vzdelávací program Athlete365 je jedným z hlavných pilierov OHM, ktorým sa podujatie odlišuje od ostatných športových súťaží. Od vzniku OHM v roku 2010 majú všetci športovci, ktorí sa zúčastňujú na hrách, možnosť zúčastniť sa na vzdelávacom programe prostredníctvom série zábavných a interaktívnych aktivít. MOV ponúka program aj členom sprievodu, ktorí podporujú mladých športovcov.

Program začína pred OHM a podporuje prípravu športovcov a členov ich sprievodu na hry.

Športovci a ich členovia majú možnosť dozvedieť sa o rôznych témach týkajúcich sa šiestich kľúčových tém:

- Pohoda: športovci sú chránení, aby sa zabezpečila ich fyzická a duševná pohoda
- Integrita: športovci môžu súťažiť v čistom prostredí
- Kariéra: športovci sú vybavení životnými zručnosťami, aby čo najlepšie využili svoju kariéru na ihrisku aj mimo neho
- Financie: športovci sa učia, ako získať finančnú podporu
- Výkon: športovci dostávajú prvotriedne odborné informácie o svojom športe
- Hlas: športovci rozumejú tomu, ako je zastúpený ich hlas a ich úlohe ako ambasádorov.

Tieto témy sú prezentované v rôznych formátoch počas OHM v olympijskej dedine mládeže, aby bolo zabezpečené zapojenie mladých športovcov a členov ich sprievodu. Tieto formáty obsahujú:

- Aktivity na zvyšovanie povedomia: stánky so zábavnými a interaktívnymi aktivitami špecifickými pre danú tému, ktoré poskytujú odborníci;
- Neformálne stretnutia: šampióni z radov elitných športovcov sa stretávajú s mladými športovcami a delia sa o svoje skúsenosti a príbehy;
- Digitálny nástroj Gamification: zábavná, interaktívna hra s mobilnou aplikáciou, ktorá povzbudzuje športovcov a členov ich sprievodu, aby sa dozvedeli o všetkých témach a zúčastnili sa na vzdelávacích aktivitách;
- Stretnutie Inside Sport: stretnutie športovcov a členov ich sprievodu pre každý šport/disciplínu a sprostredkovanie odborných rád na témy súvisiace so športom.

Program je tiež podporovaný a realizovaný prostredníctvom iniciatívy Athlete Role Models (ARM), cez ktorú elitní športovci pomáhajú svojim kolegom mladým športovcom zapojiť sa do vzdelávacieho programu Athlete365 a delia sa o svoje skúsenosti. V rámci ARM pôsobia aktívni športovci alebo tí, ktorí nedávno ukončili svoju športovú kariéru a boli vybraní ich medzinárodnou federáciou.

OHM 2014 v Nankingu. Olympijská dedina mládeže – uvítacie stretnutie športovcov

Tokio 2020: Príprava na hry – podujatie „Let's 55“ – Ukážka karate.

PRACOVNÝ LIST 18

OLYMPIJSKÉ HRY MLÁDEŽE (OHM)

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

- Radosť z úsilia
- Rovnováha
- Snaha o výnimočnosť
- Fair play
- Praktizovanie rešpektu

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Konštruktivizmus, pýtanie sa, divadelné fórum, otázka a odpoveď, okrúhly stôl, vstupné kartičky, výstupné kartičky.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Uznanie dôležitosti olympijských hier mládeže ako spôsobu inšpirácie mladých ľudí k osvojeniu si olympizmu.
- Naučiť sa, ako sú športovci povzbudzovaní k tomu, aby sa stali ambasádormi a boli sociálne uvedomelí a zodpovední.

ČASŤ 3

NADÁCIA OLYMPIJSKÝCH UTEČENCŮV A OLYMPIJSKÝ TÍM UTEČENCŮV MOV

Prezident MOV Thomas Bach oznámil vytvorenie Olympijského tímu utečencov na Valnom zhromaždení Organizácie Spojených národov (OSN) v októbri 2015. O necelý rok neskôr súťažilo na olympijských hrách v Riu 2016 10 športovcov zo štyroch krajín, ktorí sa zišli ako jeden tím pod olympijskou vlajkou a nereprezentovali národ, ale milióny vysídlených ľudí na celom svete.

Počet ľudí, ktorí boli kvôli konfliktom a vojne nútení opustiť svoje domovy a krajiny, je najvyšší, aký kedy bol a v roku 2022 dosiahol neveriteľných 100 miliónov. 40 % z nich sú deti.¹

PREČÍTAJTE SI

Nadácia olympijských utečencov bola založená v roku 2017 v spolupráci s Agentúrou OSN pre utečencov (UNHCR) s cieľom pomôcť miliónu násilne vysídlených mladých ľudí získať prístup k bezpečnému športu do roku 2024.

Od roku 2021 nadácia podporila 12 programov v ôsmich krajinách, pričom ďalšie prebiehajúce a budúce projekty sa pripravujú; až 200 000 mladých ľudí už využilo športové programy určené na zlepšenie ich osobnej pohody a sociálneho začlenenia.

Po tom, čo prvý Olympijský tím utečencov zložený z 10 športovcov zo štyroch krajín súťažil na OH 2016 v Rio de Janeiro, bol vytvorený program „Olympijské štipendiá pre športovcov utečencov“. Nadácia, ktorú financovala Olympijská solidarita prostredníctvom štipendií, podporila 56 nádejných utečeneckých športovcov z 13 krajín. Olympijský tím utečencov sa potom zúčastnil na hrách v Tokiu 2020, kde súťažilo 29 športovcov v 12 športoch.

Program ponúka hostiteľským národným olympijským výborom príležitosť identifikovať utečeneckých športovcov žijúcich v ich krajinách a podporovať ich počas ich tréningu, prípravy a účasti na vrcholných súťažiach.

Cieľom je nielen pomôcť utečencom trénovať s cieľom kvalifikovať sa na olympijské hry, ale aj naďalej podporovať ich budúcnosť a kariéru.

V Olympijskej agende MOV 2020+5 je v rámci odporúčania 11 definovaný úmysel „zvýšiť povedomie o globálnej utečeneckej kríze a zlepšiť prístup k športu pre ľudí postihnutých vysídlením“. Nadácia olympijských utečencov a MOV sa teda zaviazali poskytovať nepretržitú podporu športovcom prostredníctvom štipendií a uľahčovať utečencom účasť a prístup k súťažiam na medzinárodnej a národnej úrovni.

DISKUTUJTE

- Čo si myslíte, aké poslanstvo chce MOV odovzdať vytvorením tímu utečencov pod olympijskou vlajkou?
- Veríte, že šport môže pomôcť vysídleným ľuďom a utečencom? Ako?

PRACOVNÝ LIST 19

NADÁCIA OLYMPIJSKÝCH UTEČENCŮV A OLYMPIJSKÝ TÍM UTEČENCŮV MOV

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

- Priateľstvo
- Snaha o výnimočnosť
- Praktizovanie rešpektu

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Pýtanie sa, príprava podujatí, príprava v skupine, kritické myslenie.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Uvedomenie si globálnych konfliktov a dôvodov vysídľovania obyvateľstva.

ČASŤ 3

BÚRANIE BARIÉR: ŽENY NA OLYMPIJSKÝCH HRÁCH

Rodová rovnosť, inklúzia a rozmanitosť sú základnými princípmi olympizmu v Olympijskej charte. Od prvých novodobých olympijských hier prešiel MOV dlhú cestu k podpore rovnocennej účasti žien v športe a pohybovej aktivite.

„Užívanie práv a slobôd uvedených v tejto olympijskej charte bude zabezpečené bez diskriminácie akéhokoľvek druhu, ako je rasa, farba pleti, pohlavie, sexuálna orientácia, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, majetok, rodinné alebo iné postavenie.“

Základný princíp č. 6 Olympijskej charty 2020

V Paríži v roku 1900, štyri roky po prvých olympijských hrách modernej éry v Aténach, sa na hrách prvýkrát oficiálne zúčastnili ženy.

Napriek odporu Pierra de Coubertina bolo z 997 parížskych športovcov 22 žien, ktoré súťažili v piatich športoch: tenis, jachting, kroket, jazdectvo a golf. Od 70. rokov minulého storočia sa účasť žien na hrách výrazne zvýšila. Komisia pre rodovú rovnosť, rozmanitosť a inklúziu dnes pracuje na podpore rovnakých príležitostí pre dievčatá a ženy, aby sa mohli venovať športu a pohybovej aktivite a mať z nich prospech.

PRACOVNÝ LIST 20

BÚRANIE BARIÉR: ŽENY V ŠPORTE

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

- Radosť z úsilia
- Rovnováha
- Snaha o výnimočnosť
- Fair play
- Praktizovanie rešpektu

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Scénka, pýtanie sa, divadelné fórum, denníky, reflexívne denníky, blogy, vlogy.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Pochopenie, že historicky dievčatá/ženy nemali na olympijských hrách rovnaké príležitosti ako muži.
- Pochopenie, že vďaka práci MOV majú ženy teraz rovnaké príležitosti, a že tento princíp je zakotvený v správe MOV „[Gender Equality & Inclusion Report 2021](#)“.

Soči 2014: Anna Sloanová z Veľkej Británie v akcii proti Kanade počas semifinále ženského curlingu v Ice Cube Curling Centre.

Gabriela Sabatiniová, Argentína

Argentínska tenistka Gabriela Sabatiniová sa počas svojej kariéry ocitla trikrát na pozícii svetovej trojky. Po odchode zo súťažného tenisu v roku 1996 venovala rovnakú silu a energiu tomu, aby „vrátila športu niektoré z mnohých vecí, ktoré mi šport dal“. Stála za programom pre mladých hráčov, ktorý viedla Argentínska tenisová federácia, na ktorý poskytla všetky financie. Financovala aj ženské tenisové turnaje a bezplatné tenisové kliniky pre malé deti – a to všetko mimo dohľadu verejnosti.

Tegla Loroupeová, Keňa

Tegla Loroupeová (víťazka Ceny MOV pre Ženy a šport za rok 2011) prekonala skromné zázemie, aby sa stala medzinárodnou športovou ikonou a vzorom pre mnohé ženy v rodnej Keni aj mimo nej. Loroupeová, bývalá svetová rekordérka v maratóne, olympionička a prvá Afričanka, ktorá vyhrala maratón v New Yorku, inšpirovala mnohé ženy aj vďaka svojej pokore, trpezlivosti, tvrdej práci a tímovému duchu. Z vlastných peňazí založila nadáciu Tegla Loroupe Peace Foundation, ktorá vzdeláva, posilňuje a podporuje ženy a komunity v konfliktoch v troch krajinách východnej Afriky.

Jej nadácia zorganizovala množstvo pretekov, na ktorých sa zúčastňuje stále viac žien a dievčat, čím ich posilňuje fyzicky, sociálne a ekonomicky. Nadácia tiež vytvorila príležitosti pre ženy a dievčatá, aby mohli trénovať pre miestne a medzinárodné súťaže. Loroupeová bola tiež v popredí úsilia o podporu žien v športovej administratíve.

Japonský národný futbalový tím žien

Japonský ženský futbalový tím, doma známy ako Nadeshiko Japan, je hybnou silou smerom k zásadným zmenám v prostredí ženského športu v Japonsku a najmä ženského futbalu. V čase, keď Japonsko smútilo nad stratami na životoch po cunami a katastrofách jadrových elektrární, národný tím vyhral Majstrovstvá sveta žien FIFA v roku 2011 a kvalifikoval sa na olympijské hry v Londýne 2012.

Medzitým veteránky z Nadeshiko Japan robia všetko pre to, aby popularizovali ženský futbal a vychovávali ďalšiu generáciu hráčok národného tímu organizovaním trénerských kurzov po celej krajine. Iniciatíva sa tešila rozsiahlej mediálnej pozornosti a okrem futbalu mala pozitívny vplyv na ženský šport v Japonsku.

Zahra Nematiová, Irán

Ziskom zlatej medaily v lukostrelbe na paralympijských hrách v Londýne 2012 sa Zahra Nematiová zapísala do histórie tým, že sa stala prvou Iránčankou, ktorá zvíťazila na olympijských alebo paralympijských hrách. Jej úspech na stupňoch víťazov v Londýne vyvolal v Iráne množstvo mediálnej pozornosti, čo nielen pomohlo prelomiť predstavy o ľuďoch s postihnutím, ale inšpirovalo aj iné ženy, aby sa začali venovať športu. Nematiová sa narodila v apríli 1985 a mala čierny pás v taekwondo predtým, ako utrpela poranenie miechy pri nehode v roku 2004. Dva roky po nehode sa vysokoškoláčka dala na lukostrelbu a rýchlo všetkým dokázala, že jej postihnutie nie je obmedzením. Na Majstrovstvách sveta v lukostrelbe v Taliansku v roku 2011 prekonala svetový rekord v disciplínach na štyri vzdialenosti a v disciplíne na 30 m. V Londýne 2012 vytvorila paralympijský rekord pri zisku individuálneho zlata a tiež získala bronz v tímovej súťaži. Jej úspechy, odhodlanie, odvaha a sebamotivácia ju viedli k tomu, že sa stala vzorom v iránskej spoločnosti a pomohla zmeniť vnímanie ľudí s postihnutím. Vďaka jej úspechom sa v Iráne zvýšil aj počet ľudí, ktorí sa venujú paralukostrelbe. V roku 2013 vyhrala individuálnu cenu Spirit of Sport.

Cathy Freemanová, Austrália

Cathy Freemanová sa narodila v meste Mackay v Queenslande. Svoju prvú zlatú medailu získala na školskom atletickom šampionáte, keď mala osem rokov. Jej rodina bola chudobná a podobne ako mnohí austrálski domorodci trpela diskrimináciou. Raz, po víťazstve vo viacerých pretekoch na súťaži základných škôl, musela Freemanová sledovať, ako biele dievčatá, ktoré porazila, dostávajú trofeje. Do roku 1989 ju trénoval jej nevlastný otec Bruce Barber a jej rodina tvrdo pracovala, aby získala peniaze, ktoré potrebovala na súťaže v Sydney, Canberre a Melbourne. Neskôr ju profesionálne trénoval Mike Danila. Na olympijských hrách v Sydney 2000 dostala Freemanová tú česť zapáliť olympijský oheň a vo finále na 400 m získala zlato – 100. zlatú olympijskú medailu pre Austráliu.

Dnes je Freemanová predsedníčkou a zakladateľkou nadácie Cathy Freeman Foundation, ktorej cieľom je odstrániť priepasť vo vzdelávaní medzi domorodými a nepôvodnými deťmi.

Carina Vogtová, Nemecko

Nemka Carina Vogtová sa zapísala do histórie v Soči 2014, keď vyhrala vôbec prvé ženské olympijské preteky v skokoch na lyžiach, pričom nikdy predtým nevyhrala ani jedno podujatie Svetového pohára.

Skokanky absolvovali svoj olympijský debut v Soči 2014, 90 rokov po tom, čo ich mužskí kolegovia prvýkrát súťažili na úvodných zimných olympijských hrách v roku 1924.

Stamata Revithiová, Grécko

Stamata Revithiová bola Grékyňa, ktorá na olympijských hrách v roku 1896 zabehla 40 km maratón. Hry nedovolili ženám súťažiť, ale Revithiová trvala na tom, aby mohla bežať. Revithiová bežala jeden deň po tom, ako muži dokončili oficiálne preteky a hoci maratón dokončila za približne 5 hodín a 30 minút a našla svedkov, ktorí sa podpísali svojim menom, aby dosvedčili jej čas, na konci behu jej nebolo dovolené vstúpiť na štadión Panathinaikos. Mala v úmysle predložiť svoju dokumentáciu Gréckemu olympijskému výboru v nádeji, že uznajú jej úspech, ale nie je známe, či tak urobila. O živote Revithiovej po jej behu sa nedochoval žiadny známy záznam.

DISKUTUJTE

- Existuje mnoho dôvodov, prečo je pre mladé ženy ťažké stať sa olympijskými víťazkami. Diskutujte o niektorých z týchto dôvodov.
- V minulosti sa myslelo, že ženy nie sú schopné zabehnúť dlhú trať maratónskeho behu. Na olympijských hrách nebol až do roku 1984 ženský maratón. Joan Benoitová (USA) sa stala prvou zlatou olympijskou medailistkou na svete v maratóne. Prečo si myslíte, že si ľudia mysleli, že ženy nevydržia maratónsky beh?
- Podporuje vaša komunita alebo krajina účasť žien a dievčat na pohybovej aktivite? Prečo/prečo nie? Myslíte si, že by sa dievčatá mali zúčastňovať a súťažiť v športe a pohybovej aktivite? Prečo/prečo nie?
- Pozhovárajte sa so športovkyňou vo vašej komunite. Prečo je pre ňu šport dôležitý? Aké bariéry musela prekonať? Ako prekonala tieto bariéry? Dostala nejakú špeciálnu pomoc?

ČASŤ 3

PARALYMPIJSKÉ HRY: „DUCH V POHYBE“

Medzinárodný paralympijský výbor (MPV) organizuje a koordinuje paralympijské hry, čo umožňuje športovcom so zdravotným postihnutím dosiahnuť športovú dokonalosť a inšpirovať a nadchnúť svet.

Paralympijské hry sú vrcholové športové podujatie pre športovcov s rôznym zdravotným postihnutím. Dôraz je pevne kladený na športové úspechy účastníkov a nie na ich postihnutie.

Od letných hier 1988 v kórejskom Soule a zimných hier vo francúzskom Albertville v roku 1992 sa paralympijské hry po dohode medzi MPV a MOV konajú v rovnakých mestách a na rovnakých miestach ako olympijské hry.

Ten istý organizačný výbor má na starosti olympijské aj paralympijské hry, pričom paralympijské hry sa začínajú dva až tri týždne po záverečnom ceremoniáli olympijských hier.

DISKUTUJTE

- Mottom Medzinárodného paralympijského výboru je „Duch v pohybe“. Je to podľa vás dobré motto? Prečo?
- Prečo sú paralympijskí športovci inšpiráciou pre nás všetkých?
- Navrhňte plagát, ktorý bude predstavovať motto „Duch v pohybe“.
- Vlastnými slovami vysvetlite význam každého z nasledujúcich citátov.

„Život môžeš brať dvoma spôsobmi. Môžeš sedieť medzi štyrmi stenami, strčiť hlavu do piesku a dúfať, že to všetko pominie, alebo si môžeš nasadiť boxerské rukavice, zdvihnúť päste a popasovať sa so životom najlepšie, ako vieš.“

Ljiljana Ljubišićová (CAN), štvornásobná paralympijská medailistka vo vrhu guľou a hode diskom

„Všetko je to o objavovaní. Ja som objavila, že plávanie mi otvorilo dvere ku všetkému: v prvom rade mi dalo slobodu, a potom aj postavenie v spoločnosti.“

Béatrice Hessová (FRA), 25-násobná paralympijská medailistka v plávaní

Londýn 2012: Austráľčanka Kelly Cartwrightová súťaží v skoku do diaľky žien na olympijskom štadióne počas paralympijských hier.

Londýn 2012: Federico Morlacchi z Talianska súťaží na 100 m motýlik v plaveckom centre počas paralympijských hier.

PRACOVNÝ LIST 21

PARALYMPIJSKÉ HRV: „DUCH V POHYBE“

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

- Radosť z úsilia
- Rovnováha
- Snaha o výnimočnosť
- Fair play
- Praktizovanie rešpektu

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Sokratovské kladenie otázok, zážitkové učenie.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Pochopenie, ako športovci s postihnutím trénujú a súťažia.

Vancouver 2010: Allison Jonesová z USA súťaží v super-G stojacich žien vo Whistler Creekside počas paralympijských hier.

ČASŤ 3

VÍTANIE SVETA: ORGANIZÁCIA OLYMPIJSKÝCH HIER

Voľby olympijských dejísk sú výsledkom úzkeho partnerstva medzi Medzinárodným olympijským výborom (MOV) a potenciálnym hosťiteľom spolu s jeho národným olympijským výborom (NOV) s cieľom preskúmať každý aspekt navrhovanej vízie a plánu hier.

PREČÍTAJTE SI

V priebehu mnohých rokov, počnúc prijatím Olympijskej agendy 2020 v roku 2014 MOV zreformoval svoj prístup k voľbe dejísk olympijských hier. Ťažiskom dnešného prístupu je udržateľnosť a dedičstvo – dosiahnutie maximálnych výhod pre komunity žijúce v hosťiteľských regiónoch pred, počas a po hrách. V súlade s hosťiteľským kontraktom sa od roku 2030 musia organizátori všetkých vydaní olympijských hier zaviazat k [riešeniu klimatických zmien](#).³

Filozofiou MOV je, že každý ročník olympijských hier by mal odrážať jedinečný charakter a potreby svojho hosťiteľského regiónu(ov). MOV úzko spolupracuje s potenciálnymi hosťiteľmi, aby im pomohol

MOV je otvorený sa s národnými olympijskými výbormi kedykoľvek porozprávať o potenciálnych hosťiteľoch z ktorejkoľvek krajiny o záujme o usporiadanie letných alebo zimných olympijských hier alebo olympijských hier mládeže. MOV môže poradiť NOV a potenciálnemu hosťiteľskému mestu alebo regiónu o tom, ako rozvíjať svoj projekt a zapojiť kľúčové zainteresované strany.

Univerzálnosť je súčasťou poslania olympijských hier. To platí nielen pre účasť športovcov, ale aj pre organizáciu hier, takže na hrách môžu byť zastúpené rôzne kultúry a viac ľudí, či už ako dobrovoľníci alebo diváci.

Myšlienkou zakladateľa moderných olympijských hier Pierra de Coubertina bolo, aby sa hry presúvali po celom svete. Coubertin veril, že týmto spôsobom by si hry zachovali

navrhnuť víziu a plán hier, ktoré najlepšie zodpovedajú ich dlhodobým plánom sociálneho, športového, environmentálneho a ekonomického rozvoja.

Potenciálnym hosťiteľom sa odporúča, aby v maximálnej možnej miere využívali existujúce alebo dočasné športoviská, aj keď sa nachádzajú mimo hlavného hosťiteľského regiónu. Pre voľby dejísk olympijských hier už neexistuje pevný stanovený kandidátsky proces, čiže mestá a regióny, ktoré majú záujem o usporiadanie hier, sa môžu kedykoľvek obrátiť na MOV, aby zahájili dialóg bez potreby záväzku a s využitím minimálnych zdrojov.

svoj medzinárodný charakter a rozšírili by hodnoty olympizmu do celého sveta.

Odkedy MOV prijal Olympijskú agendu 2020 a tzv. Novú normu, na usporiadanie olympijských hier nie je potrebné vybudovať žiadnu infraštruktúru. Hosťiteľom sa odporúča, aby v maximálnej možnej miere využívali existujúce a dočasné zariadenia, ktoré môžu byť rozmiestnené vo viacerých mestách, regiónoch alebo krajinách.

Ak sa postaví nejaké nové športoviská, musia byť plánované bez ohľadu na hry a musí byť preukázané, že majú dlhodobé opodstatnenie a sú v súlade s existujúcimi plánmi rozvoja, aby vyhovovali potrebám miestneho obyvateľstva.

DISKUTUJTE

- Aké emócie by podľa vás mohli pocítiť obyvatelia mesta alebo regiónu, keby sa dozvedeli, že budú hostiť olympijské hry? Akým spôsobom by ich podľa vás mohla táto udalosť ovplyvniť a mohli by z nej mať úžitok?

PREČÍTAJTE SI

Dňa 13. septembra 2017 na zasadnutí MOV v Lime bol Paríž zvolený za hostiteľské mesto Hier XXXIII. olympiády v roku 2024 a Los Angeles za hostiteľské mesto Hier XXXIV. olympiády v roku 2028. Spoločné udelenie oboch hier bolo pre Medzinárodný olympijský výbor historickým rozhodnutím na základe veľmi vysokej kvality projektov a ich súladu so strategickými cieľmi olympijského hnutia.

Prezident MOV Thomas Bach označil voľby za „zlatú príležitosť“ pre olympijské hnutie.

„Obe mestá skutočne prijali olympijskú Agendu 2020 rôznymi spôsobmi, ale najmä spôsobom, akým plánujú využiť rekordný počet existujúcich a dočasných zariadení,“ povedal prezident Bach.

„Toto je niečo, čo sme v tejto dimenzii ešte nevideli a povedie to k výraznému zníženiu nákladov na organizáciu olympijských hier a vďaka tomu budú hry udržateľnejšie a uskutočniteľnejšie.“ Aké sú emócie ľudí na obrázku nižšie?

DISKUTUJTE

- Čo všetko musia hostelia urobiť, aby sa pripravili na olympijské a paralympijské hry? Je to podľa vás náročná práca? Prečo?

PRACOVNÝ LIST 22

ORGANIZÁCIA OLYMPIJSKÝCH HIER

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

- Radosť z úsilia
- Rovnováha
- Snaha o výnimočnosť
- Fair play
- Praktizovanie rešpektu

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Sokratovské kladenie otázok, zážitkové učenie.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Skúmanie a získavanie informácií o tom, ako sa olympijské hry udeľujú hostiteľskej krajine.
- Pochopenie, ako môžu olympijské hry zdôrazniť kultúru hostiteľa.
- Naučiť sa, ako organizácia olympijských hier môže prispieť k zmene v spoločnosti.

Obyvatelia Rio de Janeira oslavujú vyhlásenie o zvolení ich mesta za hostiteľa Hier XXXI. olympiády.

ČASŤ 3

DEJISKÁ OLYMPIJSKÝCH HIER

Olympijské hnutie je univerzálne. MOV je otvorený sa s národnými olympijskými výbormi kedykoľvek porozprávať o potenciálnych hostiteľoch z ktorejkoľvek krajiny o záujme o usporiadanie letných alebo zimných olympijských hier alebo olympijských hier mládeže. Sú to členovia MOV, ktorí sa stretávajú na svojom zasadnutí, aby vybrali dejiská hier.

Existujú dva druhy olympijských hier: Hry olympiády (letné hry) a zimné olympijské hry, ktoré sa do roku 1992 konali v tom istom roku. Odvtedy sa zimné hry presunuli o dva roky od letných.

Dejiská olympijských hier (letné hry)

Dátum	Mesto
1896	Atény, Grécko
1900	Paríž, Francúzsko
1904	St. Louis, USA
1908	Londýn, Veľká Británia
1912	Štokholm, Švédsko
1916	Nekonali sa kvôli vojne
1920	Antverpy, Belgicko
1924	Paríž, Francúzsko
1928	Amsterdam, Holandsko
1932	Los Angeles, USA
1936	Berlín, Nemecko
1940	Nekonali sa kvôli vojne
1944	Nekonali sa kvôli vojne
1948	Londýn, Veľká Británia
1952	Helsinki, Fínsko
1956	Melbourne, Austrália a Štokholm, Švédsko (jazdecké súťaže)
1960	Rím, Taliansko
1964	Tokio, Japonsko
1968	Mexico City, Mexiko
1972	Mníchov, Nemecká spolková republika
1976	Montreal, Kanada
1980	Moskva, ZSSR
1984	Los Angeles, USA
1988	Soul, Kórejská republika
1992	Barcelona, Španielsko
1996	Atlanta, USA
2000	Sydney, Austrália
2004	Atény, Grécko
2008	Peking, Čína
2012	Londýn, Veľká Británia

2020	Tokio, Japonsko
2024	Paríž, Francúzsko
2028	Los Angeles, USA
2032	Brisbane, Austrália

Dejiská zimných olympijských hier

Dátum	Mesto
1924	Chamonix, Francúzsko
1928	St. Moritz, Švajčiarsko
1932	Lake Placid, USA
1936	Garmisch-Partenkirchen, Nemecko
1940	Nekonali sa kvôli vojne
1944	Nekonali sa kvôli vojne
1948	St. Moritz, Švajčiarsko
1952	Oslo, Nórsko
1956	Cortina d'Ampezzo, Taliansko
1960	Squaw Valley, USA
1964	Innsbruck, Rakúsko
1968	Grenoble, Francúzsko
1972	Sapporo, Japonsko
1976	Innsbruck, Rakúsko
1980	Lake Placid, USA
1984	Sarajevo, Juhoslávia
1988	Calgary, Kanada
1992	Albertville, Francúzsko
1994	Lillehammer, Nórsko
1998	Nagano, Japonsko
2002	Salt Lake City, USA
2006	Turín, Taliansko
2010	Vancouver, Kanada
2014	Soči, Rusko
2018	Pjongčang, Kórejská republika
2022	Peking, Čínska ľudová republika
2026	Miláno a Cortina d'Ampezzo, Taliansko

? SKÔR, NEŽ ZAČNETE ČITAŤ - POLOŽTE TIETO OTÁZKY

Aké mestá alebo regióny by podľa vás mohli hostiť letné olympijské hry? A zimné hry? Mohol by byť hostiteľom región vo vašom okolí?

📖 PREČÍTAJTE SI

Zimné športy pôvodne v programe olympijských hier nefigurovali. Boli však veľmi populárne v mnohých severných krajinách, ktoré by ich veľmi radi videli ako súčasť hier. V roku 1924 sa vo francúzskom Chamonix konal týždeň zimných športov. Medzinárodný olympijský výbor podporil toto podujatie, ktoré malo obrovský úspech, a MOV potom súhlasil s uznaním podujatia v Chamonix za prvé zimné olympijské hry. Odvtedy sa zimné olympijské hry konajú každé štyri roky. Spočiatku sa konali v tom istom roku ako letné hry. Teraz je medzi nimi dvojročný rozdiel.

ČASŤ 3

OLYMPIJSKÁ DEDINA

Dôležitou súčasťou každých olympijských hier je olympijská dedina. Poskytuje športovcom zo všetkých krajín miesto na stravovanie, spánok, relax a stretnutie v duchu priateľstva.

PREČÍTAJTE SI

Hrajte spolu, žite spolu: Olympijská dedina

Olympijskí športovci potrebujú štadióny, na ktorých budú súťažiť, ale potrebujú aj miesta na spánok, stravovanie a oddych. Na to slúži olympijská dedina.

V olympijskej dedine má každá krajina svoj vlastný životný priestor, ale existujú spoločné stravovacie a rekreačné časti, kde sedia ľudia zo všetkých krajín vedľa seba. Okrem miest na jedlo a spánok poskytuje olympijská dedina aj supermarket, kde si môžu športovci nakúpiť veci, ktoré potrebujú a zábavu na trávenie času, keď nesúťažia.

Predstavte si to! Neexistujú žiadne hranice medzi krajinami a žiadne bariéry oddeľujúce ľudí, s výnimkou jazyka. Ľudia z krajín, ktoré môžu byť dokonca vo vzájomnej vojne, môžu spolu žiť, jesť a hrať sa.

DISKUTUJTE

Ak by ste boli olympijským športovcom žijúcim počas hier v olympijskej dedine, aké veci by boli pre vás dôležité, aby ste sa cítili pohodlne a bezpečne? Ako by ste sa spriatelili s ľuďmi z iných krajín? Bolo by ľahké nájsť si priateľov? Prečo/prečo nie? Čo by ste chceli jesť?

Medzinárodný olympijský výbor hovorí, že mať olympijskú dedinu pomáha budovať lepší a pokojnejší svet. Poznáte nejaké dôvody, prečo to môže byť pravda?

SKÔR, NEŽ ZAČNETE ČÍTAŤ - POLOŽTE TIETO OTÁZKY

- Aké potreby majú ľudia, ktorí žijú v olympijskej dedine?
- Aké špeciálne potreby majú športovci?

PRACOVNÝ LIST 23

OLYMPIJSKÁ DEDINA

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

- Praktizovanie rešpektu
- Snaha o výnimočnosť
- Fair play

ODPORUČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Zdieľanie v kruhu, diskusia, sokratovské kladenie otázok.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Pochopenie významu olympijskej dediny ako spôsobu propagácie základných hodnôt olympizmu.

Soči 2014: olympijské kruhy v olympijskej dedine.

ČASŤ 3

PREKONÁVANIE VÝZIEV SPOJENÝCH S OLYMPIJSKÝMI HRAMI

Ako každá organizácia aj MOV čelí výzvam. Niekedy sa vyskytnú situácie, ktoré sú v rozpore s hodnotami olympijského hnutia a hrozia narušením jeho dôveryhodnosti..

DISKUTUJTE

- Identifikujte konflikt hodnôt v rámci olympijského hnutia v každej z týchto situácií:
- **Prerušenie olympijských hier v dôsledku vojny:** Hlavným poslaním MOV je dávať šport do služieb ľudstvu. Na rozdiel od akéhokoľvek iného globálneho podujatia majú olympijské hry silu spojiť ľudstvo v celej jeho rozmanitosti. V rokoch 1916, 1940 a 1944 sa olympijské hry nekonali z dôvodu prvej a druhej svetovej vojny. Ako je vojna v rozpore s hodnotami olympijského hnutia? Prečítajte si o olympijskom prímerí na strane 47 a zistite, ako MOV podporuje mier prostredníctvom športu.
- **Bojkoty:** Zatiaľ čo cieľom olympijských hier je zjednotiť svet v mierovej súťaži, bez akejkoľvek diskriminácie, či už rasovej, sociálnej, kultúrnej alebo politickej, históriu hier poznačili bojkoty v dôsledku geopolitických konfliktov, napr. v Montreale 1976, Moskve 1980 a Los Angeles 1984. Bojkoty viedli k tomu, že generácie športovcov prišli o svoje olympijské sny. Tieto udalosti ďalej motivovali MOV k tomu, aby všetkým športovcom na svete dal možnosť zúčastniť sa bez akejkoľvek diskriminácie na olympijských hrách, jedinej udalosti, ktorá spája svet a zároveň podporuje olympijského ducha priateľstva, porozumenia, rešpektu a solidarity. Ako by ste sa cítili, keby ste boli športovcom, od ktorého sa očakávala účasť na olympijských hrách, no vy by ste sa nemohli zúčastniť, pretože vaša krajina sa rozhodla hry bojkotovať?

- **Mníchovská tragédia: Čo sa stalo na olympijských hrách v Mníchove 1972?**

Aká bola odpoveď MOV? Tieto tragické udalosti viedli k zvýšenému zameraniu hostiteľských inštitúcií a organizátorov na zaistenie bezpečnosti a ochrany účastníkov na nasledujúcich olympijských hrách. Preskúmajte výzvy týkajúce sa ochrany zdravia športovcov, funkcionárov a divákov počas olympijských hier.

- **Dopingové škandály:** Čo je doping? Aké druhy látok sú nelegálne? Prečo sú nelegálne? Prečo je doping v rozpore s olympijskými hodnotami? Prečo niektorí športovci užívajú nelegálne látky? Preskúmajte postupy používané na testovanie športovcov na nelegálne látky. Aby sa zabezpečila integrita na súťažiach, MOV zaviedol politiku nulovej tolerancie na boj proti podvádzaniu a berie na zodpovednosť každého, kto je zodpovedný za používanie alebo poskytovanie dopingových produktov. Úsilie organizácie sa zameriava na prevenciu prostredníctvom odhaľovania a odstrašovania, podporovanej výchovou športovcov a okolia.

- **Korupcia:** Pred zimnými olympijskými hrami v roku 2002 sa zistilo, že niekoľko členov MOV počas kandidátskeho procesu prijalo úplatky v snahe ovplyvniť ich hlasy. V reakcii a s cieľom zabrániť takýmto nekalým činnostiam v budúcnosti MOV vykonal dôkladné vyšetrovanie, ktoré viedlo k vylúčeniu alebo rezignácii desiatich členov MOV, vytvoreniu stálej nezávislej etickej komisie a rozsiahlym reformám v rámci spôsobu, akým sa budúci olympijskí hostitelia volia, aby sa zabezpečilo dobré riadenie. Ako bolo toto správanie členov MOV v rozpore s olympijskými hodnotami?

PRACOVNÝ LIST 24

PREKONÁVANIE VÝZIEV SPOJENÝCH S OLYMPIJSKÝMI HRAMI

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

- Radosť z úsilia
- Rovnováha
- Snaha o výnimočnosť
- Fair play
- Praktizovanie rešpektu

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Riadené diskusie, sokratovské kladenie otázok, myslenie, skladačka, učenie sa pomocou kolotoča, zdieľanie v kruhu, denníky, reflexívne denníky, vstupné kartičky, výstupné kartičky.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Uvedomenie si výziev, ktorým čelili olympijské hry v minulosti, a pochopenie spôsobov, ktorými možno takúto výzvu riešiť.

Londýn 2012: letecký záber na olympijský park.

• **Odloženie hier:** Z dôvodu pandémie COVID-19 a po zložitých diskusiách medzi organizačným výborom, MOV, mestom Tokio a vládou Japonska bolo jednomyselne rozhodnuté o odložení olympijských hier v Tokiu 2020 o rok. Aké výzvy to podľa vás vyvolalo? Diskutujte a uveďte zoznam logistických a organizačných problémov, ktorým čelia športovci, medzinárodné federácie, pracovníci a diváci. Čím sa tieto hry líšili od predchádzajúcich vydaní?

„Olympijské hnutie prežilo vo svojej viac ako 107-ročnej histórii mnoho kríz: prežilo prerušenie hier počas dvoch svetových vojen; prežilo bojkot; prežilo tragédiu v Mníchove; prežilo dopingové škandály; prežilo svoju vlastnú korupciu. Zakaždým MOV prijal nápravné opatrenie. Mali by sme sa však vyhýbať akémukoľvek uspokojeniu.“

Jacques Rogge, bývalý prezident MOV, Olympic Review (2004)

ČASŤ 3

UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ PROSTREDNÍCTVOM OLYMPIJSKÝCH HIER

Trvalá udržateľnosť je pracovným princípom olympijského hnutia a je jedným z piatich pilierov plánu olympijského hnutia na roky 2021-2025.

MOV úzko spolupracuje s organizačnými výbormi olympijských hier, aby z trvalej udržateľnosti urobili strategickú prioritu a umožnili jej integráciu do všetkých aspektov plánovania a organizácie príslušnej edície olympijských hier.

OLYMPIJSKÉ DEJISKÁ AKO PŘÍKLADY DOBREJ PRAXE

Organizátori olympijských hier teraz pripravujú mnoho rôznych plánov na ochranu životného prostredia a podporu trvalo udržateľného rozvoja. Nižšie uvádzame niekoľko príkladov. Môžu byť použité ako príklady na diskusiu o tom, čo budete musieť urobiť na ochranu životného prostredia a podporu udržateľnosti vo vašej komunite.

Lillehammer 1994

Prvé „zelené hry“

Úspora energie, vzdelávanie verejnosti: Prebytočné teplo vychádzajúce z ľadových plôch a z klimatizácie v olympijskej hale Hamar sa recyklovalo na vykurovanie ostatných priestorov. Organizačný výbor vytlačil na vstupenky informácie o ochrane životného prostredia.

Sydney 2000

Zlepšenie mestského prostredia

Millennium Parklands: Sydney vyčistilo starú priemyselnú oblasť, aby vytvorilo nový mestský park a domov pre olympijský štadión a ďalšie olympijské zariadenia. Tento park chráni aj biotop vzácnej žaby, zvončeka zlatého.

Turín 2006

Povedomie o klíme

Program HECTOR: Zimné hry sú priamo ovplyvnené stabilitou klimatických podmienok a dostupnosťou chladného počasia a snehu. Toto sú skutočné „suroviny“ pre športové súťaže. Z tohto dôvodu bola ochrana klímy považovaná

za prioritu environmentálnej politiky Organizačného výboru zimných olympijských hier v Turíne (TOROC). Program Heritage Climate Torino (HECTOR) prispel k vybudovaniu povedomia o probléme klimatickej zmeny a ku kompenzácii emisií skleníkových plynov vyprodukovaných počas hier.

„Uspokojenie potrieb súčasnej generácie bez toho, aby bolo ohrozené uspokojenie potrieb budúcich generácií.“

Naša spoločná budúcnosť,
Správa Brundtlandskej komisie (1987)

Vancouver 2010: Tradičná kamenná pamiatka inukshuk

Vancouver 2010

Integrované plánovanie a dedičstvo komunity

Zimné olympijské hry, ktoré sa konali v roku 2010 vo Vancouveri, boli ukázkovým príkladom toho, ako bol rešpekt a záväzok voči životnému prostrediu prijatý a integrovaný do plánovania podujatia. Olympijská dedina a okolité štvrte získali platinové hodnotenie LEED a boli uznané ako model trvalo udržateľného mestského plánovania. Budovy boli vykurované teplom generovaným z odpadovej vody. Strecha rýchlokorčuliarskeho oválu v Richmonde bola postavená z dreva zo stromov, ktoré boli napadnuté chrobákmi. Dažďová voda zachytená zo strechy oválu sa používala na splachovanie toaliet. Po hrách sa toto olympijské športovisko premenilo na viacúčelové komunitné centrum. Organizátori hier zabezpečili ďalšie trvalé environmentálne dedičstvo vo Vancouveri spoluprácou s neziskovým subjektom (2010 Legacies Now) za účelom spolupráce s komunitnými skupinami, mimovládnyimi organizáciami, vládnymi agentúrami a súkromným sektorom pri rozvoji udržateľných projektov súvisiacich so športom a rekreáciou.

Londýn 2012

„Smerom k olympiáde jednej planéty“

Udržateľnosť bola kľúčovou súčasťou kandidatúry Londýna 2012 a v spolupráci s organizáciou BioRegional a Svetovým fondom na ochranu prírody (WWF) organizátori vytvorili koncepciu „Smerom k olympiáde jednej planéty“. Princípy tohto konceptu boli rozšírené vo forme Plánu udržateľnosti Londýn 2012, ktorý bol štruktúrovaný okolo piatich tém: klimatická zmena, odpad, biodiverzita, inklúzia a zdravý život. Poskytli Londýnu 2012 rámec na poskytovanie skutočne udržateľných hier a boli integrované do troch kľúčových fáz organizácie hier – prípravy, času hier a dedičstva.

Ambíciou Londýna 2012 bolo omladiť zanedbávané komunity v Londýne, podporovať zdravší a lepší životný štýl vo Veľkej Británii aj mimo neho, zmeniť spôsob, akým ľudia vnímajú zdravotné postihnutie a inšpirovať celú generáciu k športu. Vybudovaním infraštruktúry a usporiadaním hier preukázali dodávatelia OH 2012 v Londýne, čiže stavebné, cateringové, pohostinské a eventové spoločnosti, význam a hodnotu začlenenia princípov udržateľnosti.

Tokio 2020

„Redukujte, znovu použite, recyklujte“

Olympijské a paralympijské hry v Tokiu 2020 znížili svoje uhlíkové emisie a kompenzovali viac ako 100% zostatkových emisií.

Hry tiež prispeli k záchrane takmer 79 000 ton smartfónov a iných elektronických zariadení, ktoré darovala japonská verejnosť – známe ako „mestské bane“ – na vytvorenie 5 000 olympijských a paralympijských medailí.

Až 99% nekonzumovateľných tovarov obstaraných pre hry bolo opätovne použitých alebo recyklovaných, či už vo forme prenájmu, alebo prostredníctvom spolupráce s príslušnými organizáciami.

Peking 2022

Chladiaci systém CO2 šetrný ku klíme

Po prvýkrát v Číne a na olympijských hrách sa počas zimných olympijských a paralympijských hier v Pekingu 2022 použil chladiaci systém s využitím prírodného oxidu uhličitého (CO₂) pre súťaže na ľade a tréningové zariadenia.

Použitie technológie na báze CO₂ nahradilo fluórované uhľovodíky (HFC), ktoré sa tradične používali na chladenie klzísk, ale bolo dokázané, že poškodzujú ozónovú vrstvu Zeme a prispievajú ku globálnemu otepľovaniu.

V porovnaní s tradičnou technológiou chladenia znižuje chladenie CO₂ emisie uhlíka z procesu chladenia takmer na nulu, čím sa znižuje plytvanie teplom a spotreba energie. Podobné zníženie emisií uhlíka by sa dalo dosiahnuť vysadením približne 1,2 milióna stromov.

Oxid uhličitý použitý v tejto technológii sa zbieral a čistil z priemyselných odpadových plynov, zatiaľ čo odpadové teplo vznikajúce počas procesu chladenia sa recyklovalo a využívalo na vykurovanie okolia štadióna, teplej vody potrebnej na výrobu a roztápanie ľadu a sprchy a efektívnu kontrolu vnútornej teploty a vlhkosti po celý rok.

? SKÔR, NEŽ ZAČNETE ČÍTAŤ – POLOŽTE TIETO OTÁZKY

- Aký je význam slova „životné prostredie“?
- Prečo je potrebné chrániť životné prostredie?

PREČÍTAJTE SI

Pozrite si mílniky udržateľnosti, ktoré MOV dosiahol od roku 1900 v časti Príloha (s. 120) a položte si otázku, ktoré z nich bolo pravdepodobne najnáročnejšie dosiahnuť.

PRACOVNÝ LIST 25

UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ PROSTREDNÍCTVOM OLYMPIJSKÝCH HIER

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Rovnováha

Praktizovanie rešpektu

Fair play

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Pýtanie sa, konštruktivizmus, vzdelávanie na základe projektov, denníky, reflexívne denníky, blogy, kreatívne myslenie, riešenie problémov.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Pochopenie potreby rešpektovať životné prostredie.

Tokio 2020: Odile Ahouanwanouová (Benin) a Maria Vicenteová (Španielsko) oslavujú počas súťaže v behu na 200 m v rámci sedemboja žien.

ČASŤ 4

VYUČOVANIE VZDELÁVACÍCH TÉM OLYMPIZMU

Kultúra športu	82	„Mám sen“	106
Športové disciplíny v starovekom Grécku	84	Robiť zložité rozhodnutia	107
Výklad základných princípov	85	Rešpekt k životnému prostrediu	108
Päť olympijských vzdelávacích tém	86	D. Vynakladanie maximálneho úsilia pre dosiahnutie výnimočnosti	110
A. Prežívanie radosti z úsilia prostredníctvom športu a pohybovej aktivity	87	Výnimočnosť ako životný štýl	111
Radosť ako životný štýl	89	Dlhá cesta k víťazstvu: príbeh športovca	114
Oslava olympizmu: Olympijský deň	91	Dokončiť súťaž	115
B. Učiť sa hrať fér	92	Vynakladať maximálne úsilie	116
Čo je fair play?	93	E. Žiť harmonický a vyvážený život – telo, vôľa, myseľ	117
Žiť podľa zásad fair play	94	Nájdienie rovnováhy	118
Fair play v komunitnom športe	96	Aktívny život	119
Realizácia programu fair play	98	Formy aktívneho životného štýlu	120
Sľub fair play pre trénerov	99		
Závazok fair play pre rodičov	100		
Závazok fair play pre športovcov a účastníkov	101		
C. Prejavovanie rešpektu k sebe samému, druhým a životnému prostrediu	102		
Žiť v súlade so zásadami rešpektu	103		
Ľudské práva: základ pre rešpekt a prijatie	104		
Mať práva znamená mať povinnosti	105		

ČASŤ 4

KULTÚRA ŠPORTU

„Šport je mikrokozmosom spoločnosti.“

Billie Jean Kingová

Šport je kľúčovým prvkom kultúr mnohých spoločností. V priebehu storočí – a dokonca tisícročí – sa používal na mnohé účely, napríklad na testovanie fyzických schopností bojovníka v boji (ako v starovekom Grécku). Šport v modernom kontexte sa používa na zblížovanie športovcov, komunit a dokonca národov na festivaloch, ktoré podporujú súťaž a mier.

Pre niektoré kultúry je šport založený na vyjadrení telesnej krásy v pohybe – pričom atletické umenie je dôležitou súčasťou úspešných súťažných výsledkov (tak tomu bolo na mnohých podujatiach na starovekých olympijských hrách a podobne to platí aj o krasokorčuľovaní a gymnastike na moderných hrách). V iných kultúrach je šport vnímaný ako nástroj na podporu politickej ideológie alebo ako prostriedok pre športovcov na prekonanie ekonomickej deprivácie.

PŮVOD OLYMPIJSKÝCH HODNŔT – ODKAZ STAROVEKÉHO GRÉCKA

Pochopenie starogréckej filozofie nám pomáha pochopiť, v čom tkvie základ moderného olympijského hnutia. Užitočné môže byť aj porovnanie s filozofiami iných kultúr.

Olympijské hry a iné starogrécke festivaly predstavovali nielen športové aktivity, ale aj dramatické, básnické a hudobné súťaže. Prostredníctvom týchto festivalov Gréci posilnili svoje kultúrne hodnoty a princípy. Zo spôsobu, akým starí Gréci vyučovali hodnoty, sa môžeme poučiť, aby sme obohatili naše vlastné hodnoty v súčasnosti. Rovnako ako oni, aj táto príručka využíva rôzne metódy na vyučovanie hodnôt, vrátane rozprávania príbehov, dialógu, drámy, poézie, hudby a tanca. Používanie rôznych vyučovacích metód umožňuje facilitátorom riešiť rôzne potreby a maximalizovať príťažlivosť pre mladých ľudí.

„Šport nie je len telesná činnosť; podporuje zdravie a pomáha predchádzať alebo dokonca liečiť choroby modernej civilizácie. Je to tiež vzdelávací nástroj, ktorý podporuje kognitívny rozvoj, učí sociálnemu správaniu a pomáha integrovať komunity.“

Thomas Bach, prezident MOV

POCHOPENIE PRINCÍPOV A HODNŔT STAROVEKÉHO GRÉCKA

Starovekí Gréci prijali zásady a hodnoty, ktoré sa používali na vstúpanie správanie a postojov určených na riešenie problémov, ktorým ich spoločnosť čelí. Chceli vychovať ľudí s duchom bojovníka – ľudí, ktorí boli lojálni k svojej krajine, ale boli tiež zbehlí v nadväzovaní priateľstiev so svojimi susedmi, aby sa vyhli zbytočným vojnám. Práve v týchto hodnotách má pôvod pôvodné motto novodobých olympijských hier – „Rýchlejšie, vyššie, silnejšie“.

Rovnako aj základné hodnoty olympijského hnutia – výnimočnosť, rešpekt a priateľstvo – sú modernou adaptáciou starogréckych hodnôt. A práve na uľahčenie vyučovania týchto hodnôt bolo koncipovaných päť vzdelávacích tém olympijského hnutia, a to:

- prežívanie radosti z úsilia;
- žiť podľa pravidiel fair play;
- praktizovanie rešpektu k sebe, druhým a životnému prostrediu;
- snaha o výnimočnosť; a
- hľadanie rovnováhy medzi telom, vôľou a myslou.

Londýn 2012: Darius Draudvila z Litvy súťaží v hode diskom, jednej z 10 disciplín v desaťboji mužov

„Nič o spoločnosti neprezdí viac ako hry, ktorým sa venuje.“

James Michener

Zatiaľ čo hry starovekého Grécka ovplyvnili formát mnohých aspektov moderných olympijských hier, športy sa jednoznačne vyvinuli nad rámec obmedzených možností, ktoré ponúka súťaž v starovekej Olympii. V minulosti moderné olympijské hry zahŕňali športy, ktoré odrážajú jedinečnú kultúrnu identitu hostiteľských krajín olympijských hier (hry v Riu – capoeira, hry v Pekingu – wushu). Naďalej však rešpektovali staré tradičné športy, ako je atletika a zároveň boli ochotné uznať, že nové športy sú obľúbené medzi svetovými športovcami a zaslúžia si zaradenie do programu (triathlon, taekwondo atď.). V posledných rokoch boli do olympijského programu zaradené mestské športy ako skejtbarding a breaking (od roku 2024).

TRADIČNÉ ŠPORTY

Otázky na diskusiu, ktoré treba zvážiť:

- Existujú vo vašej krajine tradičné športy, ktorých počiatky siahajú mnoho rokov dozadu?
- Kto sa venoval týmto športom?
- Aké vybavenie používali?
- Ako sa určovali víťazi?
- Ako boli odmenení víťazi?
- Zmenil sa tento šport od jeho vzniku?

Keďže šport môže pre rôzne kultúry znamenať rôzne veci, existujú nejaké spoločné znaky, ktoré ich spájajú? Olympijské hnutie dôsledne využíva šport na podporu mieru a porozumenia a na oslavu športových úspechov svetových športovcov. Hodnoty ako fair play, rešpekt a snaha o výnimočnosť sú hlboko zakorenené v srdci olympijského ducha. OVEP bol vytvorený, aby vniesol osobný význam týchto hodnôt do života mladých účastníkov.

ČASŤ 4

ŠPORTOVÉ DISCIPLÍNY V STAROVEKOM GRÉCKU

Táto aktivita môže byť použitá na povzbudenie študentov, aby si vyskúšali rôzne športové disciplíny a ukázať im, aké majú rôzne kultúry odlišné športové tradície.

VYSKÚŠAJTE NIEKTORÉ ZO ŠPORTOV STAROVEKÝCH OLYMPIJSKÝCH HIER.

BEH

Starovekí Gréci používali na meranie vzdialenosti mernú jednotku nazývanú „stades“ (štadión). Štadión mal dĺžku asi 200 m. V pretekoch na dve štadiá bežci bežali jeden štadión, otočili sa a bežali späť na štartovaciu čiaru. Môžete si to vyskúšať odmeraním vzdialenosti 50 metrov. To je dosť ďaleko pre mladých ľudí.

Hoci v starovekom Grécku nikdy nebol športovou disciplínou, maratón je pomenovaný podľa miesta slávnej gréckej bitky. Vojak bežal 42 km z bojiska do Atén, aby priniesol správu o víťazstve. Zomrel v momente, keď dorozprával svoj príbeh. Ak chcete skúsiť, aké to je bežať maratón, môžete si v okolí vašej školy alebo komunity zorganizovať beh na 1 – 2 km. Študenti sa môžu pripraviť na beh pravidelným behom na kratšie vzdialenosti. Pamätajte, že pri dlhšom behu je dôležité tempo. Pred začatím bežeckého tréningu vyhľadajte radu od trénera.

- Má vaša krajina alebo komunita špeciálne bežecké podujatie? Ak áno, prečo to neskúsiť?

SKOK DO DIAĽKY

V starovekom Grécku športovci súťažili v skoku do diaľky z miesta s použitím ručných závaží, ktoré im pomohli zvýšiť vzdialenosť. Študenti si to môžu vyskúšať tak, že v každej ruke držia závažie a kývajú rukami počas skoku na podložku alebo pieskovisko. Porovnajte vzdialenosti s rôznymi technikami paží a so závažiami a bez nich.

- Má vaša krajina špeciálne skokanské podujatie? Ak áno, prečo to neskúsiť?

HOD OŠTEPOM A DISKOM

V starovekom Grécku bol hod oštepom a diskom zručnosťou, ktorú potrebovali bojovníci v boji. V skutočnosti mnohé zo športov, ktoré obľubovali starí Gréci, pochádzali zo zručností, ktoré potrebovali vojaci vo vojne.

Žiaci si pod vedením dospelého môžu vyskúšať hod oštepom. Porovnajte hody pomocou rôznych polôh tela, hádzaním z miesta a s rozbehom.

Na hod diskom možno použiť akúkoľvek guľu, obruč, veľký kameň alebo kotúč. Vyskúšajte rôzne polohy pri vrhu a stojte a porovnajte výsledky.

- Má vaša krajina tradíciu vo vrhačských disciplínach?
- Ak áno, prečo to neskúsiť pod vedením dospelého?

Dočasná výstava „Hľadanie koreňov športu“, Olympijské múzeum Lausanne, 2005

ČASŤ 4

VÝKLAD ZÁKLADNÝCH PRINCÍPOV

Táto aktivita pomôže účastníkom pochopiť základné princípy olympizmu.

Tri základné hodnoty odvodené z princíпов olympizmu sú Výnimočnosť, Rešpekt a Priateľstvo. Od každého človeka, ktorý je súčasťou olympijskej rodiny, sa očakáva, že vo svojom správaní prejaví tieto základné hodnoty.

? SKÔR, NEŽ ZAČNETE ČITAŤ - POLOŽTE TIETO OTÁZKY

Princípy sú všeobecne akceptované presvedčenia, ktoré sa udržiavajú počas dlhého časového obdobia, a ktoré riadia životy ľudí. Hodnoty, ktoré sa odvíjajú od týchto princíпов, definujú naše správanie.

Tri hlavné princípy olympijského hnutia sú:

Princíp 1: Dosiahnutie vyváženého celku spojením kvalít tela, vôle a mysle s kultúrou a vzdelaním.

Princíp 2: Umiestniť šport do služieb harmonického rozvoja ľudstva.

Princíp 3: Vykonávanie športu je ľudským právom. Každý jednotlivec musí mať možnosť vykonávať šport bez akejkoľvek diskriminácie.

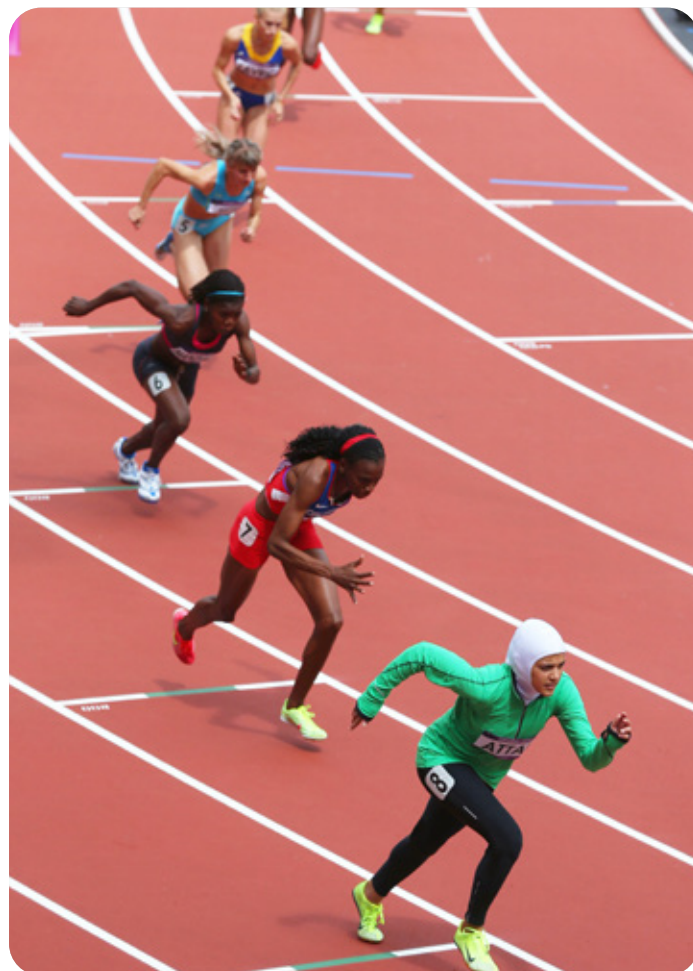
DISKUTUJTE

1. Aké sú najdôležitejšie hlavné zásady vo vašej komunite a vo vašej škole?
2. V skupine diskutujte o tom, ako môžu tieto princípy viesť k lepšiemu životu členov komunity alebo školy.
3. Čo znamená povedať, že niečo je ľudské právo? Ktoré ďalšie ľudské práva môžete uviesť?

Čo z pohľadu vašej školy, komunity a krajiny v skutočnosti znamená „športovanie je ľudské právo“?

DISKUTUJTE

Ako sa praktizovaním základných olympijských hodnôt prejavujú princípy olympizmu?

Londýn 2012: Sarah Attarová zo Saudskej Arábie súťaží v rozbehu žien na 800 m.

ČASŤ 4

PÄŤ OLYMPIJSKÝCH VZDELÁVACÍCH TÉM

Olympijské hnutie prijalo päť kľúčových vzdelávacích tém, ktoré majú pomôcť mladým ľuďom pochopiť a praktizovať princípy olympizmu.

Aby sa uľahčilo spoznávanie olympijských hodnôt a ovplyvňovalo správanie mladých ľudí, MOV prispôbil a rozpracoval tri základné olympijské hodnoty, aby vytvoril päť olympijských vzdelávacích tém.

A. RADOŠŤ Z ÚSILIA

Mladí ľudia rozvíjajú a precvičujú fyzické, behaviorálne a intelektuálne zručnosti tým, že sa vystavujú vyzývam v pohybových aktivitách, hrách a športe.

B. FAIR PLAY

Fair play bol pôvodne koncept vyvinutý v športe, no odvtedy sa používa aj mnohými inými spôsobmi v kontextoch mimo športoviska. Učenie sa správaniu fair play v športe môže viesť k rozvoju a posilňovaniu podobného správania v každodennom živote.

C. REŠPEKT

Keď sa mladí ľudia, ktorí žijú v multikultúrnom svete, naučia akceptovať a rešpektovať rozmanitosť a praktizujú osobné mierové správanie, podporujú mier a medzinárodné porozumenie.

D. SNAHA O VÝNIMOČNOSŤ

Zameranie sa na výnimočnosť môže pomôcť mladým ľuďom robiť pozitívne a zdravé rozhodnutia a snažiť sa stať sa tými najlepšími, akými môžu byť.

E. ROVNOVÁHA MEDZI TELOM, VÔĽOU A MYSĽOU

Učenie prebieha v celom tele, nielen v mysli a telesná gramotnosť a učenie pohybom prispieva k rozvoju mravného aj intelektuálneho učenia.

Brazíľčania behajú v Lagoa, dejisku veslárskych súťaží na olympijských hrách v Rio de Janeiro 2016.

ČASŤ 4

A. PREŽÍVANIE RADOSTI Z ÚSILIA PROSTREDNÍCTVOM ŠPORTU A POHYBOVEJ AKTIVITY

Mladí ľudia rozvíjajú a precvičujú fyzické, behaviorálne a intelektuálne zručnosti tým, že sa vystavujú vyzývam v pohybových aktivitách, hrách a športe.

„Ak deti nemajú istú mieru spontánnosti alebo chuti do cvičenia, inými slovami, ak sú nútené, určite budú mať na tento zážitok zlé spomienky, pocit mrzutosti a nechť práve k tomu športu, ktorý by si radi užívali.“

Pierre de Coubertin¹

DETI A POHYBOVÁ AKTIVITA

- Malé deti sú prirodzene aktívne. Ako starnú, je menej pravdepodobné, že budú aktívne. K najdramatickejšiemu poklesu aktivity dochádza v období dospievania, najmä u dievčat a mladých žien. Mladí ľudia musia byť motivovaní rôznymi inšpiratívnymi metódami a aktivitami a jasnými dôkazmi o pokroku.
- Deti rastú rôznou rýchlosťou v rôznom veku a počas rastových skokov zažívajú obdobia nemotornosti. Športové aktivity je potrebné prispôbiť tak, aby boli primerané veku, schopnostiam a úrovni zručností učiacich sa.

Hoci na osvojenie si motorických zručností nikdy nie je neskoro, mnohé, ak nie väčšinu zručností používaných v športe a rekreácii dospelých sa naučia v ranom veku. Programy telesnej a športovej výchovy by mali mať prioritu v školských osnovách a komunitnom živote.

V športe je pestrosť korením života! Ak sú deti oboznámené so širokou škálou pohybových aktivít, je pravdepodobnejšie, že nájdu aktivitu, ktorá im ponúka zdroj vášne a inšpirácie.

Prepojte programy školskej telesnej výchovy so športovými klubmi a komunitnými programami a zariadeniami.

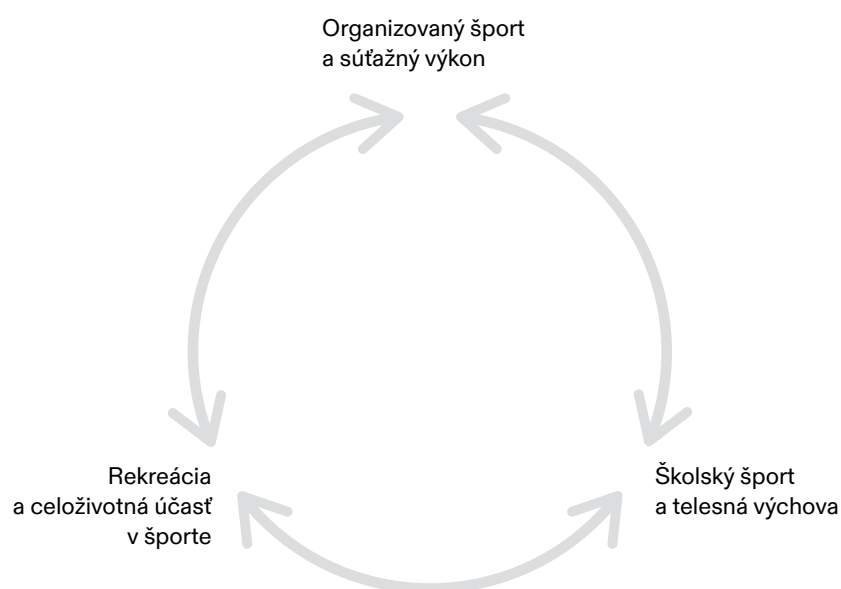

Chlapci bežiaci v štafetovom behu počas detského atletického programu IAAF v Nankingu, Čína, 2014.

Rio 2016: Príprava na hry – Mládež hrá pozemný hokej počas oficiálneho vzdelávacieho programu OH 2016 „Transforma“.

KRUH FYZICKY AKTÍVNEHO ŽIVOTA³

„Šport je tiež dôležitým faktorom, ktorý umožňuje trvalo udržateľný rozvoj. Uznávame rastúci prínos športu k realizácii rozvoja a mieru pri podpore tolerancie a rešpektu a jeho prínos k posilneniu postavenia žien a mladých ľudí, jednotlivcov a komunit, ako aj k zdraviu, vzdelávaniu a sociálnemu začleneniu.“

Transformácia nášho sveta: Agenda 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj, Organizácia Spojených národov (2015)

„Olympijská výchova... je založená na športe alebo telesnej výchove a je spojená s rozvojom hodnôt. Oba aspekty pomáhajú rozvíjať charakter a robia spoločnosť lepším miestom.“

R Gessman²

PRACOVNÝ LIST 26

PREŽÍVAŤ RADOSŤ Z ÚSILIA PROSTREDNÍCTVOM ŠPORTU A POHYBOVEJ AKTIVITY

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

- Rovnováha
- Snaha o výnimočnosť
- Fair play
- Praktizovanie rešpektu
- Radosť z úsilia

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Diskusia, reflexia, spolupráca.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Uvedomenie si dôležitosti, ktorú môže mať pohybová aktivita pri podpore blaha každého človeka.

RADOŠŤ AKO ŽIVOTNÝ ŠTÝL

Táto kapitola obsahuje príbehy, ktoré oslavujú silu dobrého príkladu elitných športovcov. Tieto príbehy môžu študentom pomôcť identifikovať vlastnosti, ktoré charakterizujú ľudí, ktorí majú vášeň pre šport.

SKÔR, NEŽ ZAČNETE ČITAŤ – POLOŽTE TIETO OTÁZKY

Stretli ste sa už s niekým slávnym alebo ste čítali o slávnom športovcovi? Prečo sú slávni? Čo museli urobiť, aby boli takí úspešní? Skutočne úspešní športovci preukazujú nielen „radosť“, ale aj „dôstojnosť“ – úctu k sebe a k druhým.

PREČÍTAJTE SI

Beh pre radosť: Kipchoge Keino (Keňa)

Kipchoge Keino, mladý chlapec z Nandi Hills v Keni, už od útleho veku vedel, že ak chce získať vzdelanie, bude si musieť poň bežať. Vo veku iba päť rokov Kip, ako ho v rodine poznali, zistil, že jeho škola je vzdialená štyri míle. Keďže neexistovala žiadna verejná doprava, jediný spôsob, ako sa mohol dostať do školy, bol beh. Takže každý deň behal do školy a zo školy. Poľná cesta, ktorá viedla z jeho dediny do školy, sa stane pre tohto prívetivého mladého chlapca dobre vychodenou a známou cestou. Ako roky ubiehali, Kip zvýšil objem behu tým, že sa vrátil domov na obed, potom sa vrátil na popoludňajšie vyučovanie, a potom zopakoval svoju cestu späť do svojej dediny – 16 míľ denne. S každou míľou behu Kipovo telo ticho vykonávalo pôsobivé fyziologické zmeny. Rozvíjal neuveriteľný aeróbnny systém – taký, ktorý mu čoskoro poskytne pôsobivú schopnosť súťažiť s tými najlepšimi kenskými bežcami. Tým, ktorí ho videli behať každý deň do školy a zo školy, bolo zrejme, že Kip beh miluje. Bol prirodzeným športovcom a pohyboval sa s gráciou a ľahkosťou. Zdalo sa takmer nevyhnutné, že sa jeho úspech ako športovca dostaví.

Kipov život ako malého chlapca nabral smutný a nečakaný smer, keď jeho rodičia zomreli. Kip sa stal sirotou, ale jeho skúsenosti neskôr formovali jeho život tým najúžasnejším spôsobom.

Po ukončení školy sa Kip pripojil ku kenskej polícii a stal sa inštruktorom telesnej zdatnosti. Musel byť tvrdým príkladom pre mladých policajných kadetov, ktorí sa snažili napodobniť jeho kondičné cvičenia. Kipove súťažné úspechy mu vyniesli účasť na olympijských hrách v Mexico City 1968. Tieto hry sa ukázali ako neuveriteľne náročné pre bežcov na dlhé vzdialenosti, pretože Mexico City leží vo vysokej nadmorskej výške. Veľa športovcov bojovalo, ale nie Kip. Roky behania v Nandi Hills, ktoré leží vysoko nad morom, pomohli Kipovi prekonať tieto výzvy a získať zlatú a striebornú olympijskú medailu.

Kip sa naďalej rozvíjal ako športovec. Beh pre neho nebol len šport; bol to spôsob života – niečo, čo ho nadchlo. Štyri roky po hrách v Mexico City, v Mníchove, sa Kip ocitol na štarte behu na 3000 m cez prekážky. Možno myslel na to, koľkokrát bežal

Otvorenie školy Kipchoge Keina v Eldorete v Keni v roku 2010.

po tej prašnej ceste, aby mohol získať vzdelanie. Možno sa to nikdy nedozvieme. Čo vieme je, že len o pár minút neskôr mu na krku visela zlatá medaila. Toto nebol koniec Kipových úspechov ako športovca – v niektorých ohľadoch to bol len začiatok.

Možno to bolo kvôli jeho skúsenostiam siroty, alebo možno kvôli jeho odhodlaniu uspieť, ale Kip – spolu so svojou manželkou Phyllis – zasvätili svoj život pomoci mladým ľuďom. Kip a Phyllis už mali sedem detí, ale rozhodli sa adoptovať deti bez domova a vychovať ich. Začali s jedným, potom dvoma, potom štyrmi deťmi. Čoskoro sa starali o 30, 40, 70, 100 sirôt. Ako človek, ktorý si vážil dôležitosť vzdelania, si Kip otvoril základnú školu a neskôr aj strednú školu.

Kipchoge Keino, muž z veľmi skromných pomerov, bol neskôr ocenený kenským prezidentom Mwai Kibakim Rádcom horiacej kopie – najprestížnejším ocenením v kenskej spoločnosti. Dodnes pokračuje vo svojej úžasnej práci člena Medzinárodného olympijského výboru.

DISKUTUJTE

- Kde vidíte radosť z úsilia v skutkoch zo života Kipa Keina?
- Ako radosť z úsilia umožnila Keinovi prispieť k rozvoju jeho komunity?

Cecilia Taitová s Jacquesom Roggeom, vtedajším prezidentom MOV a Ivánom Dibósom, členom MOV (Peru) potom, čo v roku 2003 získala trofej MOV pre Ženy a šport.

PREČÍTAJTE SI

Hrdo stáť: Cecilia Taitová⁴ (Peru)

Cecilia Taitová bola vychovaná v jednoizbovej chatrči v chudobnej osade mimo peruánskeho hlavného mesta Lima. Nebola tam elektrina ani vodovod, ale hneď za dverami bolo provizórne ihrisko na volejbal. To bolo šťastie pre Taitovú, ktorá bola vo veku 14 rokov „príliš vysoká na dievča“ – takmer 1,8 metra.

Talentovaná volejbalistka si požičala topánky svojho brata, aby to skúsila v klubovom tíme. Odtiaľ sa dostala do národného tímu, no väčšinu času trávila nosením lôpt a podávaním vody – až kým si smečiarka praváčka počas zápasu so Sovietskym zväzom nevyvrtila členok a tréner zakričal na Taitovú: „Hej, ty!“ Ani nevedel, ako sa volá a Taitová bola ľaváčka, ale predviedla taký bravúrny výkon – „čistý adrenalín“, ako spomína – že Peru vtedy vyhralo. Zrodila sa nová „Zurda de Oro“ („Zlatá ľaváčka“). Taitová mala len 16 rokov.

Neskôr hrala profesionálne v Japonsku, Taliansku a Brazílii. Ale v roku 1988, vo veku 26 rokov, sa vrátila, aby viedla peruánsky tím na olympijských hrách v Soule. Peru v tom čase sužovala občianska vojna, ale keď ich tím napredoval, všetky frakcie odložili zbrane, aby mohli sledovať hry. Krajina bola zjednotená prvýkrát za desaťročie.

Peru nezískalo zlato, ale striebro a Taitová sa stala národnou hrdinkou. Prezidentský

kandidát Mario Vargas Llosa sa ju snažil zlákať do politiky, no viac ju zaujímalo športovanie. Neskôr utrpela zranenie kolena: „Moja strava v detstve nebola dostatočná na vybudovanie skutočne silného tela.“ Podstúpila operáciu v Nemecku a v roku 1996 sa vrátila do Peru a z vlastných peňazí vytvorila volejbalový program pre dievčatá. Prechádzala sa pomedzi chatrče a volala: „Každá, ktorá chce zmeniť svoj život, nech príde sem!“ Čoskoro už trénovala 800 dievčat, no mnohé ďalšie si tiež vyžadovali pozornosť, a tak hľadala vládne financovanie. To sa nedarilo. Vtedy sa Taitová rozhodla kandidovať. V roku 2000 sa zapojila do politickej kampane populistického kandidáta Alejandra Toleda a bola zvolená masívnym všeľudovým hlasovaním. Počas svojej funkcie porodila Taitová svoju druhú dcéru. „Pracovala som až do dňa, keď sa narodila,“ spomína s úsmevom. „To je výhoda športu!“

Taitovej poslaním v Kongrese je umožniť ťažiť z takejto výhody všetkým. Zasadila sa o vytvorenie pozície riaditeľky športu a mládeže vo vládnom kabinete a presadila, aby všetky základné školy mali učiteľov telesnej výchovy. Jej cieľom je „zmeniť víziu ľudí v chudobe“. A ako povedala: „Šport buduje charakter, nádej, dôstojnosť.“

DISKUTUJTE

- Prečo si myslíte, že Cecilia Taitová hovorí, že „šport buduje charakter, nádej, dôstojnosť“?
- Ako oslávila Ceciliin úspech jej komunita?
- Aké činnosti vo vašom živote vám ponúkajú nádej, dôstojnosť a radosť?

PRACOVNÝ LIST 27

OSLAVA ĽUDSKOSTI: PRÍBEHY Z OLYMPIJSKÝCH HIER

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

- Rovnováha
- Snaha o výnimočnosť
- Fair play
- Praktizovanie rešpektu
- Radosť z úsillia

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Diskusia, reflexia, spolupráca.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Spoznávanie a čerpanie inšpirácie z úspechov olympijských športovcov a ich vízií do budúcnosti.

OSLAVA OLYMPIZMU: OLYMPIJSKÝ DEŇ

Organizácia Olympijského dňa alebo týždňa je skvelým spôsobom propagácie olympizmu a olympijských hodnôt v miestnych komunitách.

OLYMPIJSKÝ DEŇ

OLYMPIJSKÝ DEŇ/TÝŽDEŇ

Olympijský deň 23. júna každoročne oslavuje šport a olympijské hodnoty, ktorými sú výnimočnosť, rešpekt a priateľstvo.

Olympijský deň je oveľa viac ako len športové podujatie; je to deň, kedy je svet aktívny.

Národné olympijské výbory, založené na troch pilieroch – **hýb sa, uč sa a objavuj** – organizujú športové a kultúrne a vzdelávacie aktivity po celom svete.

Niektoré krajiny začlenili podujatia Olympijského dňa do školských osnov a v posledných rokoch mnohé NOV organizovali koncerty a výstavy pri príležitosti tohto podujatia.

HÝB SA

Bud'te aktívni počas olympijského dňa. „Hýb sa“ môže označovať všetky druhy telesnej aktivity pre ľudí všetkých vekových kategórií a schopností.

UČ SA

Vyučovať a učiť sa o úlohe športu v spoločnosti a olympijských hodnotách!

OBJAVUJ

Vyskúšajte nové športy a veci, ktoré ste nikdy predtým nerobili.

ZDROJE

Súbor nástrojov MOV pod názvom „Olympijský deň“ pre NOV obsahuje podrobné informácie a pracovné listy, ktoré pomôžu pri organizácii a realizácii Olympijského dňa.

Ak sa chcete zapojiť do Olympijského dňa, kontaktujte svoj NOV. Navštívte www.olympics.com a zistíte kontaktné údaje vášho NOV.

Olympijský deň v Somálsku, 2018.

Olympijský deň v Japonsku, 2018.

ČASŤ 4

B. UČIŤ SA HRAŤ FÉR

Fair play je pôvodne športový koncept, dá sa však uplatniť mnohými inými spôsobmi a v kontextoch za hranicami športovísk. Naučiť sa správaniu fair play v športe môže viesť k rozvoju a posilňovaniu podobného správania v každodennom živote.

„Fair play je záležitosť ľudských práv. Práve prostredníctvom vzdelávania môže každý jeden z nás... získať širšie povedomie o všeobecných ľudských právach.“

Koichiro Matsura, generálny riaditeľ UNESCO. Ľudské práva a potreba vedieť. UNESCO, január 2001

Pôvodne bol fair play koncept z prostredia športu, ktorý zdôrazňoval hru podľa pravidiel. Rozhodcovia a funkcionári interpretovali a presadzovali pravidlá prostredníctvom postihov a trestov. Dnes má fair play význam presahujúci šport a dodržiavanie jeho pravidiel. Tento „duch fair-play“ je ťažké definovať, ale je ľahké ho identifikovať prostredníctvom špecifických typov správania (napr. potrasenie rukou na konci hry). Tento koncept sa stal tak populárnym, že takmer každá krajina vyvinula ekvivalent vo svojom vlastnom jazyku. Zatiaľ čo fair play bol pôvodne založený na hodnotových systémoch euroamerickej kultúry, tento koncept získal globálne uznanie ako základný princíp ľudských práv.

Fair play sa nedeje automaticky, keď sa deti a mladí ľudia zúčastňujú na tímových alebo skupinových aktivitách. Výskum z mnohých krajín v skutočnosti podporuje obavy, že niektoré súťažné športové aktivity skutočne prispievajú k nečestnému správaniu – podvádaniu, zneužívaniu návykových látok a agresii.⁵ Fair play – v športe alebo v akomkoľvek inom kontexte – sa musí učiť, a pretože je to myšlienka, ktorú deti zrejme ľahko chápajú, vyučovanie fair play je užitočný koncept v rôznych vzdelávacích kontextoch.⁶

Deti majú silný zmysel pre to, čo je spravodlivé. Fair play sa preto dá vyučovať v základných školách aj vo vyšších vekových kategóriách. Nasledujúce aktivity zohľadňujú toto široké spektrum použitia.

Londýn 2012: Rozhodkyňa Veronika Szucsová vyhlásila Nicolu Adamsovú z Veľkej Británie za víťazku po jej finálovom zápase v boxe žien (51kg) proti Čiňanke Cancan Renovej v londýnskej ExCeL Aréne.

ČO JE FAIR PLAY?⁷

Táto aktivita môže byť použitá na to, aby pomohla študentom preskúmať význam fair play a identifikovať príklady fér a nefér hry.

„Fair play znamená, že rešpektujem svojich spoluhráčov a súperov. Niekedy je ťažšie hrať fér.“

14-ročný študent

„Snažím sa hrať fér, to znamená dodržiavať pravidlá. Ale v zápase, ktorý naozaj chceme vyhrať, musíme niekedy urobiť taktický faul.“

14-ročný futbalista

„Fair play neznamená len dodržiavanie písaných pravidiel, ale popisuje správne postoje športovcov a športovkýň a správneho ducha, podľa ktorého konajú...“

Medzinárodná charta fair play

Tokio 2020: Damian Warner (Kanada) a Steven Bastien (Spojené štáty americké) si podajú ruky počas súťaže v desiatboji mužov po behu na 400 m.

DISKUTUJTE

- Súhlasíte s každým z týchto tvrdení? Prečo/prečo nie?
- Čo podľa vás znamená fair play?
- Diskutujte o niektorých situáciách, v ktorých je ťažké riadiť sa duchom fair play.

PRACOVNÝ LIST 28

ŽIVOT PODĽA ZÁSAD FAIR PLAY

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Rovnováha

Fair play

Praktizovanie rešpektu

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Konštruktivizmus, kreativita, riešenie problémov, spolupráca, scénka, reflexia, diskusia.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Uznanie dôležitosti fair play nielen v športe, ale aj v živote.

ŽIŤ PODĽA ZÁSAD FAIR PLAY

Príbehy o skutkoch fair play nás všetkých inšpirujú. Študenti môžu po prečítaní alebo vypočutí príbehov nižšie vyrozprávať alebo napísať svoje vlastné príbehy fair play.

SKÔR, NEŽ ZAČNETE ČÍTAŤ – POLOŽTE TIETO OTÁZKY

Spomeňte si na prípad, keď pre vás niekto urobil niečo, čo robiť nemusel – keď vám vyšiel v ústrety. Ako ste sa cítili? Prečo sa takáto akcia nazýva „fair play“?

PREČÍTAJTE SI

Fair play na bobovej dráhe⁸

Eugenio Monti sa zapísal do histórie olympijského fair play v meste Innsbruck v Rakúsku počas zimných olympijských hier v roku 1964. Talian bol jedným z najlepších svetových bobistov. Boby sú sklolaminátové kukly na nožoch, ktoré sa kĺžu rýchlosťou 150 km za hodinu po ľadovej dráhe na úbočí hory. Sú postavené buď pre dvoch alebo štyroch jazdcov. Úlohou vodiča a ostatných jazdcov je snažiť sa udržať boby vyvážené a stabilné počas ich divokej jazdy v kľukatých zákrutách trate a prejsť cieľom v čo najrýchlejšom čase.

Monti už získal bronzovú medailu v štvorboboch. Veľmi túžil získať zlatú olympijskú medailu v dvojboboch. Keď čakal so svojím partnerom na vrchole tobogánu, kým na neho príde rad, uvedomil si, že pri boboch jeho hlavných

súperov Robina Dixona a Tonyho Nasha z Veľkej Británie je veľký zmätok. Stratili skrutku, ktorá držala jeden z nožov na saniach. Bez tejto skrutky by sa nemohli zúčastniť pretekov. Čo teraz?

Bez toho, aby sa nad tým zamyslel, Monti dvojici požičal skrutku zo svojich vlastných sanií. Nash a Dixon následne absolvovali svoju jazdu a získali zlatú medailu. Monti sa musel uspokojiť s tretím miestom. Za svoj prejav nezištnosti mu Medzinárodný výbor fair play udelil špeciálnu trofej Fair Play.

Monti bol odhodlaný ísť za svojím snom získať zlatú olympijskú medailu. Takže, hoci mal 40 rokov, opäť trénoval na zimné olympijské hry v roku 1968. Jeho schopnosti a dlhoročné skúsenosti boli napokon odmenené. Získal zlaté medaily v súťaži dvojbobov i štvorbobov.

DISKUTUJTE

- Prečo si myslíte, že Monti požičal druhému tímu svoju skrutku, keď to môže znamenať, že môže prísť o zlatú medailu, o ktorej roky sníval?
- Správal by sa takto každý? Prečo/prečo nie?
- Čo bolo pre Montiho dôležitejšie ako víťazstvo?
- Boby sú jedným z tých športov, v ktorých je kvalita vášho vybavenia veľmi dôležitá pre vaše šance na zisk medaily. Je to spravodlivé? Prečo áno alebo prečo nie? Aké iné športy vyžadujú drahé a moderné vybavenie?

Innsbruck 1964: Bobisti Eugenio Monti a Sergio Siorpaes z posádky Talianska I.

Nórsky lyžiarsky tréner Bjørnar Håkonsmoen

PREČÍTAJTE SI

Vďaka za lyžiarsku palicu!⁹

Kanaďania ďakujú počas pretekov nórskemu trénerovi za lyžiarsku palicu pre Saru Rennerovú

Stále vzdávajú hold nórskemu trénerovi lyžiarov, ktorý požičal kanadskej bežkyni Sare Rennerovej palicu, keď sa jej zlomila počas súťaže v behu na lyžiach na zimných olympijských hrách v Turíne.

Rennerová poslala Bjørnarovi Håkonsmoenovi fľašu vína. Tento čin ocenila aj kanadská bežecká komunita. A nórsky vedúci výpravy môže očakávať aj ďakovný list od Kanadského olympijského výboru. Rennerová a jeho tímová kolegyňa Beckie Scottová si vďaka požičanej palici vybojovali striebornú medailu.

„Bol to reflex,“ povedal Håkonsmoen. „Nemusel som premýšľať. Zasadou nórskoho tímu a moja zásada je taká, že by sme si mali navzájom pomáhať. Mali by sme súťažiť za rovnakých podmienok. Každý by mal mať dve lyže a dve palice.“

Pre Håkonsmoena bolo požičanie náhradnej palice Rennerovej jednoduchým úkonom. Pre ostatných je to príklad olympijského ducha, ktorý sa niekedy stráca v boji za medailami.

DISKUTUJTE

- Čo sa zdalo nórskemu trénerovi dôležitejšie ako zisk olympijskej medaily?
- Nórsky tím skončil v pretekoch štvrtý – bez medaily. Je fér pomôcť inému tímu, ak vás pripraví o medailu?

PREČÍTAJTE SI

Fair play na širom mori

Bola sobota 24. septembra 1988. Kanadský jachtár Lawrence Lemieux bol na olympijských hrách v Soule na druhom mieste v súťaži triedy Star. Preteky sa odohrávali v neprehľadnom vetre a drsných vlnách pri pobreží Kórey. To boli podmienky, ktoré Lemieux dobre poznal. Bol skúseným námorníkom na divokej vode. Bol takmer v pozícii, kedy mohol vyzvať lídra o zlatú medailu.

Zrazu kútikom oka uvidel na vlnách prázdny čln. V chladných vodách pri prázdnej lodi bol muž a mával rukami. Nečakaná vlna ho vyhodila z člna.

Lemieux bez váhania odbočil z kurzu a zastavil pri súperovi. Muža vytiahol z vody. Potom zamieril so svojou loďou k brehu, aby pre neho vyhľadal pomoc. Po záchrane sa Lemieux do pretekov opäť zapojil, no skončil výrazne v poli porazených. V pravom duchu olympijskej súťaže sa vzdal svojej šance vyhrať preteky, aby mohol pomôcť svojmu súperovi.

MOV ako uznanie za jeho čin udelil Kanaďanovi špeciálne olympijské ocenenie. Lemieux bol šťastný aj prekvapený, keď médiá urobili veľký rozruch okolo toho, čo by podľa neho urobil každý jachtár. „Prvým pravidlom plavby je: ak uvidíte niekoho v problémoch, pomôžte mu,“ povedal.

DISKUTUJTE

- Aká je podobnosť medzi predstavami nórskoho trénera a predstavami Lemieuxa o víťazstve?
- Súhlasíte s nimi? Prečo/prečo nie?

DISKUTUJTE

- Toto sú príbehy fair play v individuálnych športoch. Problémy fair play sa často objavujú v tímových športoch, ako je futbal alebo ľadový hokej. Preskúmajte dôvody, prečo majú tímové športy viac problémov s fair play. Ako sa športové organizácie snažia tieto situácie kontrolovať? Sú ich snahy úspešné? Prečo/prečo nie?
- Diskutujte o tejto téme: „Porazení vždy vyhrávajú trofej fair play.“ Je to pravda? Ak áno, znehodnocuje to takúto trofej?

FAIR PLAY V KOMUNITNOM ŠPORTE

Mnohé športové organizácie sa obávajú takých problémov, ako je neúctivé správanie športovcov a divákov a postoj „vyhrať za každú cenu“, ktorý prejavujú niektorí ľudia v ich športe. Spôsob, ako riešiť tieto problémy, je vytvoriť „kultúru fair play“.

Turin 2006: Kanadanka Sara Rennerová v akcii počas bežeckých pretekov žien na 10 km.

Kultúra fair play prospieva všetkým.

Pomocou programu fair play môže organizácia:

- potvrdiť, že účasť je právom, no že s právom prichádzajú aj povinnosti;
- začať vytvárať organizačnú kultúru, ktorá presadzuje pozitívne hodnoty medzi učiteľmi, študentmi, trénermi, účastníkmi, rodičmi a funkcionármi v rámci organizácie;
- poskytnúť viditeľný záväzok podporovať fair play pre športovcov, ako aj bezpečnosť a rešpekt;
- klásť dôraz na zábavu a rozvoj pohybových a športových zručností;
- podporovať záväzok, že účasť na všetkých aspektoch programu bude pozitívnou skúsenosťou pre športovcov, študentov, divákov, učiteľov, trénerov, rodičov, funkcionárov a dobrovoľníkov;
- poskytnúť jasný súbor očakávaní a smerníc pre každého v organizácii a zabezpečiť, aby organizácia za tieto očakávania zodpovedala; a
- vytvoriť víziu do budúcnosti a komplexný návod, pomocou ktorého môže organizácia realizovať svoje programy..

DISKUTUJTE
Vytváranie vhodného prostredia pre zmenu! Kde začneme?

Potrebujete program fair play? Preskúmajte tento koncept diskusiou o nasledujúcich otázkach s ľuďmi vo vašej organizácii:

1. Máme obavy z:
 - prejavov zlého prístupu k oponentom alebo medzi rovesníkmi?
 - prejavov zlého prístupu k učiteľom, trénerom, funkcionárom alebo rodičom?
 - používania vulgarizmov medzi hráčmi, študentmi alebo rodičmi v role divákov?
 - šikanovania alebo obťažovania?
 - nedostatočnej účasti niektorých skupín našej spoločnosti, dievčat a mladých žien alebo ľudí z odlišných kultúr?
 - miery odchodov?
 - vytvárania pozitívnejšieho imidžu našej organizácie?
 - toho, koľko negatívnej energie míňame na negatívne veci?
 - podvádžania?
2. Stanovila si naša organizácia postupy alebo opatrenia na riešenie týchto problémov?
3. Je naše vedenie (výkonný výbor, sekretariát atď.) odhodlané dodržiavať politiku fair play?
4. Zohľadňujú ciele a poslanie našej organizácie presadzovanie pozitívnych hodnôt, akými sú fair play a rešpekt voči všetkým ľuďom spojenými s našou organizáciou?
5. Zohľadňujú ciele a poslanie našej organizácie presadzovanie bezpečnosti našich účastníkov alebo študentov a podporu príjemného a pozitívneho prostredia?
6. Zohľadňujú ciele a poslanie našej organizácie jej vzdelávaciu úlohu pri rozvoji vedomostí a zručností spôsobmi primeranými veku jej členov?
7. Máme v našej organizácii výbor alebo osobu zodpovednú za otázky a problémy fair play? Hovoríme o týchto problémoch?
8. Zabezpečuje naša organizácia, aby každý jasne chápal ciele a očakávania nášho programu fair play?
9. Má naša organizácia kódexy správania pre študentov, hráčov, rodičov a trénerov/učiteľov?

NAŠA VÍZIA PRE BUDÚCNOSŤ FAIR PLAY: HODNOTENIE SITUÁCIE
Pri vytváraní zmien by ste mali myslieť na tieto veci:

1. Aspekty alebo silné stránky našej organizácie alebo školy, ktoré by podporili alebo povzbudili iniciatívu fair play, napr. silný vodca, záväzok rodičov, finančné zdroje, skvelé deti atď.
2. Najvýznamnejšie výzvy pri dodržiavaní fair play.
3. Naše ciele fair play: O päť rokov neskôr budú ľudia o našej organizácii hovoriť, že...
4. Iniciatívy fair play, ktoré by sme mohli začať realizovať už tento rok.
5. Budeme vedieť, že sme uspeli, keď...

REALIZÁCIA PROGRAMU FAIR PLAY¹⁰

Po realizácii všeobecného hodnotenia vašej situácie vám nasledujúce kroky pomôžu priblížiť sa vízií fair lay vo vašej organizácii alebo škole.

	Áno	Nie	V procese	Zodpovedná osoba?
1. Zabezpečte schválenie dlhodobého záväzku k fair play vašim výkonným výborom alebo administratívou.	☐	☐	☐	
2. Napíšte vyhlásenie o politike fair play špecifikujúce jej prínosy, ako je rešpekt, bezpečnosť, pozitívne hodnoty, rozvoj zručností, zábava atď.	☐	☐	☐	
3. Organizujte stretnutia na zabezpečenie angažovanosti kľúčových trénerov a/alebo učiteľov. (Poznámka: výber by mal závisieť od ich záväzku dodržiavať politiku fair play.)	☐	☐	☐	
4. Vytvorte podporný tím, ktorý bude spolupracovať s administratívou alebo exekutívou na riešení problémov súvisiacich s fair play.	☐	☐	☐	
5. Plánujte iniciatívy fair play (zmluvy, informačný bulletin, brožúry, plagáty, komisiu fair play, ocenenia, oznamy pred zápasom atď.).	☐	☐	☐	
6. Hľadajte finančnú podporu (firemnú alebo inú) pre potreby iniciatívy fair play.	☐	☐	☐	
7. Vypracujte zmluvy s trénermi, hráčmi a rodičmi a leták alebo informačný bulletin fair play, aby ste vysvetlili program fair play všetkým, ktorí sú súčasťou organizácie alebo školy.	☐	☐	☐	
8. Usporiadajte stretnutia s každým tímom alebo triedou a s rodičmi. Na týchto stretnutiach rozdajte zmluvy/usmernenia a vysvetlite program a iniciatívy fair play. Distribuuje newsletter fair play.	☐	☐	☐	
9. Umiestnite vlajočky/bannery/plagáty do zariadení na propagáciu programu fair play. V šatniach a sociálnych zariadeniach vylepte plagáty zobrazujúce princípy fair play a povinnosti hráčov.	☐	☐	☐	
10. Spíšte predzápasové alebo rozhlasové oznamy o fair play. Rozdajte ich do tímov alebo tried.	☐	☐	☐	
11. Pripravte a rozpošlite tímové hodnotiace háčky.	☐	☐	☐	
12. Vyberte dobrovoľníkov a vyberte víťazné tímy fair play, študentov, hráčov alebo triedy. Navrhnite ceny pre víťazov.	☐	☐	☐	
13. Pripravte a rozpošlite hodnotiace háčky rozhodcov. Naplánujte a implementujte juniorský porotcovský program.	☐	☐	☐	

SLUB FAIR PLAY PRE TRÉNEROV

Tréneri mladých športovcov sa musia zamerať na to, aby mladí ľudia rozvíjali a zdokonaľovali svoje zručnosti, hrali fér, tvrdo pracovali, posilňovali tímovú spoluprácu, bavili sa a – čo je najdôležitejšie – naučili sa rešpektovať tímových spoluhráčov, trénerov, súperov, funkcionárov a ich rozhodnutia aj hru samotnú.

Ako tréneri súhlasíme s dodržiavaním nasledujúcich zásad:

1. Budeme aktívne podporovať princípy fair play, ktoré zahŕňajú: rešpektovanie pravidiel; rešpekt k súperom; rešpekt k funkcionárom a ich rozhodnutiam; začlenenie; a neustále sebaovládanie.
2. Na všetky tréningy a súťaže sa budeme dôkladne pripravovať, aby sme naplno využili čas, ktorý máme pre tieto činnosti k dispozícii.
3. Nebudeme otvorene kritizovať žiadnych športovcov v našom tíme, súperiace tímy, funkcionárov alebo iných trénerov.
4. Ku všetkým športovcom sa budeme správať čestne a s rešpektom.
5. Budeme zohľadňovať a uvedomovať si bezpečnosť a potreby všetkých športovcov.
6. Budeme klásť dôraz na rešpekt, tímovú spoluprácu a zábavu a budeme sa snažiť pestovať v našich športovcoch lásku k hre.
7. Plne chápeme, že náš prístup ku koučovaniu je navrhnutý tak, aby slúžil v prvom rade potrebám mladých ľudí a nie trénerom a rodičom.
8. Budeme sa snažiť naučiť našich športovcov, aby pre víťazstvo tvrdo pracovali, ale nevyhrávali za každú cenu.
9. Budeme rešpektovať našich kolegov trénerov a spolupracovať s nimi, aby sme boli maximálne osožní pre športovcov.

Podpis:

Dátum:

Tím:

Kópia tejto „zmluvy“, podpísaná trénerským kolektívom, by mala byť na začiatku sezóny odovzdaná rodičom každého z hráčov v tíme.

ZÁVÄZOK FAIR PLAY PRE RODIČOV

Rodičia mladých športovcov by mali súhlasiť s dodržiavaním nasledujúcich zásad a zabezpečiť, aby každý, kto sprevádza ich deti a sleduje ich počas športových aktivít, konal rovnako.

Kópie tejto „zmluvy“ by mali byť na začiatku sezóny rozdane rodičom na podpis a následne odovzdané späť manažérovi tímu ich dieťaťa.

1. Za každých okolností budeme aktívne podporovať zásady fair play. Medzi ne patrí: rešpektovanie pravidiel; rešpekt k svojim súperom; rešpekt k funkcionárom a ich rozhodnutiam; začlenenie; a sebaovládanie za každých okolností.
2. Prevezmeme zodpovednosť za bezpečnú a včasnú prepravu našich detí na všetky plánované zápasy a tréningy.
3. Budeme rešpektovať limit jedného rodiča na hráča v šatniach alebo prípravných priestoroch pred zápasom, tréningom alebo iným podujatím. Urobíme všetky rozumné opatrenia, aby sme do týchto priestorov neprivedli súrodencov, priateľov alebo iných príbuzných.
4. Budeme rešpektovať potrebu každého športovca mať pred a po zápasoch a tréningoch svoj vlastný priestor a čas so svojimi trénermi.
5. Tréningovanie necháme na trénerský tím a nikdy nebudeme zasahovať do činnosti trénerov, ani podkopávať ich autoritu. Nebudeme povzbudzovať naše deti, aby hrali hru spôsobom, ktorý nie je v súlade s pokynmi alebo plánmi trénera.
6. Akékoľvek/všetky obavy oznámime manažérovi tímu, nie priamo trénerskému personálu. Manažér v prípade potreby naplánuje stretnutie rodičov a trénerov.
7. Podporíme tím, keď nás o to požiadajú – pomocou pri získavaní finančných prostriedkov, účasťou na tímových stretnutiach a špeciálnych podujatiach.
8. Zabezpečíme, aby mali naše deti k dispozícii vhodný a bezpečný výstroj.

..... Podpísanú časť nižšie vráťte manažérovi tímu

Meno:

Súhlasím s tým, že sa budem riadiť týmito zásadami.

Podpis:

Dátum:

Tím:

ZÁVÄZOK FAIR PLAY PRE ŠPORTOVCOV A ÚČASTNÍKOV

Táto zmluva pomôže hráčom zaviazat' sa a niesť zodpovednosť za zásady, ktoré budú riadiť ich správanie na športovisku aj mimo neho.

1. Budem dodržiavať pravidlá fair play. Budem rešpektovať pravidlá hry. Budem rešpektovať svojich súperov. Budem rešpektovať funkcionárov a ich rozhodnutia. Pomôžem zabezpečiť, aby všetci moji spoluhráči dostali šancu zúčastniť sa. Vždy si zachovám sebakontrolu.
2. Som súčasťou tímu a budem tímovým hráčom.
3. Víťazstvo nie je všetko. Najdôležitejšie je vydať zo seba maximum vo všetkých zápasoch a tréningoch.
4. Budem rešpektovať svojich spoluhráčov.
5. Ak dám gól, poďakujem spoluhráčom za to, že mi pomohli skórovať. Ak náš tím inkasuje gól, povzbudím svojich tímových kolegov a nabudúce sa im budem snažiť viac pomôcť.
6. Budem počúvať pokyny môjho trénera.
7. Šport je zábava, ale škola je dôležitejšia.

..... Podpísanú časť nižšie vráťte manažérovi tímu

Meno:

Súhlasím s tým, že budem dodržiavať pravidlá môjho tímu.

Podpis:

Dátum:

Tím:

ČASŤ 4

C. PREJAVOVANIE REŠPEKTU K SEBE SAMÉMU, DRUHÝM A ŽIVOTNÉMU PROSTREDIU

Keď sa mladí ľudia, ktorí žijú v multikultúrnom svete, naučia akceptovať a rešpektovať rozmanitosť a praktizovať osobné mierové správanie, podporujú mier a medzinárodné porozumenie.

Ako dokáže nejaká krajina vniesť mier do spoločností, v ktorej panuje odveká nenávisť, protichodné hodnoty alebo obrovské ekonomické rozdiely? Pre vedúcich predstaviteľov a pedagógov v športe je to veľká výzva. Hlavnou úlohou vzdelávania bolo v priebehu histórie uchovávanie a odovzdávanie tradícií – zvyčajne tradícií dominantnej kultúry v spoločnosti. Ale lídri v multikultúrnej spoločnosti majú inú úlohu. Ich úlohou je rozvíjať komunity študentov, ktorí akceptujú a rešpektujú ľudí z iných kultúr.

Napríklad od konca apartheidu Juhoafričania spolupracovali na vytvorení novej spoločnosti, v ktorej existuje akceptácia a rešpekt voči ľuďom všetkých rás. Dôležitú úlohu v tomto procese zohrávajú športoví lídri a pedagógovia.

Čo však znamená rešpektovať ostatných? A predovšetkým, ako lídri niečo také učia? V čom sa odlišuje trieda, v ktorej sa deti učia rešpektu a akceptovaniu kultúrnych rozdielov? Aké aktivity pomôžu deťom a mladým ľuďom naučiť sa žiť medzi sebou v mieri – ako deti aj ako dospelí? Toto sú otázky, ktorým sa bude venovať táto časť.

Multikultúrna výchova začína v srdciach a mysliach riaditeľov škôl a učiteľov. Učitelia multikultúrnej výchovy by si mali osvojiť tieto zásady:

- Všetci ľudia a všetky kultúry majú hodnotu, a preto všetci ľudia – vrátane žien, detí, ľudí so zdravotným postihnutím, etnických menšín atď. – majú ľudské práva a spoločenskú zodpovednosť.
- Násilie nie je najlepší spôsob riešenia konfliktov.

- Deti treba učiť akceptovaniu a rešpektovaniu kultúrnych rozdielov. Musí byť súčasťou každej aktivity v školskom programe a počas školského dňa. Rasizmus a intolerancia sú často výsledkom nevedomosti a strachu. Pochopenie a prijatie rozdielov sa rozvíja, keď ľudia spolu žijú, pracujú a hrajú sa.
- Rodiny a komunita zohrávajú dôležitú úlohu pri podpore alebo podkopávaní vášho úsilia učiť sa rešpektu a akceptovaniu druhých. Požiadajte rodičov a komunitu, aby podporili vaše úsilie.

Postrehy týkajúce sa rešpektu k sebe a ostatným

- Tradície sú hlavným faktorom pri budovaní spoločnosti založenej na rešpektovaní seba a iných. Akceptovanie rozmanitosti je dobrým základom pre rozvoj rešpektu k druhým.
- Spochybňovanie predsudkov podporuje toleranciu a úctu k druhým.

„Cieľom olympijského hnutia je prispieť k budovaniu mierového a lepšieho sveta vzdelávaním mládeže prostredníctvom športu praktizovaného v súlade s olympizmom a jeho hodnotami.“

Olympijská charta

„Nové učebné osnovy budú v podstate... podporovať vzdelávanie, ktoré zahŕňa kultúru ľudských práv, viacjazyčnosť a multikulturalizmus a citlivosť na hodnoty zmierenia a budovania národa.“

Profesor S. Bengu, Predslov k učebnému plánu Južnej Afriky z roku 2005

Londýn 2012: Na záver svojho rozbehu na 5000 m mužov Mo Farah z Veľkej Británie (vľavo), ktorý skončil tretí, blahoželá Filipíncovi Rene Herrerovi, ktorý skončil ako posledný.

ŽIŤ V SÚLADE SO ZÁSADAMI REŠPEKTU

Športovci, ktorí v súťaži prejavujú rešpekt a dôstojnosť, sú vzorom pre mladých ľudí.

PREČÍTAJTE SI

Pôvab pod tlakom: Michelle Kwanová (USA)

Nikto nemá rád prehru v dôležitej súťaži. Pre olympijského športovca je veľmi ťažké prísť o medailu, o ktorej si všetci mysleli, že ju získa. Je veľmi ťažké neukázať svoje sklamanie. Na otázky médií je veľmi ťažké odpovedať. Je ťažké pokračovať, keď víete, že sen vášho života sa nesplní.

Nagano 1998: Americká krasokorčuľiarica Michelle Kwanová v akcii počas individuálnej súťaže žien.

V súťaži žien v krasokorčuľovaní na zimných olympijských hrách v Nagane 1998 ukázala mladá tinedžerka Michelle Kwanová z USA svetu, ako prijať zdruvujúcu prehru v duchu fair play. Očakávalo sa, že Kwanová získa zlatú medailu. Bola majsterkou sveta; vo väčšine súťaží v tom roku bola najlepšia. Avšak v tú olympijskú súťažnú noc jej mladučka tímová kolegyňa Tara Lipinská zajazdila vo finále neuveriteľný program a porazila Kwanovú, ktorá získala striebornú medailu.

Do dejín sa však zapísal spôsob, akým sa Kwanová zachovala po súťaži. Na počinálovej tlačovej konferencii sa k Lipinskej správala ako k dobrej priateľke a jednoducho povedala: „Možno to nie je tá farba medaily, akú som chcela, ale beriem ju... taký je život, nie?“¹¹

„Spôsob, akým sa zachovala – zostane v pamäti navždy.“ Je to jedna z najšarmantnejších športovkýň, aké tu kedy boli,“ povedal jeden z prizeračích sa.

Ďalší vyhlásil: „Nikdy som nevidel nikoho, kto by sa vyrovnával s drvivou porážkou s väčšou rozvahou, dôstojnosťou a zrelosťou ako dospievajúce dievča menom Michelle Kwanová.“

DISKUTUJTE

- Prečo ľudia obdivujú spôsob, akým Michelle Kwanová konala po tom, čo vyhrala striebornú, a nie zlatú medailu? Obdivuješ ju? Prečo/prečo nie?
- Ako sa správajú športovci, ktorí nevedia prijať prehru, keď sú porazení v súťaži? Prečo si myslíte, že sa takto správajú? Aké sú dôsledky tohto zlého správania pre iných športovcov? Pre divákov? Pre šport?
- Ako by ste mohli počas športového zápolenia prejaviť rešpekt k súperom alebo k inému tímu? Ako by ste mohli ukázať, že víete prijať porážku, keď váš tí prehrá v súťaži?

PRACOVNÝ LIST 29

PREJAVOVANIE REŠPEKTU K SEBE SAMÉMU A DRUHÝM

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Praktizovanie rešpektu

ODPORUČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Pýtanie sa, debatné schopnosti, kreativita, riešenie problémov, spolupráca, literárne kruhy.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Uvedomiť si, že rešpekt je mocným nástrojom na transformáciu nášho vlastného života a života iných.

ĽUDSKÉ PRÁVA: ZÁKLAD PRE REŠPEKT A PRIJATIE

V roku 1948 sa Organizácia Spojených národov dohodla na znení Všeobecnej deklarácie ľudských práv. Tento dokument načrtáva základné princípy spoločnosti, v ktorej má každý právo na dôstojnosť a slobodu.

PREČÍTAJTE SI

Všeobecná deklarácia ľudských práv¹²

Úvod:

- Uznanie prirodzenej dôstojnosti a rovnakých a neodňateľných práv všetkých členov ľudskej rodiny je základom slobody, spravodlivosti a mieru vo svete.
- Nerešpektovanie a pohrdanie ľudskými právami vyústilo do barbarských činov, ktoré pobúrili svedomie ľudstva, a príchod sveta, v ktorom sa budú ľudské bytosti tešiť zo slobody prejavu a viery a slobody od strachu a núdze, bol vyhlásený za najvyššiu aspiráciu ľudstva.
- Ak nemá byť človek nútený uchýľovať sa k vzbuře proti tyranii a útlaku ako poslednej možnosti, je nevyhnutné, aby boli ľudské práva chránené zákonom.
- Je nevyhnutné podporovať rozvoj priateľských vzťahov medzi národmi.
- Národy Organizácie Spojených národov v Charte opätovne potvrdili svoju vieru v základné ľudské práva, v dôstojnosť a hodnotu ľudskej osobnosti a v rovnaké práva mužov a žien a rozhodli sa podporovať sociálny pokrok a lepšiu životnú úroveň vo väčšej slobode.
- Členské štáty prevzali záväzok dosiahnuť v spolupráci s Organizáciou Spojených národov podporu.
- Spoločné chápanie týchto práv a slobôd má najväčší význam pre plnú realizáciu tohto záväzku.

- Valné zhromaždenie vyhlasuje túto Všeobecnú deklaráciu ľudských práv ako spoločný cieľ pre všetkých ľudí a všetky národy, aby sa každý jednotlivец a každý orgán spoločnosti, majúci túto deklaráciu neustále na pamäti, snažil vyučovaním a vzdelávaním podporovať rešpektovanie týchto práv a slobôd a progresívnymi opatreniami, národnými a medzinárodnými, zabezpečiť ich všeobecné a účinné uznanie a dodržiavanie, a to medzi samotnými ľuďmi členských štátov, ako aj medzi ľuďmi na územiach pod ich jurisdikciou.

Článok 1

Všetky ľudské bytosti sa rodia slobodné a rovné v dôstojnosti a právach. Sú obdarení rozumom a svedomím a mali by sa voči sebe správať v duchu bratstva.

Článok 2

Každý má právo na všetky práva a slobody uvedené v tejto deklarácii. Okrem toho sa nesmie robiť žiadny rozdiel na základe politického, jurisdikčného alebo medzinárodného postavenia krajiny alebo územia, ku ktorému osoba prináleží, či už je nezávislé, poručnícke, nesamosprávne alebo podrobené inému obmedzeniu suverenity.

Článok 3

Každý má právo na život, slobodu a osobnú bezpečnosť.

? SKÔR, NEŽ ZAČNETE ČÍTAŤ - POLOŽTE TIETO OTÁZKY

- Aké práva sú chránené vo vašej komunite?
- Ako sú tieto práva chránené?
- **Kľúčové slová:** prirodzený, neodňateľný, barbarský, aspirácia, donútený, uchýľovať sa, znovu zdôrazniť, právomoc, obdarený, suverenita.

DISKUTUJTE

- Uvedte ľudské práva, o ktorých sa hovorí v týchto článkoch zo Všeobecnej deklarácie ľudských práv. Čo znamená „bezpečnosť osoby“?
- Aké sú dôsledky diskriminácie a porušovania ľudských práv jednotlivcov, rodiny a komunity?
- Aké sú príklady problémov s ľudskými právami vo svete? Vo vašej krajine? Vo vašej komunite? Vo vašej škole/triede?
- Aké kroky môžu ľudia podniknúť na ochranu svojich práv?
- Prečo je dôležité brať ohľad na ľudské práva?

MAŤ PRÁVA ZNAMENÁ MAŤ POVINNOSTI

V tejto aktivite študenti preskúmajú myšlienku práv a povinností vytvorením charty práv a povinností vo svojej triede alebo skupine.

DISKUTUJTE

- Zamyslite sa nad situáciou vo vašej komunite, kde neboli rešpektované práva mladých ľudí.
- Prečo sa to stalo? Ako by sa to dalo vyriešiť?
- Zamyslite sa nad situáciou, keď mladí ľudia nesplnili svoju povinnosť rešpektovať práva iných. Čo ich k tomu motivovalo? Ako sa to dalo vyriešiť?
- Aké kroky by ste mohli podniknúť na ochranu svojich práv alebo práv iných?

PRACOVNÝ LIST 30

MOJE PRÁVA = MOJE POVINNOSTI

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Praktizovanie rešpektu

Rovnováha

Fair play

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Pýtanie sa, debatné schopnosti, kreativita, riešenie problémov, spolupráca, literárne kruhy.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Uvedomiť si, že rešpekt je mocným nástrojom na transformáciu nášho vlastného života a života iných.

„MÁM SEN“¹³

V tomto slávnom a inšpiratívnom prejave Martin Luther King Jr. oslovil tisíce ľudí na zhromaždení v USA v čase, keď Afroameričania zápasili o zabezpečenie svojich ľudských práv. Posolstvo jeho prejavu má význam na celom svete všade tam, kde dochádza ku konfliktom medzi ľuďmi rôznych rás, náboženstiev a tradícií.

„Mám sen, že jedného dňa tento národ povstane a bude žiť skutočný význam svojho kréda: ‘Považujeme tieto pravdy za samozrejmé: že všetci ľudia sú stvorení ako sebe rovní...’

Mám sen, že moje štyri malé deti budú jedného dňa žiť v národe, kde ich nebudú posudzovať podľa farby pleti, ale podľa ich charakteru.

Dnes mám sen...

Toto je naša nádej... Keď necháme slobodu zaznieť, keď ju necháme znieť z každej dediny a každej osady, z každého štátu a každého mesta, budeme môcť urýchliť príchod toho dňa, keď všetky Božie deti, černosi a belosi, Židia a pohania, protestanti a katolíci, si budú môcť podať ruky a spievať slová starého černošského spirituálu: „Konečne slobodní! Konečne slobodní! Vďaka Bohu Všemohúcemu, sme konečne slobodní!“

Martin Luther King Jr

Po prečítaní tohto prejavu si vypočujte [prejav Dr. Kinga](#).

Americký vodca pre občianske práva Martin Luther King Jr (1929–1968) hovoril k davu na pochode vo Washingtone v roku 1963.

DISKUTUJTE

- Aké je najdôležitejšie posolstvo prejavu Dr. Kinga?
- Aký bol jeho sen?
- Aké sú niektoré z dôvodov konfliktov medzi ľuďmi rôznych rás alebo kultúr?
- Aké kroky by ste dnes mohli podniknúť, aby ste pomohli iným mladým ľuďom nájsť pokoj a rešpekt vo svojom živote?

ROBIŤ ZLOŽITÉ ROZHODNUTIA

Šport a život nás často môžu stavať pred dilemy. Keď čelíme zložitým situáciám, robíme rozhodnutia, o ktorých sme presvedčení, že tieto situácie najlepšie vyriešia. Ako starneme, môžeme čerpať zo svojich skúseností ako dospelí, aby nám pomohli zvládnuť problémy s morálnymi dôsledkami, ako je napríklad podvádžanie v športe. Naučíme sa identifikovať postupy, ktoré sú jednoznačne správne alebo nesprávne a tieto lekcie môžeme použiť pri výchove mladých športovcov. Žiaľ, existujú príklady športovcov, ktorí nedodrжали pravidlá, ktorými sa riadi šport, a to môže byť pre mladých ľudí mätúce. Preto je dôležitou súčasťou rozvoja mladého športovca naučiť sa zručnosti, ktoré mu poskytnú morálnu jasnosť v zložitých problémoch, ktoré sa v športe objavujú.

PRACOVNÝ LIST 31

ROBIŤ ZLOŽITÉ ROZHODNUTIA

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Praktizovanie rešpektu

Rovnováha

Fair play

ODPORUČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Riadená diskusia, sokratovské kladenie otázok, riešenie problémov, spolupráca, schopnosť myslenia, komunikačné schopnosti, kreativita.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Rozvíjanie zručností, ktoré vám pomôžu usmerniť rozhodovanie – ovplyvnené olympijskými hodnotami – v zložitých situáciách.

REŠPEKT K ŽIVOTNÉMU PROSTREDIU

Ochrana a rešpektovanie životného prostredia ide ruka v ruku s rešpektovaním seba a ľudí okolo vás. S klimatickými zmenami, ktoré ovplyvňujú teploty na celom svete, podobne ako mnohé iné veci, sú čoraz viac ovplyvňované zimné aj letné športy.

Vplyv vyšších teplôt – častejšie záplavy, rozsiahlejšie suchá a stúpajúca hladina morí – čoraz viac určuje, kde, kedy a ako sa dá športovať. Strácajú sa hracie plochy, menia sa hracie sezóny a ovplyvňuje sa načasovanie a riadenie športových podujatí. Okrem fyzických dôsledkov klimaticky náročných podmienok na športové súťaže majú tieto dopad aj na tréningový režim športovcov, účasť verejnosti v pohybových aktivitách, sponzoring a program televízneho vysielania. Šport však nie je len obeťou zmeny klímy; je tiež prispievateľom k tejto situácii – prostredníctvom emisií skleníkových plynov vyplývajúcich z cestovania, spotreby energie a iných foriem spotreby.

Športová komunita by mala zohrávať aktívnu úlohu v boji proti klimatickým zmenám. Šport má jedinečné postavenie na to, aby zohrával vedúcu úlohu pri presadzovaní väčšej environmentálnej zodpovednosti.

PREČÍTAJTE SI

Parížska klimatická dohoda¹⁴

V boji proti klimatickým zmenám a ich negatívnym vplyvom dosiahli svetoví lídri na konferencii OSN o zmene klímy (COP21) v Paríži 12. decembra 2015 prelom: historickú Parížsku dohodu. Dohoda je právne záväznou medzinárodnou zmluvou a nadobudla platnosť 4. novembra 2016.

Dohoda stanovuje dlhodobé ciele, ktorými sa budú riadiť všetky národy:

- podstatne znížiť celosvetové emisie skleníkových plynov, aby sa obmedzil nárast globálnej teploty v tomto storočí o 2 stupne Celzia a zároveň pokračovať v úsilí o ďalšie obmedzenie nárastu na 1,5 stupňa;
- každých päť rokov prehodnocovať záväzky krajín;

- poskytnúť rozvojovým krajinám finančné prostriedky na zmiernenie dopadov zmeny klímy, posilnenie odolnosti a zlepšenie schopnosti prispôsobiť sa klimatickým vplyvom.

Dohoda zahŕňa záväzky všetkých krajín znížiť emisie a spolupracovať na prispôbení sa dopadom zmeny klímy a zároveň vyzýva krajiny, aby svoje záväzky časom posilnili. Poskytuje rozvinutým krajinám cestu, ako pomáhať rozvojovým krajinám v ich úsilí o zmiernenie dopadov zmeny klímy a adaptáciu na ňu, pričom vytvára rámec pre transparentné monitorovanie a podávanie správ o cieľoch krajín v oblasti klímy.

Parížska dohoda poskytuje trvalý rámec, ktorý bude viesť globálne úsilie na ďalšie desaťročia.

Osvojenie si ekologického a zodpovedného prístupu

Myslieť globálne a konať lokálne je kľúčom k prijatiu environmentálne uvedomelého postoja. Naučiť sa rešpektovať životné prostredie je rovnako dôležité ako naučiť sa rešpektovať seba a svoje okolie. Je to tiež v súlade s cieľom olympijského hnutia vybudovať lepší svet prostredníctvom športu. Je zodpovednosťou každého jednotlivca a organizácie športovať environmentálne udržateľným spôsobom, vzdelávať ľudí a zvyšovať povedomie o tejto problematike.

- Vďaka jedinečnej pozícii športu môžu športovci (ako vzory a ambasádori) a športové federácie pomôcť zvýšiť povedomie o otázkach životného prostredia a inšpirovať ostatných, aby konali. Toto je možné dosiahnuť prostredníctvom obhajoby, podpory

Tokio 2020: Zber odpadu v rámci prípravy na olympijské hry.

úsilia o ochranu a účasti na iniciatívach, ktoré podporujú udržateľnosť.

- Pedagógovia môžu tiež výrazne ovplyvniť mladých ľudí, aby rešpektovali životné prostredie tým, že si osvoja udržateľné postupy v ich vlastných triedach a školách. Praktickými udržateľnými krokmi sú napríklad používanie recyklovaných materiálov, znižovanie spotreby energie a podpora programov znižovania odpadu a recyklácie.
- Pedagógovia môžu tiež vyučovať environmentálnu výchovu, ktorá zahŕňa témy ako zmena klímy, ochrana a trvalo udržateľný život. Dá sa to dosiahnuť diskusiami v triede, exkurziami a praktickými aktivitami, ktoré umožnia študentom pochopiť skutočné výsledky ich konania.
- Na miestnej úrovni môžu športové kluby a školy prispieť malými, ale

zmysluplnými aktivitami, ako je zabezpečenie toho, aby zariadenia po použití zostali čisté, používanie opakovane použiteľných fliaš na vodu namiesto jednorazových plastových, spolujazda alebo používanie verejnej dopravy na cestu na podujatia, správna likvidácia odpadu a recyklácia, odpájanie zariadení, keď sa nepoužívajú, rešpektovanie prírodných ekosystémov pri športovaní vonku a spolupráca s environmentálnymi organizáciami pri plánovaní komunitných podujatí, ako je čistenie pláží alebo výsadba stromov.

DISKUTUJTE

- Uvedte príklady dôsledkov zmeny klímy na šport.
- Akými spôsobmi môže vaša organizácia, škola, trieda alebo komunita prispieť k plneniu cieľov Parížskej klimatickej dohody v každodennom živote?

ČASŤ 4

D. VYNAKLADANIE MAXIMÁLNEHO ÚSILIA PRE DOSIAHNUTIE VÝNIMOČNOSTI

Zameranie sa na výnimočnosť môže pomôcť mladým ľuďom robiť pozitívne, zdravé rozhodnutia a venovať úsilie stať sa tým najlepším vo všetkom, čo robia.

Mladí ľudia potrebujú bezpečné sociálne a fyzické prostredie, aby mohli robiť dobré rozhodnutia a stať sa tým najlepším, čím môžu byť. Zdravá komunita považuje blaho mladých ľudí za prioritu číslo jedna. Zdravá spoločnosť:

- je čistá a bezpečná;
- dbá na potreby všetkých detí a mladých ľudí – dievčat a chlapcov, detí s poruchami učenia a detí so sluchovým, zrakovým a iným telesným postihnutím;
- poskytuje deťom a mladým ľuďom všetkých vekových kategórií každodenné príležitosti na pohybovú aktivitu;
- poskytuje prostredie bez diskriminácie, obťažovania a zastrášovania;
- je miestom, kde sa oceňujú a rešpektujú individuálne rozdiely a kultúrne tradície; a
- uznáva, že rodičia a komunita zohrávajú dôležitú úlohu pri pomoci rozvíjať zdravé deti a mládež.

Singapúr 2010: Izraelčanka Fanny Beisaronová, Portugalčan Miguel Valente Fernandes, Maďarka Eszter Dudásová a Rakúšan Alois Knabl z tímu Európy 1 po víťazstve v triatlone zmiešaných štáfiet na olympijských hrách mládeže.

„Sme tím, čo opakovane robíme. Výnimočnosť teda nie je čin, ale zvyk.“

Aristoteles, filozof (384 – 322 pred n. l.)

„Čokoľvek robíte alebo snívate urobiť, začnite s tým. Odvaha v sebe ukrýva silu, kúzlo a génia!“

Johann Wolfgang von Goethe, nemecký básnik (1749 – 1832)

PRACOVNÝ LIST 32

VYNAKLADANIE MAXIMÁLNEHO ÚSILIA PRE DOSIAHNUTIE VÝNIMOČNOSTI

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Snaha o výnimočnosť

Rovnováha

ODPORUČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Pýtanie sa, spolupráca, kreativita, denníky, reflexívne denníky, blogy, vlogy, učenie sa pomocou kolotoča, učenie sa pomocou skladačky, zdieľanie v kruhu.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Uvedomenie si, že snaha o výnimočnosť je o testovaní hraníc osobného potenciálu a snahe zlepšiť sa.
- Pochopenie, že tento princíp sa vzťahuje na všetky aspekty nášho života.

VÝNIMOČNOSŤ AKO ŽIVOTNÝ ŠTÝL

? SKÔR, NEŽ ZAČNETE ČÍTAŤ – POLOŽTE TIETO OTÁZKY

Ako športovci dosahujú výnimočnosť vo svojich športoch?

PREČÍTAJTE SI

Čínska atlétka storočia: Deng Yapingová

V Číne je stolný tenis veľmi populárny šport a Deng Yapingová je jednou z najväčších svetových hráčok. Začala ako päťročná. Keď mala deväť rokov, vyhrala juniorský šampionát vo svojej provincii. Vo veku 13 rokov vyhrala svoj prvý národný šampionát. Bola to mladá dáma s obrovským talentom.

Bola však nízka – merala menej ako 1,5 metra. Pre svoju výšku a napriek jej talentu ju pôvodne do národného tímu odmietali. Ale vďaka jej talentu, sebavedomiu a vytrvalosti sa nakoniec v roku 1988 dostala do výberu. Prvý medzinárodný titul vo štvorhre získala v roku 1989, keď mala iba 16 rokov a prvý titul vo dvojhre o dva roky neskôr.

„Už od malička som snívala o tom, že budem majsterkou sveta,“ povedala. V roku 1989 vyhrala Ázijský pohár a v nasledujúcom roku získala tri tituly na 11. Ázijských hrách.

Jej prelom na najvyššej úrovni nastal v roku 1991, keď získala titul majsterky sveta vo dvojhre v Japonsku. To odštartovalo jej nadvládu v tomto športe na ďalších sedem rokov.

Na konci svojej kariéry v roku 1997 získala štyri zlaté olympijské medaily a 10 titulov majsterky sveta.

Deng, ktorá bola dvakrát zvolená do Komisie športovcov Medzinárodného olympijského výboru, pokračovala v podpore účasti žien v stolnom tenise. Jej diplomová práca má názov *Od zviazaných nôh k olympijskému zlatu: Prípady ženského stolného tenisu*.

DISKUTUJTE

- Čo vám fotografia Deng Yapingovej hovorí o duchu športu?
- Aké vlastnosti a hodnoty vám pomáhajú uspieť?

„Kvalita života človeka je priamo úmerná jeho záväzku k výnimočnosti, bez ohľadu na oblasť, ktorú si zvolil.“

Vincent Lombardi, atletický tréner (1913–1970)

Atlanta 1996: Čínska stolnotenisevská hviezda Deng Yapingová v akcii na ceste k zlatej medaile v ženskej dvojhre.

Majstrovstvá sveta vo futbale 1994 v USA: Kamerunský útočník Roger Milla oslavuje strelenie gólu proti Rusku. Milla sa vo veku 42 rokov stal najstarším hráčom, ktorý strelil gól v histórii majstrovstiev sveta.

PREČÍTAJTE SI

Futbal je môj život: Roger Milla¹⁵ (Kamerun)

V Afrike je futbal viac ako len šport. Je to oslava života. Ak váš národný tím vyhrá veľkú medzinárodnú súťaž, každý dostane na druhý deň dovolenku. V Afrike mladí ľudia hrajú futbal všade a kdekoľvek: na akomkoľvek otvorenom ihrisku, na plážach, na uliciach a dvoroch, dokonca aj na balkónoch. Ako loptičku možno použiť akýkoľvek okrúhly predmet. Skórovanie často nehrá rolu.

Roger Milla z Kamerunu, jeden z najväčších afrických športových hrdinov, vždy hral pre zábavu. V rokoch 1976 a 1990 sa stal africkým hráčom roka. Radosť, ktorú prejavoval pri hraní, bola pozitívne nákazlivá.

S Millom ako ich lídrom kamerunský „Neskrotní levi“ vzali v roku 1990 majstrovstvá sveta v Taliansku útokom. Vo svojom úvodnom zápase porazili obhajcu titulu Argentínu. Napriek všetkému sa stali prvým africkým tímom, ktorý sa dostal do štvrtfinále majstrovstiev sveta vo futbale. Cestou chytili za srdce fanúšikov z celého sveta. Kto by mohol zabudnúť na tie chvíle v Taliansku, keď Milla po skórovaní zatancoval oslavný tanec okolo rohovej vlajky? Kto by mohol zabudnúť na jeho nadšenie, obetavosť a ducha?

Vo veku 38 rokov ako „supernáhradník“ Kamerunu strelil Milla dva góly, ktorými porazil Rumunsko a ďalšie dva góly, ktorými porazil Kolumbiu. Vo štvrtfinále proti Anglicku mal podiel na dvoch góloch Kamerunu. Na pôdu majstrovstiev sveta sa vrátil v roku 1994, keď vo veku 42 rokov skóroval proti Rusku a stal sa najstarším strelcom v histórii súťaže.

Roger Milla rád vyhral. Ale hral futbal, pretože ho miloval.

Barcelona 1992: Michael Jordan (USA) strieľa kôš počas zápasu proti Chorvátsku v basketbalovom turnaji mužov.

„V kariére som netrafil viac ako 9 000 striel. Prehral som takmer 300 zápasov. Dvadsaťšesťkrát mi zverili dať rozhodujúcu strelu a netrafil som. Vo svojom živote som zlyhával zas a znova. A to je dôvod, prečo som úspešný.“

Michael Jordan (USA), basketbalový hráč

DISKUTUJTE

- Aké vlastnosti pomohli outsiderovi z Kamerunu poraziť obhajcu titulu z Argentíny na MS 1990?
- Ako sa Rogerovi Millovi podarilo udržať sa tak dlho na špici?
- Predstierajte, že ste športový reportér. Nechajte svojho priateľa, aby predstieral, že je Roger Milla. Skúste zahrať rozhovor s týmto skvelým športovcom.

PREČÍTAJTE SI

Príbeh dvoch športovcov: Lis Hartelová a Jubilee

Jeden z najúžasnejších olympijských príbehov všetkých čias pochádza z jazdeckého športu. Lis Hartelová bola mladá žena z Dánska, ktorá bola paralyzovaná chorobou zvanou detská obrna. Napriek tomu si ona a jej kôň Jubilee užili slávu na olympijských hrách v roku 1952 a v roku 1956.

Hartelová milovala šport, ale jej hlavnou vášňou bola jazda na koni. Keď však bola tehotná s druhým dieťaťom, dostala detskú obrnu, po ktorej ochrnula od pásu nadol. Ako zázrakom porodila zdravé dieťa, a potom sa snažila obnoviť niektoré funkcie svojich svalov. Po niekoľkých rokoch sa jej stav zlepšil, no stále nemohla používať svaly pod kolenami.

Stále však mohla jazdiť. Samozrejme, že jej museli pomôcť nasadnúť a zosadnúť z koňa, ale to ju nezastavilo.

V roku 1952 dostali ženy právo súťažiť proti mužom v jazdeckom športe na olympijských hrách. Je to jeden z mála prípadov, keď ženy a muži súťažia v rovnakom športe. Napriek tomu, že nemohla chodiť, Hartelová získala strieborné medaily na hrách v rokoch 1952 a 1956. Hovorí sa, že počas súťaže sa z nej a jej koňa stala jedna jednotka – plynulo a obratne sa pohybovali v požadovaných pohyboch.

DISKUTUJTE

- Aké špeciálne vlastnosti preukázala Lis Hartelová pri ovládaní a komunikácii s koňom?
- Diskutujte o úrovni porozumenia a dôvery potrebnej medzi Lis Hartelovou a jej koňom na dosiahnutie ich úspechu.

Lis Hartelová na svojom koni Jubilee (vľavo) na olympijských hrách v roku 1956.

DLHÁ CESTA K VÍŤAZSTVU: PRÍBEH ŠPORTOVCA

Dnes takmer 100 000 olympionikov šíri ducha olympizmu po celom svete. Pre niektorých športovcov je cesta dlhá a pred dosiahnutím výnimočnosti je potrebné prekonať mnohé sklamaná.

PREČÍTAJTE SI

Dlhá cesta k víťazstvu: Dan Jansen¹⁶

Mnohé olympijské príbehy nás učia o vytrvalosti, ale len veľmi málo z nich je takých nezabudnuteľných, ako ten o rýchlokorčuliarovi Danovi Jansenovi, ktorý utrpel sériu neúspechov, keď sa o víťazstvo snažil viac ako desať rokov.

Svet sa s Jansenom prvýkrát stretol na hrách v Sarajeve v Juhoslávii v roku 1984, keď pomerne neznámy Američan obsadil pôsobivé štvrté miesto v súťaži na 500 m. V Calgary v roku 1988 bol favoritom na víťazstvo v pretekoch na 500 m a 1000 m. Ale osud mal iné plány. Jansenova sestra trpela leukémiou a zomrela len pár minút pred štartom pretekov. Vo svojom poslednom rozhovore s ňou sľúbil vyhrať na jej počesť. Ale namiesto toho Jansen spadol. Nielen raz, ale v oboch pretekoch. Z Calgary odišiel naprázdno. O štyri roky neskôr v Albertville sa opäť očakávalo víťazstvo Jansena. Po neuspokojivom výkone však opäť odišiel bez medaily.

V roku 1994 sa Jansen pripravoval na svoje štvrté olympijské hry v nórskom Lillehammeri. Vedel, že to bude jeho posledná šanca a dúfal, že svoju minulosť raz a navždy zahodí. Ale počas svojich prvých pretekov, na zdesenie všetkých, ktorí to sledovali, sa Jansen opäť pošmykol na 500 m a skončil ôsmy. Zostala tak už len jedna súťaž. Posledná v kariére.

Štyri dni po tom nešťastnom páde zaznela štartovacia pištoľ na štarte súťaže na 1000 m. A všetko magicky zapadlo na svoje miesto. Desiatročie sklamaná bolo zrazu vymazané, keď Jansen obsadil prvé miesto a vytvoril nový svetový rekord. Počas víťazného kola zdvihol svoju dcéru a niesol ju po ľade.

Dali jej meno Jane na počesť jeho zosnulej sestry. Bol to dokonalý koniec príbehu, ktorý sa stal inšpiráciou pre športovcov po celom svete.

Albertville 1992: Američan Dan Jansen štartoval ako favorit na zlato v rýchlokorčuľovaní mužov na 500 m, ale musel sa uspokojiť so štvrtým miestom.

SKÔR, NEŽ ZAČNETE ČÍTAŤ - POLOŽTE TIETO OTÁZKY

Aké vlastnosti podľa vás musia mať ľudia, aby dosiahli svoje ciele? Čo sa stane, keď zlyhajú?

DISKUTUJTE

- Vysvetlite, prečo si myslíte, že Dan Jansen vytrval na svojej ceste za ziskom olympijskej medaily.
- Ako Jansenove činy reprezentujú hodnoty olympizmu?

PRACOVNÝ LIST 33

VYTRVALOSŤ A OLYMPIJSKÉ HRY OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

- Snaha o výnimočnosť
- Radosť z úsilia
- Praktizovanie rešpektu

ODPORUČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Spolupráca, diskusia, pýtanie sa, zdieľanie v kruhu.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Uvedomenie si, že vytrvalosť nám môže pomôcť dosiahnuť úspech a realizovať náš potenciál.

DOKONČIŤ SÚŤAŽ

Byť najlepším, akým môžete byť, niekedy nevyhnutne neznamená, že ste boli najrýchlejší, dostali ste sa najvyššie, alebo že ste najsilnejší. Znamená to jednoducho, že ste splnili záväzok, ktorý ste si dali, bez ohľadu na akékoľvek prekážky.

PREČÍTAJTE SI

John Akhwari plní svoj záväzok

Mexico City 1968 bolo svedkom jedného z veľkých momentov v histórii maratónu. Stalo sa tak dlho po tom, čo preteky dokončili poslední pretekári. Všetci odchádzali zo štadióna. Bol prakticky prázdny. Zrazu sa na mieste, kde maratónska trasa vstupovala na štadión, objavil bežec. John Stephen Akhwari z Tanzánie sa bolestivo potácal po trati. Po nehode na maratónskej trase mal obviazané nohy. Pred ohromeným davom sa bolestivo predieral okolo trate. Najprv bolo ticho. Potom malý dav začal povzbudzovať tohto pozoruhodného športovca. Fandili mu, ako keby bol víťazom pretekov.

Keď sa ho reportér opýtal, prečo pokračoval aj napriek zraneniam, jednoducho povedal: „Myslím, že tomu nerozumieš. Moja krajina ma neposlala do Mexika na štart pretekov. Poslali ma dokončiť preteky.“

V roku 2000 na záverečnom ceremoniáli hier v Sydney Akhwarimu odovzdal vtedajší prezident MOV Juan Antonio Samaranch ocenenie, ktoré ho uznalo za živý symbol olympijského ideálu.

Sydney 2000: John Stephen Akhwari z Tanzánie na záverečnom ceremoniáli.

DISKUTUJTE

- Prečo si myslíte, že sa Akhwari nevzdal, aj keď bol zranený?
- Aké sú dôvody, prečo ľudia prestávajú robiť veci, ktoré chcú robiť, keď sa vyskytnú ťažkosti alebo prekážky?
- Porozprávajte príbeh o situácii, keď ste začali niečo robiť a prestali ste s tým, pretože ste mali ťažkosti alebo problém. Čo by ste urobili inak, keby ste mohli túto situáciu znovu vytvoriť alebo prežiť?
- Porozprávajte príbeh o situácii, keď ste niečo dokázali, aj keď sa vyskytli ťažkosti alebo problémy. Čo ste sa vtedy o sebe dozvedeli?

PRACOVNÝ LIST 34

ODOLNOSŤ A OLYMPIJSKÉ HRY

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Praktizovanie rešpektu

Radosť z úsilia

Fair play

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Spolupráca, scénka, zdieľanie v kruhu, tvorivé písanie, vzdelávanie na základe projektov, pýtanie sa.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Uvedomenie si, že výzvy sú neoddeliteľnou súčasťou života a športu, a že rozvíjaním odolnosti môžeme tieto výzvy prekonať.

VYNAKLADAŤ MAXIMÁLNE ÚSILIE

Pri týchto aktivitách sa od žiakov žiada, aby použili svoju predstavivosť. Pomôžte im predstaviť si budúcnosť, v ktorej robia to najlepšie, čo vedia. Toto je proces pozitívnej vizualizácie.

„Vízia bez činov je sen. Činy bez vízie sú bezcieľne. Vízia s činmi bude dosiahnutá.“

Anonym

PRACOVNÝ LIST 35

ODVAHA NA OLYMPIJSKÝCH HRÁCH

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Rovnováha

Snaha o výnimočnosť

Radosť z úsilia

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUCNOSTI

- Spolupráca, diskusia, pýtanie sa, zdieľanie v kruhu.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Porozumenie toho, akú významnú úlohu zohráva odvaha pre športovcov, ktorí sa zúčastňujú na olympijských hrách.

Vancouver 2010: Kanaďan François-Louis Tremblay vedie vo finále mužskej štafety v šortreku na 5000 m.

E. ŽIŤ HARMONICKÝ A VYVÁŽENÝ ŽIVOT – TELO, VÔĽA A MYSEĽ

Prijatie olympijských hodnôt môže pomôcť mladým ľuďom dosiahnuť vyvážený prístup k životu.

Pierre de Coubertin pochopil, že medzinárodné vzkriesenie olympijských hier podnieti záujem o šport a telesnú aktivitu medzi mladými ľuďmi. Dnes je to rovnako aktuálne ako pred viac ako 100 rokmi.

Londýn 2012: Športová gymnastka Gabrielle Douglasová z USA súťaží na kladine vo finále viacboja jednotlivých.

Zameranie moderného olympijského hnutia presahuje šport, zahŕňa kultúru, umelecké diela, environmentálne povedomie a vzdelávanie. To všetko môže zohrať svoju úlohu pri pomoci mladým ľuďom vybudovať si vyvážený prístup k životu.

„Telesno-kinestetická inteligencia je základom ľudského poznania, pretože život zažívame prostredníctvom našich zmyslovo-motorických skúseností.“

Vyučovanie a učenie prostredníctvom viacerých inteligencií,
L. Campbell, B. Campbell a D. Dickinson

„Bez ohľadu na to, ako sa vo vnútri cítite, vždy sa snažte vyzeráť ako víťaz. Aj keď zaostávate, nepretržitý výraz kontroly a sebadôvery vám môže dať psychickú výhodu, ktorá vás privedie k víťazstvu.“

Arthur Ashe, tenista a pedagóg (1943 – 1993)

„Moderné školstvo... sa nechalo uniesť extrémnou roztrieštenosťou... Každá sila funguje izolovane, bez akéhokoľvek spojenia alebo kontaktu so svojím susedom. Ak sú témou svaly, chcú vidieť iba zvieraciu funkciu. Mozog je vytvorený tak, akoby pozostával z malých, vzduchotesných priehradok.“

Pierre de Coubertin, zakladateľ moderných olympijských hier a olympijského hnutia (1863 – 1937)

NÁJDENIE ROVNOVÁHY

Odvaha a odhodlanie niektorých súťažiacich na olympijských hrách nás môže všetkých inšpirovať.

PREČÍTAJTE SI

Keď zvíťazí vôľa: Šun Fudžimoto

V Montreale v roku 1976 mladý japonský gymnasta predvádzal svoju zostavu na kruhoch. Pred zoskokom sa skrútil, otočil a vyvážil – dvojité salto s obratom. Oboma nohami ťažko dopadol na podlahu. Perfektné! Stál požadované tri sekundy, ale potom sa v agónii zrútil. Nikto nevedel, že štartuje so zlomeným kolenom, pretože sa zranil počas cvičenia prostných.

„Nechcel som robiť starosti svojim tímovým kolegom,“ vysvetlil Fudžimoto. Pre dopingové predpisy nemohol brať lieky proti bolesti. „Prinútil som sa zabudnúť na to, čo sa mohlo stať, keď som pristál,“ povedal neskôr. Vyržal teda svoju bolesť a nechal si ju pre seba.

Japonsko veľmi tesne súperilo so Sovietskym zväzom o zlatú medailu v športovej gymnastike družstiev. Fudžimoto bol jedným z ich najlepších gymnastov. Napriek zraneniam chcel pokračovať. Ale jeho tréner a jeho kolegovia, ktorí si teraz uvedomovali jeho bolesť, by mu nedovolili pokračovať s takým ťažkým zranením. Bez Fudžimota jeho päť tímových kolegov vedelo, že v nasledujúcich súťažiach nebudú môcť urobiť žiadne chyby. Všetci, inšpirovaní Fudžimotovou hrdosťou a odvahou, urobili maximum.

Keď boli vyhlásené výsledky, japonský tím vyhral zlatú medailu o 40 stotín bodu. Svoje víťazstvo venovali svojmu tímovému kolegovi, ktorý ich inšpiroval svojou odvahou.

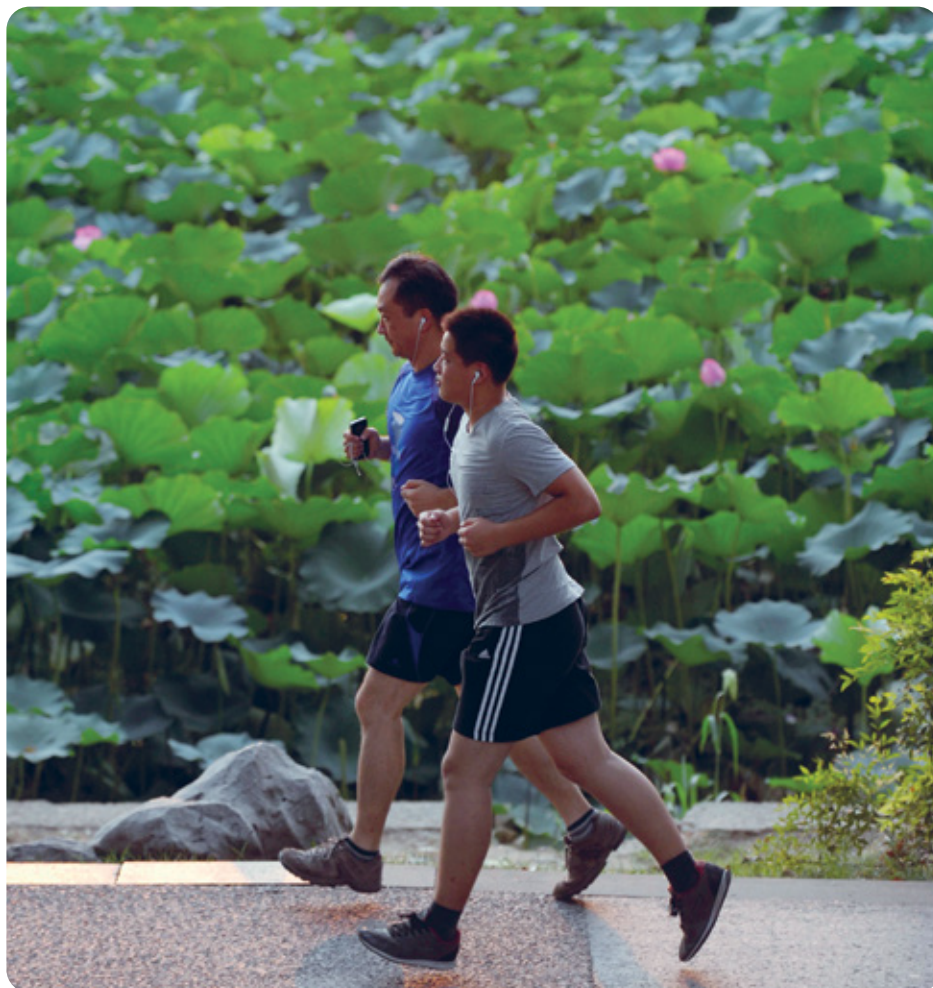
DISKUTUJTE

- Ako rozhodnutie Fudžimotovoho tímu demonštruje rovnováhu tela, vôle a mysle?
- Keby ste boli Fudžimoto, pokračovali by ste? Prečo/prečo nie?
- Obdivujete Fudžimotove činy?
- Prečo?

Montreal 1976: Japonský tím mužskej gymnastiky získal zlatú medailu. Šun Fudžimoto je úplne vľavo.

AKTÍVNY ŽIVOT

Obyvatelia Nankingu (Čína) si idú zabehať v blízkosti jazera Xuanwu, ktoré o rok neskôr bude hostiť kanoistické, veslárske a triatlonové súťaže na olympijských hrách mládeže v roku 2014.

PRACOVNÝ LIST 36

ŽIŤ AKTÍVNY, VYVÁŽENÝ A ZDRAVÝ ŽIVOT

OLYMPIJSKÉ VZDELÁVACIE TÉMY

Radosť z úsilia

Snaha o výnimočnosť

Fair play

Rovnováha

Praktizovanie rešpektu

ODPORÚČANÉ UČEBNÉ POSTUPY A ZRUČNOSTI

- Kreativita, spolupráca, riešenie problémov.

VÝSLEDOK UČENIA SA

- Rozpoznať, ktoré správanie prispieva k zdravému a škodlivému životnému štýlu.
- Výber športových a zdraviu prospešných aktivít, ktoré sa hodia k našim záujmom, bavia nás a podporujú pozitívny životný štýl.

FORMY AKTÍVNEHO ŽIVOTNÉHO ŠTÝLU

Obsah tejto dvojstrany môže pomôcť vašej škole, mládežníckej športovej organizácii alebo komunite zamyslieť sa nad spôsobmi zdravého aktívneho života, ktoré si môže osvojiť každý. Osvojte si filozofiu „Šport pre všetkých“ a BUĎTE AKTÍVNI!

„Zdravie je stav úplnej telesnej, duševnej a sociálnej pohody a nielen neprítomnosť choroby alebo slabosti.“

Svetová zdravotnícka organizácia¹⁸

Aké sú zdravotné výhody telesnej aktivity?¹⁷

Výhody pravidelnej telesnej aktivity boli jasne preukázané. Predovšetkým u dospelých praktizovanie 30 minút pohybovej aktivity miernej intenzity aspoň päť dní v týždni pomáha predchádzať alebo kontrolovať viac ako 20 chronických stavov, vrátane koronárnej choroby srdca, mŕtvice, cukrovky 2. typu, rakoviny, obezity, problémov duševného zdravia a ochorení pohybového aparátu. Sila vzťahu medzi telesnou aktivitou a pozitívnymi zdravotnými účinkami pretrváva u ľudí počas celého života, čo poukazuje

na potenciálne zdravotné prínosy, ktoré možno dosiahnuť, ak sa viac ľudí stane aktívnejšími počas svojho života.

Aktivita tiež prináša výhody pre psychickú a duševnú pohodu, napríklad prostredníctvom zlepšenia nálady, pocitu úspechu, relaxácie alebo uvoľnenia z každodenného stresu. Tieto výsledky môžu zohrávať dôležitú úlohu pri zlepšovaní dodržiavania pohybových návykov ľudí a zabezpečovaní zachovania prínosov pre ich telesné zdravie.

Deti hrajúce ragby počas Olympijského dňa.

Zásady pohybovej aktivity mladých ľudí

Pre deti mladšie ako päť rokov:

- Telesná aktivita by mala byť podporovaná od narodenia, najmä prostredníctvom hier na podlahe a aktivitami vo vode v bezpečnom prostredí.
- Deti v predškolskom veku, ktoré sú schopné chodiť bez pomoci, by mali byť pohybovo aktívne aspoň tri hodiny denne, rovnomerne počas celého dňa.
- Všetky deti mladšie ako päť rokov by mali minimalizovať množstvo času stráveného v sediacej polohe (s oporou alebo v sede)
- po dlhšiu dobu (okrem času stráveného spánkom).

Pre deti a mládež vo veku 5 – 18 rokov:

- Všetky deti a mladí ľudia by sa mali každý deň venovať pohybovej aktivite strednej až intenzívnej intenzity aspoň 60 minút až niekoľko hodín.
- Aktivity s intenzívnou intenzitou, vrátane tých, ktoré posilňujú svaly a kosti, by mali byť zaradené aspoň tri dni v týždni.
- Všetky deti a mladí ľudia by mali minimalizovať množstvo času stráveného dlhším sedením.

Mladšie deti začínajú svoj aktívny život hrou. Je to dôležité pre ich fyzický, kognitívny a sociálny rozvoj a je to do značnej miery diktované možnosťami, ktoré im rodičia a opatrovatelia poskytujú. Mladí ľudia sa počas tínedžerského veku stávajú nezávislými od rodičov a sú viac ovplyvnení priateľmi a vonkajšími vzormi.

Prípadová štúdia¹⁹

Lisa (14 rokov)

Lisa žije na vidieku. Kedysi chodila do malej miestnej základnej školy, ale teraz cestuje osem míľ autobusom na strednú školu, kde má veľa priateľov. Na základnej škole veľa športovala, ale prestala sa tomu venovať, pretože bolo ťažké dostať sa domov zo zápasov a tréningov. Jej otec je osamelý rodič, ktorý sa stará o Lisu a jej mladšieho brata Toma, no potrebuje, aby jej pomohla. Vo svojom voľnom čase je Lisa neustále v kontakte so svojimi kamarátmi zo školy prostredníctvom sociálnych médií, ale po škole sa pravidelne stretáva aj s kamarátmi vo svojej dedine, aby sa spolu bicyklovali alebo behali. Lisin otec, fyzioterapeut, vie o odporúčaníach pre pohybovú aktivitu detí a mládeže. Zapája deti do rodinných aktivít, aby znížil čas, ktorý strávia sedením doma. Doma si užívajú videohry so športovou tematikou a fitness súťažou, ale snažia sa ísť spolu von raz týždenne a cez víkend ako rodina, aby sa zúčastnili na športových aktivitách, ako je tenis. Dedinský mládežnícky klub organizuje každý mesiac tanečnú noc, na ktorej Lisa a jej priatelia tancujú až tri hodiny.

DISKUTUJTE

- Čo by sa stalo, keby Lisin otec nepomohol vytvoriť rovnováhu v jej živote?
- Vlastnými slovami opíšte, ako Lisa vníma to, že sa jej otec snaží podporovať zdravý a aktívny životný štýl.

PRÍLOHA

MÍĽNIKY UDRŽATEĽNOSTI OLYMPIJSKÝCH HIER

VYSVETLIVKY:

● OH

● ZOH

PARÍŽ 1900

OH

Prvé hry, ktoré umožnili súťažiť ženám.

MELBOURNE 1956

OH

Prvýkrát sa pojem „dedičstvo“ používa v kandidátskej knihe olympijských hier – na hry v roku 1956 v austrálskom Melbourne.

LILLEHAMMER 1994

ZOH

V rámci plánovania a výstavby sa vykonávajú environmentálne audity.

Viac ako 80% dopravy do a z dejiska hier je realizovaných autobusom alebo vlakom.

NAGANO 1998

ZOH

Jedlá v olympijskej dedine a ďalších mimosúťažných zariadeniach sa podávajú na 900 000 ekologických papierových tanieroch, ktoré sa potom kompostujú alebo recyklujú na tuhé palivo alebo kartónové výrobky.

SYDNEY 2000

OH

Šesťročný program v hodnote 137 miliónov austrálskych dolárov premieňa vysoko degradované prostredie Homebush Bay na využiteľný verejný priestor.

Parkovanie pre divákov na miestach súťaží nie je povolené – namiesto toho každý olympijský lístok zahŕňa bezplatnú verejnú dopravu.

SALT LAKE CITY 2002

ZOH

Olympijský ovál v Utahu je prvým olympijským športoviskom, ktoré získalo certifikáciu LEED pre „zelené budovy“ s použitím o tretinu menej ocele, ako sa bežne vyžaduje pre budovu tejto veľkosti.

Pri príležitosti zimných olympijských hier je v Utahu vysadených 100 000 stromov a na celom svete je vysadených 18 miliónov stromov.

TURÍN 2006

ZOH

TOROC je prvým organizačným výborom, ktorý získal medzinárodne uznávané certifikáty (ISO 14001 a EMAS) pre svoj environmentálny manažment.

Je implementovaný program kompenzácie emisií uhlíka.

Hry zmenili medzinárodné vnímanie priemyselného severu Talianska a pritiahli pozornosť k voľnočasovým a kultúrnym atrakciám regiónu.

1900 1956

1994

1998

2000

2002

2006

PEKING 2008

OH

Olympijská dedina po prvýkrát získava zlatú certifikáciu LEED pre „zelené budovy“ (prvé takéto ocenenie mimo USA založené na pilotnom programe určenom pre veľké štvrte).

VANCOUVER 2010

ZOH

Organizačný výbor venuje 250 000 kanadských dolárov na podporu vytvorenia 32 lôžok v útulkoch pre ľudí bez domova.

Plán obstarávania organizačného výboru uprednostňuje miestne a sociálne podniky (výdavky 5,7 milióna kanadských dolárov idú do podnikov v centre mesta a sociálnych podnikov).

Ekonomické príležitosti vo výške 59 miliónov kanadských dolárov sú pridelené podnikom pôvodných obyvateľov.

Ako súčasť kandidatúry bol vytvorený nezávislý subjekt „Legacies Now“, aby sa zabezpečilo, že Kanadania budú mať prospech z dedičstva už pred konaním hier.

LONDÝN 2012

OH

Londýn 2012 inšpiruje k vytvoreniu štandardu systému manažérstva udržateľnosti pre podujatia (ISO 20121).

Po prvýkrát bola vyvinutá komplexná metodika pre výpočet uhlíkovej stopy olympijských hier.

Zavádza sa mechanizmus monitorovania sťažností a práv zamestnancov v hodnotovom a dodávateľskom reťazci.

Prvé olympijské hry, na ktorých ženy súťažia vo všetkých športoch v olympijskom programe.

RIO DE JANEIRO 2016

OH

Environmentálne a sociálne kritériá sa zohľadňujú pri obstarávaní viac ako 200 kategórií produktov a služieb.

Komplexný program kompenzácie emisií uhlíka umožnil zníženie emisií o viac ako 2 milióny ton prostredníctvom nových nízkouhlíkových poľnohospodárskych a priemyselných projektov v celej Južnej Amerike.

TOKIO 2020

OH

Boli vytvorené smernice na školenie zamestnancov organizačného výboru o scenároch súvisiacich s ľudskými právami, ktoré by sa mohli vyskytnúť počas konania olympijských hier.

Kovy získané zo smartfónov a iných elektronických zariadení darovaných japonskou verejnosťou boli použité na výrobu 5 000 olympijských a paralympijských medailí.

Tokio 2020 sú prvé olympijské hry s vyváženým zastúpením oboch pohlaví, s účasťou 49 percent žien a 51 percent mužov.

PEKING 2022

ZOH

Všetky športoviská využívali energiu z obnoviteľných zdrojov, pričom primárnym zdrojom energie bola slnečná a veterná energia

Prírodný chladiaci systém na báze CO2 bol použitý na štyroch ľadových plochách v Pekingu 2022 – táto technológia s nízkym dopadom na klímu bola prvýkrát použitá v Číne a na zimných olympijských hrách.

2008 2010

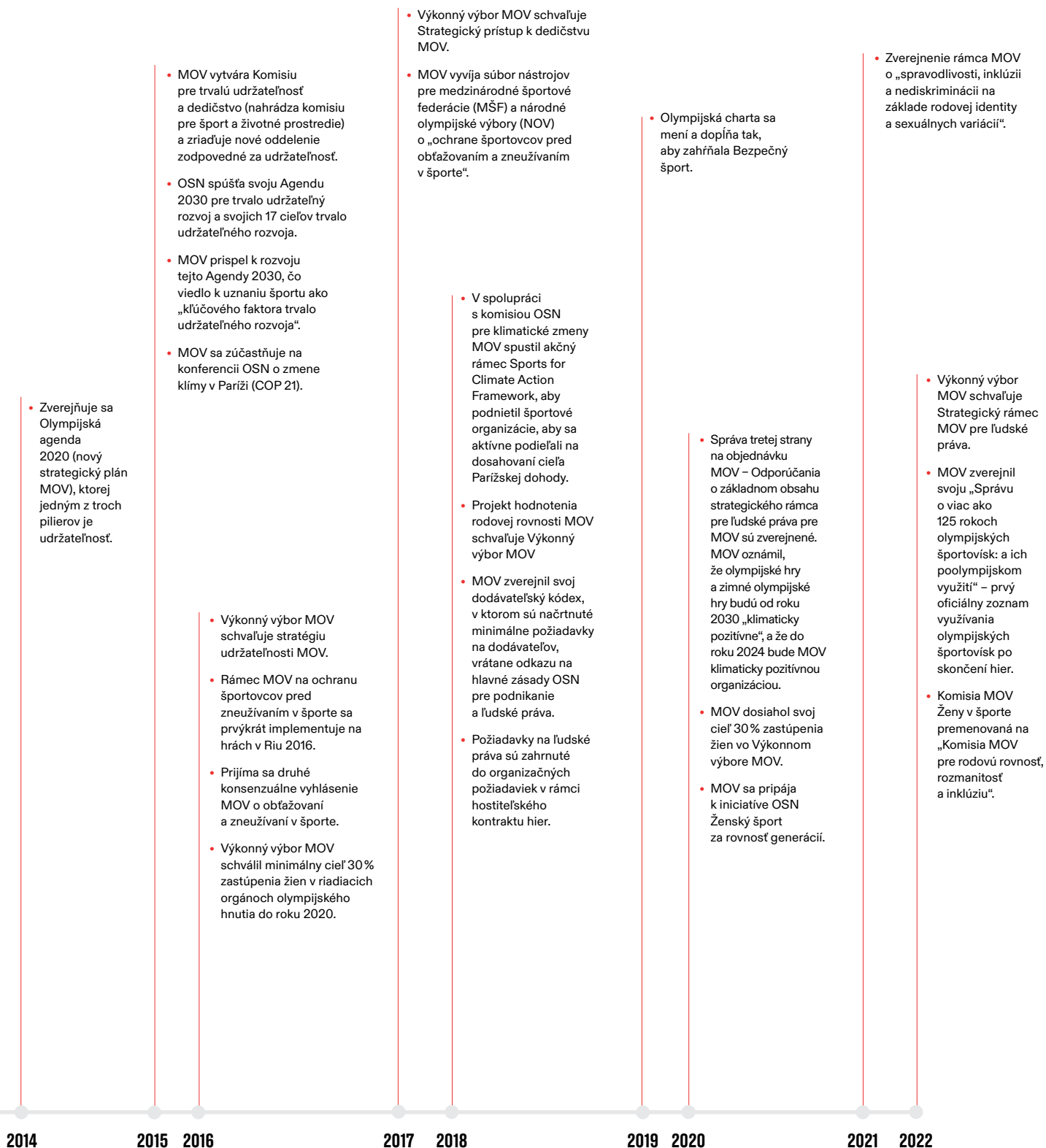
2012 2016

2021

2022

INŠTITUCIONÁLNE MÍĽNIKY UDRŽATEĽNOSTI

DODATOK

SKRATKY

- **ANOV:** Asociácia národných olympijských výborov
- **NŠF:** Národná [športová] federácia
- **NOA:** Národná olympijská akadémia
- **NOV:** Národný olympijský výbor
- **OV:** Organizačný výbor olympijských hier
- **OVEP:** Program vzdelávania o olympijských hodnotách
- **UNESCO:** Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru
- **WADA:** Svetová antidopingová agentúra
- **WHO:** Svetová zdravotnícka organizácia
- **OHM:** Olympijské hry mládeže

Vyššie uvedené nie sú úplným zoznamom akronymov a inicializmov.

SLOVNÍK POJMOV

- **HOSTITELIA:** Jedno alebo niekoľko miest alebo regiónov, ktoré si členovia MOV vybrali na usporiadanie olympijských a paralympijských hier.
- **KLÚČOVÉ ALEBO ZÁKLADNÉ HODNOTY OLYMPIJSKÝCH HIER:** Výnimočnosť, rešpekt a priateľstvo.
- **KOMISIA MOV PRE OLYMPIJSKÚ VÝCHOVU:** Komisia MOV pre olympijskú výchovu je poradným orgánom zasadnutia MOV, Výkonného výboru MOV a prezidenta MOV pri podpore vzdelávania založeného na olympijských hodnotách a poskytuje strategické smerovanie programov a aktivít MOV súvisiacich s výchovou mládeže prostredníctvom športu.
- **MIESTO KONANIA:** Kľúčové zariadenia hier, na ktorých prebiehajú súťaže alebo sa odohrávajú iné dôležité podujatia a aktivity hier (napr. otvárací ceremoniál a záverečný ceremoniál, ubytovanie pre športovcov atď.)
- **OLYMPICKÁ ČAŠA:** Nádoba, v ktorej počas olympijských hier horí olympijský oheň zapálený v Olympii v Grécku. Olympijská čaša sa zapáli počas otváracieho ceremoniálu olympijských hier a zhasne počas záverečného ceremoniálu olympijských hier.
- **OLYMPIJSKÁ CHARTA:** Olympijská charta je kodifikáciou základných princípov olympizmu, pravidiel a vykonávacích ustanovení prijatých Medzinárodným olympijským výborom. Upravuje organizáciu, činnosť a fungovanie olympijského hnutia a obsahuje podmienky na oslavu olympijských hier.
- **OLYMPIJSKÁ POCHODEŇ:** Olympijská pochodeň je prenosná pochodeň alebo jej replika, ktorá sa zapáľuje plameňom, ktorý je zapálený v Olympii v Grécku a prenáša sa ako súčasť štafety na rôzne miesta v hosťiteľskej krajine olympijských hier. Na konci štafety s olympijskou pochodňou je prostredníctvom jej plameňa zapálená olympijská čaša počas otváracieho ceremoniálu.
- **OLYMPIJSKÁ PRÍSAHA:** Zloženie olympijského sľubu športovcom je súčasťou protokolu otváracieho ceremoniálu od hier v roku 1920 v Antverpách. Text prísahy športovcov, ktorý napísal Pierre de Coubertin, sa postupom času upravoval, aby odrážal meniaci sa charakter športového zápolenia. Počas olympijských hier v Sydney v roku 2000 bola zahrnutá aj veta potvrdzujúca záväzok športovcov neužívať drogy. V roku 1972 bol na otváracom ceremoniáli zahrnutý aj sľub rozhodcov a funkcionárov; a v roku 2012 na hrách v Londýne zložil prísahu aj tréner.
- **OLYMPIJSKÉ HNUTIE:** Olympijské hnutie pod najvyššou autoritou a vedením Medzinárodného olympijského výboru zahŕňa organizácie, športovcov a iné osoby, ktoré súhlasia s tým, že sa budú riadiť Olympijskou chartou. Cieľom olympijského hnutia je prispievať k budovaniu mierového a lepšieho sveta výchovou mládeže prostredníctvom športu praktizovaného v súlade s olympizmom a jeho hodnotami.
- **OLYMPIJSKÉ HRY:** Olympijské hry sú súťaže medzi športovcami v individuálnych alebo tímových športoch a nie medzi krajinami. Združujú športovcov vybraných ich príslušnými NOV, ktorých prihlášky boli prijaté MOV. Súťažia pod technickým vedením príslušných MŠF. Olympijské hry pozostávajú z olympijských hier a zimných olympijských hier. Za zimné športy sa považujú len tie športy, ktoré sa praktizujú na snehu alebo ľade.
- **OLYMPIJSKÉ KRUIHY:** Päť navzájom prepletených kruhov na bielom pozadí predstavuje jednotu a rozmanitosť olympijského hnutia a predstavuje olympizmus a jeho hodnoty výnimočnosti, rešpektu, priateľstva a solidarity. Olympijský symbol vyjadruje činnosť olympijského hnutia a predstavuje spojenie piatich kontinentov a stretnutie športovcov z celého sveta na olympijských hrách.
- **OLYMPIJSKÉ MOTTO:** Citius, Altius, Fortius – Communiter.
- **OLYMPIJSKÉ PRÍMERIE:** V období starovekého Grécka (8. storočie pred n. l. až 4. storočie n. l.) bolo pred každými olympijskými hrami a počas ich trvania vyhlásené prímerie (v gréčtine „Ekecheiria“, čo doslova znamená „držanie rúk preč od zbraní“), aby sa umožnilo návštevníkom bezpečne cestovať do Olympie. V roku 1992 prijala Organizácia Spojených národov odporúčanie MOV a prijala rezolúciu podporujúcu vyhlásenie olympijského prímeria pred každými nasledujúcimi olympijskými hrami. To pripravuje pôdu pre šport ako medzinárodný nástroj na podporu mieru, dialógu a zmierenia.

- **OLYMPIJSKÉ VZDELÁVANIE:** Informácie a aktivity, ktoré podporujú rozvoj vedomostí, hodnôt a správania, ktoré podporujú olympizmus a poslanie olympijského hnutia.
- **OLYMPIJSKÝ PROGRAM:** Program olympijských hier je kombináciou všetkých športových súťaží. Súťaže zahŕňajú športy, disciplíny a podujatia. Športy sú riadené medzinárodnými federáciami. Disciplína je odvetvie športu zahŕňajúce jedno alebo niekoľko podujatí. Podujatie je súťaž v športe alebo v jednej z jeho disciplín, ktorej výsledkom je poradie a udelenie medailí a diplomov. Na návrh Výkonného výboru MOV na zasadnutí MOV sa rozhodne o športovom programe v zásade sedem rokov pred otvorením príslušných olympijských hier alebo na zasadnutí, ktoré zvolí príslušného hostiteľa olympijských hier, podľa toho, čo nastane neskôr. Na návrh Výkonného výboru MOV po dohode medzi príslušným OV, príslušnou MŠF a MOV môže byť športový program zmenený rozhodnutím zasadnutia MOV najneskôr tri roky pred otvorením príslušných olympijských hier.
- **OLYMPIONIK:** (moderný) Osoba, ktorá sa zúčastnila na olympijských hrách modernej éry; (staroveký) jeden z Bohov, ktorí podľa antickej mytológie žili na hore Olymp v starovekom Grécku.
- **OLYMPIZMUS:** Olympizmus je slovo, ktoré zahŕňa ideály olympijského hnutia. Toto slovo má svoje korene v Základných princípoch Olympijskej charty. Cieľom olympizmu je dať šport do služieb harmonického rozvoja ľudstva s cieľom podporovať mierovú spoločnosť pri zachovaní ľudskej dôstojnosti.
- **PARALYMPIJSKÉ HRY:** Paralympijské hry sú významným medzinárodným multišportovým podujatím, na ktorom sa zúčastňujú športovci s rôznymi telesnými a mentálnymi postihnutiami, vrátane porúch pohyblivosti, amputácie, slepoty a detskej mozgovej obrny. Existujú zimné a letné paralympijské hry. Od olympijských hier v roku 1988 v Soule v Kórejskej republike sa konajú bezprostredne po príslušných olympijských hrách. Všetky paralympijské hry riadi Medzinárodný paralympijský výbor (MPV).
- **PARALYMPIONIK:** Osoba, ktorá súťažila na paralympijských hrách.
- **POTENCIÁLNY HOSTITEĽ:** Jedno alebo niekoľko miest alebo regiónov, ktoré majú záujem o usporiadanie olympijských a paralympijských hier.
- **VÝCHOVNÉ TÉMY OLYMPIJSKÉHO HNUZIA:** Vychádzajúc z hodnôt obsiahnutých v Základných princípoch Olympijskej charty a zameraných na výchovné poslanie rôznych aktivít olympijského hnutia, týmito hodnotami sú: radosť z úsilia pri športe a pohybovej aktivite, fair play, rešpekt k druhým, snaha o výnimočnosť a rovnováha medzi telom, vôľou a myslou.
- **ZÁKLADNÉ PRINCÍPY:** Sedem základných princípov, ktoré sa objavujú na začiatku Olympijskej charty a načrtávajú hodnoty a ideály olympijského hnutia

ODKAZY

ČASŤ 1

1. Adapted from Sport In Action, Zambia.
2. Adapted from Empowering girls and women through physical education and sport: Advocacy brief. Kirk, D. (2012), Bangkok: UNESCO, p. 10.
3. Non-Western Educational Traditions: Alternative Approaches to Educational Thought and Practice. Reagan, T. (2000) Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
4. Rogge, J. (2001). Editorial: Towards greater universality. Olympic Review, August–September 2001.
5. Humanism as a political necessity? Reflections on the pathos of anthropological science in Olympic contexts. MacAloon, J. (1996) Quest, 48(1), 67-81, p. 75.
6. Olympic odyssey: Facilitating an International Olympic Education Project. Binder, D. (2002). Unpublished Doctoral Dissertation. Edmonton: University of Alberta, p. 203. With thanks to Noel Gough (2000) for the concept of “transnational spaces”.
7. MacAloon, J. Ibid. p. 76.
8. Be a Champion in Life: An International Teacher’s Handbook. Binder, D. (2000). Athens: Foundation of Olympic and Sport Education.
9. Pierre de Coubertin: Olympism – Selected Writings. Quoted in Müller, N. (Ed.). (2000). Lausanne: International Olympic Committee.

ČASŤ 2

1. Olympic ceremonies as a setting for intercultural exchange, MacAloon, J. (1996) in De Moragas, M., MacAloon, J. and Llinés, M. (Eds.). Olympic Ceremonies: Historical Continuity and Cultural Exchange. Lausanne: International Olympic Committee, p. 29–43.
2. Environment a key theme at Olympics. O’Sullivan, M. Voice of America News, 10 February 2002.
3. “Vancouver mayor to wave Olympic flag from his wheelchair.” Excerpted from CBC News. (2006).
4. International Olympic Truce Centre. Mission. (accessed February 2015).
5. Adapted from the International Olympic Committee (2009).
6. The New Oxford Dictionary of English, 1998.
7. “Olympic Games Posters.” Olympic Museum and Studies Centre. (2003). Sourced 25 July 2006.

ČASŤ 3

1. <https://unrefugees.ch/en> (accessed February 2023)

ČASŤ 4

1. Pierre de Coubertin: Olympism, Selected Writings, Müller, N. (Ed.) (2000). Lausanne, Switzerland: International Olympic Committee, p. 74.
2. Olympisches Menschenbild and schulische Sportdidaktik, in Gessman, R. (2004) Olympische Erziehung. Sankt Augustin: Academia Verlag, p. 16, trans. by D. Binder.
3. Canadian Sport For Life: Long-Term Athlete Development. Adapted from Robertson, S. (Ed.). (2005). Canadian Sport Centres, p. 15.
4. "Peru: Standing Tall." Shorr, V. (2004). Ms. Magazine, Summer 2004. Sourced, 12 July 2006 (accessed February 2015).
5. The relationship of sport involvement with children's moral reasoning and aggression tendencies. Bredemeier, B. J., Shields, David, L., Weiss, Maureen R., Cooper, Bruce A.B. (1986). Journal of Sport Psychology, 8(4), 304-318.
6. Character Development and Physical Activity. Bredemeier, B. J. & Shields, D. (1995). Champaign, IL: Human Kinetics.
7. Erziehung zu mehr Fairplay: Anregungen zum sozialen Lernen – im Sport, aber nicht nur dort! Adapted from Luther and Hotz (1998). Bern, Germany: Verlag Paul Haupt, p. 29 & 31.
8. Bobsleigh is a winter sport that is enjoyed in countries that have cold winters. Children in these countries slide down slippery, snow-covered hillsides on sleds. In the Olympic bobsleigh competitions, these sleds look like cocoons on runners. The bobsleigh course is a curving track of pure ice.
9. Canadian Press, 16 February 2006.
10. Fair Play in Minor Hockey. Adapted from Schipilow, W. (1999). Dartmouth, NS: Dartmouth Whalers Minor Hockey Association, Section Two (no longer available online).
11. Quoted in Brennan, C. USA Today.com, 11 February 1999.
12. Adopted by UN General Assembly. Resolution 217A (III) of 10 December 1948 (excerpt only).
13. Excerpts from a speech delivered on the steps at the Lincoln Memorial in Washington DC, USA, on 28 August 1963. Online at: <http://www.usconstitution.net/dream.html> (accessed February 2015).
14. The Paris Agreement (<https://www.un.org/en/climatechange/paris-agreement>), website, UN. (accessed May 2023).
15. Adapted from FIFA World Cup – Roger Milla (Cameroon). Sourced July 25 2006 (accessed February 2015).
16. "Celebrate Humanity 2002: Dan Jansen." Adapted from International Olympic Committee website. Sourced 5 July 2006 (accessed February 2015). (Small wording changes made to facilitate understanding for non-native English-speaking readers.)
17. Start active, stay active: a report on physical activity. Adapted from UK Department of Health, Chief Medical Officers of England, Scotland, Wales and Northern Ireland. 2011. Online at: http://www.dh.gov.uk/en/Publicationsandstatistics/Publications/PublicationsPolicyAndGuidance/DH_128209 (accessed February 2015).
18. Definition of health. World Health Organization (1948). Preamble to the Constitution of the World Health Organization as adopted by the International Health Conference, New York, 19–22 June 1946 (accessed February 2015).
19. UK Department of Health, Chief Medical Officers of England, Scotland, Wales and Northern Ireland, 2011. Ibid. 128

